

Diyalog

Aylık Siyasi ve Kültürel Dergi

Diyalog Kürt-Türk Dostluk Derneği (KTFA) Tarafından Erbil'de Hazırlanıyor

Dernek Başkanı :Felekeddin Kakeyi
Genel Yayın Yönetmeni: Şıwan Taveng
Yazı İşleri Sekreteri: Sitar Enwer
Basın Danışmanı: Naile Aras
Foto: Herdi Hewrami
Grafik ve Dizayn:
Akademi Dizayn, Çeviri ve Danışmanlık Ofisi
akademidt@gmail.com
+964 750 473 1923

Adres: Irak / Kürdistan Bölgesi – Erbil, Gulan Cad.
Dream City, No: 779/U4
Tlf. (Erbil): 009647504628041
009647702356000
Tlf.(İstanbul): 00905353015894
Web: www.kurd-turk.org
Mail: diyalog@kurd-turk.org
turkiyanasi@yahoo.com

Barış İradesi Daha Güçlü

Felekeddin Kakeyi *

Barış yaşamdır... Yaşam iradesi şimdi daha güçlü...

İnsani toplum felsefesi, birbirimizi kabul etme üzerine yoğunlaşmıştır. Bu da, barış içinde beraber yaşamının esasıdır.

Her ne kadar yeryüzünün bazı yerlerinde savaş ve çatışmalar devam etse de, uluslar arası durum genel olarak barışa, huzura ve güvenliğe doğru gidiyor. Her ne kadar biraz kalmışsa da, nükleer silah konusunda da tehlike azalmıştır.

Bir iki yıldır Irak, Türkiye ve Ortadoğu ülkelerinde barış ve uzlaşma genel anlamda sağlanmış durumda. Hiç şüphesiz bu konudaki çaba ve inisiyatifler sadece hükümetler tarafından gerçekleşmez. Halklar, siyasi organizasyonlar ve sivil toplum örgütleri de barış ve dostluğun oturtulması konusunda aktif ve etkili olabilirler/olabilmeliler. Her sivil barışsever kurum, hayırsever kişi ve dostperver grubun sesi, barış kervanını ve beraber

yaşama iradesini daha ileriye doğru götürebilir. Bu durumda, hiçbir tarafın körü körüne yapacağı; savaş, şiddet ve aşırılık karşısında sessiz kalmamalıyız.

Türkiye’de, rahmetli Turgut Özal’ın girişimiyle başlayan Kürt meselesinin barışçıl çözüm süreci, şimdiki Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve AKP’nin girişimleriyle çalışma programına koyuldu. Bu girişimler, on milyonlarca Kürt-Türk ve barışsever diğer milletlerin ümitlerinin ve inançlarının yeniden canlanmasını beraberinde getirdi. Bir yıl önce Türk hükümetinin demokratik açılım projesi ortaya konuldu. Türkiye’deki Kürt halkı, Türkiye’nin komşu ülkelerinde bulunan Kürtler ve dünyadaki Kürtler bu barışçıl projeyi çok sıcak karşıladılar ve bunun için yardım ve desteklerini bildirdiler. Çünkü Türkiye’de barış, demokrasi ve birlikte yaşam meselesi dünyadaki bütün Kürtlerin arzu ve çıkarlarıyla ilgilidir. Yine bu çerçevede Irak Kürdistan Bölgesi ile Türkiye arasındaki olumlu yardımlaşma ve dostluk ilişkileri, ciddi bir şekilde ilerleme kaydetti. Türkiye’deki bu demokratik sürecin devam etmesini yürekten istiyor ve bu anlamda ümitvareyiz. Kaos, şiddet ve karşıtlık dilinin geri gelmesini engellemeliyiz. Türk halkının da barış ve huzurlu bir hayata isteği var. Kürt halkının da meselenin demokratik bir şekilde çözümüne ve barışa yönelik isteğinin olduğunu biliyoruz. Yani şunu

ifade etmek istiyorum ki, barış iradesi her iki tarafta da güçlü ve yerleşmiş bulunmakta.

Savaş ve şiddet, insani ve sosyal yaşamın yasası değildir. Bilakis olağan olmayan bir durumdur. Savaşa ne kadar devam ettirilse de sonuçta yine durdurulmalıdır. Ve barış galip gelmelidir. Savaş; kin, nefret ve düşmanlığın tohumunu yayar. Ancak hayat şunu kanıtlamıştır ki, hiçbir düşmanlık sonsuza dek sürmez. Bilakis sonuç itibariyle dostluk, düşmanlığa galip gelmiştir. Kürt ve Türk arasındaki dostluk, genel olarak bütün halklar arasındaki dostluk gibi, hayatın, mantıklı ve doğru kader çizgisidir. Kürt-Türk dostluğunun taraftarları barış sürecinin geri dönmesini büyük bir arzuyla karşılamaktalar. Ve her iki tarafta şiddetin durması ve sürecin doğru uzlaşma sürecine dönmesini istemektedirler. Bu bizim de, her iki tarafa mesajımızdır. Nasıl ki, Türkiye'den savaşın durdurulması kararının devam etmesini istiyorsak, PKK ve taraftarlarından da her türlü askeri faaliyetlerini durdurmasını istiyoruz. Barışın tek taraflı gerçekleşmeyeceğini de biliyoruz. Her iki taraf beraber daimi olmak üzere savaşı durdurma kararı almalılar. Bu şiddetin beyhude olduğu da ortadadır. Hiçbir taraf bu savaştan kazançlı çıkmaz. Bunun içindir ki, her iki tarafa ateşkes ilan etmeleri, karşıtlık dili kullanmaktan vazgeçmeleri ve şiddeti durdurmaları önerisinde bulunuyoruz. Elbette ki, zaman çok önemlidir. Her bir insanın vakti hayatının en değerli parçasıdır. Vakit çok değerlidir ve insanın

ömründen gidiyor. Barışta geç kalınması Türk ve Kürtlerin acı çekmesine sebep olacaktır.

Türk ve Kürt gençlerinin kanlarının öylesine akması yazıktır. Hayat ve dünyada kalma her insanın başlıca ve en öncelikli hakkıdır. Savaşta hayatını yitiren her insanın canına yazıktır. Hâlbuki buna bir son verilebilir ve sorun barışçıl yollarla çözülebilir. Beraber barış ve hayat arzusunu yükseltmeliyiz. Çünkü sonuçta meseleler barış ve diyalogla çözülebilir. Niye bir gün daha erken barış olmasın ki?

“Nasıl ki, Türkiye’den savaşın durdurulması kararının devam etmesini istiyorsak, PKK ve taraftarlarından da her türlü askeri faaliyetlerini durdurmasını istiyoruz. Barışın tek taraflı gerçekleşmeyeceğini de biliyoruz”

Şıwan Taveng

Türkiye... Mantık Gücüne Geri Dönüş Diyalog ve Monolog arasındaki Türkiye

Türkiye’de yeni bir siyasi dönemin başlangıcının adımları atılmıştır. Anayasa referandum süreci ve ardından da parlamento genel seçimlerinden geçilecek. Böyle bir süreçte, bir sürpriz yaşandı ve PKK hiç beklenmedik bir şekilde ateşkesi tek taraflı olarak bozdu ve ülkenin bazı bölgelerinde saldırılara başladı. Bu, Ankara ile Tel-Aviv arasındaki ilişkilerin gerginleştiği bir zamana denk geldi. Öte yandan İran’ın atom dosyasıyla ilgili Türkiye ile Brezilya’nın girişimi sebebiyle Ankara-Washington arasında da kriz yaşanmaktaydı. Burada zihnimizi meşgul eden soru şu: Acaba bu olaylar tesadüf müydü yoksa ard sıra meydana gelen olaylar zincirinin bir hakası mıydı? Her ne kadar Türkiye dış siyasette önemli kazanımlar elde etmiş ve bölgesel rol oynayan önemli bir güç haline gelmişse de burada bütün bunların gerçekleşmesini sağlayan 2002 yılından beridir iktidarda olan Adalet ve Kalkınma Partisi olmuştur.

Bununla birlikte, gelişmeler gün geçtikçe devam etmekte ancak Türkiye’nin dışta elde ettiği kazanımları içte de kazanması gerekiyor. Yani, Türkiye’nin iç ve dış siyasetinde bir uyum ve denge olmalıdır. Burada şunu belirtmek gerekiyor ki, devlet, ‘‘Açılım’’ olarak adlandırılan proje için çok iyi ve güçlü bir başlangıç yaptı. Kürtler, Yunanistan, Çerkez, Laz, Ermeni ve Aleviler için açılımlar yaptı. Bütün bu adımlar, çok cesurca ve ümit verici idiler. Ancak ne yazık ki, bazı AKP’li yetkililerin, sorunun köküne inerek çözme konusunda, gerçekçi ve tarafsız olmamaları nedeniyle demokratik açılım askıya alındı. Açılım sürecinin, onlarca siyasi keşmekeşten

sonra meselenin çözümü konusunda köklü ve daha radikal bir karara ihtiyaç vardı. Çünkü zaman gittikçe daralıyordu.

Hiç şüphe yok ki, şimdiye kadar Türkiye’nin çoğu yetkilisi, ülkelerinde bir Kürt sorununun olduğunu itiraf etmiş ve hepsi de Kürt sorunu çözülmeden ülkenin istikrara kavuşamayacağını, medeni ülkeler ailesine katılamayacağını ve ilerleyemeyeceğini söylüyor. Ancak şunu da ifade etmek gerekiyor ki, şimdiye kadar söylenenler, söz ve siyasi söylemin dışına çıkmamıştır. Türkiye’de son zamanlarda meydana gelen siyasi görüş alışverişi, üzerinde durulmaya değerdir. Bunlardan biri, bu yıl 12 Eylül’de referanduma gitmesi beklenen anayasa değişiklikleriydi. Ancak bu konudaki tartışmalar devam ederken, savaş ve çatışmalar tekrar devam etti. İkinci konu ise AKP ve ordunun ortak çabasıyla oluşturulacak olan ve Kürdistan Bölgesi ile Türkiye sınırına 5–10 yıl için yerleştirilmesi düşünülen 5000 kişiden oluşacak olan yeni profesyonel güç konusudur.

Çoğu gözlemcinin düşüncesine göre bu girişim Türkiye’yi, 3000 Kürt köyünün zorla boşaltıldığı ve binlerce Kürd’ün zorla mahkûm edildiği, öldürüldüğü ve ortadan kaldırdığı dönem olan 90’lı yıllara yeniden döndürecektir. Bütün bunlara karşılık olarak, Türkiye, polis ve asker kurban edecek ve ülke finansını bu uğurda feda edecektir. Askeri kaynaklara göre, Türkiye şimdiye kadar PKK’ye karşı 250 milyar EURO harcadı ve bu savaşta 40 bin insan yaşamını yitirdi, binlerce Kürt metropollere sürüldü. Hâlbuki harcanan bu paraların ilerlemeye ve ül-

kenin gelişmesi için harcanması gerekiyordu.

26 yıldır devam eden savaşta 30'a yakın operasyon düzenlendi ancak PKK'nin askeri ve siyasi varlığına son verilemedi ve savaş ile şiddet 10 yıl daha devam etse yine de sonucun değişmemesi ihtimali yüksektir. PKK sonra erse bile Kürt sorunu devam edecektir. Yani, hükümetin, Süleyman Demirel, Tansu Çiller ve Mesut Yılmaz dönemine geri dönerek yasal bir çerçevede örgütlenmesi, garantisi olmayan özel bir güç oluşması demektir. Yani bu gücün JİTEM'den eksik bir yanı olmayacaktır. Bundan dolayı, bu sorunun askeri yolla çözümü imkânsızdır. Tek çözüm yolu, barıştan ve demokrasiden başka bir yol değildir. Sorunun tek çözüm anahtarı sadece budur. Bundan dolayı Sayın Erdoğan, şu gerçeği bilmeli ki, açılımdan ve reformlardan geri adım atmak, sadece ordu içinde sorunun çözümünü istemeyen tarafların elini güçlendirecektir.

Bütün bunların yanında, Türkiye'de 87 yıldır inkâr edilen Kürt davası gibi siyasi ve uluslar arası bir davanın çözümü kolay değildir. Tersine, çok karışık ve zor bir sorundur. Bu sorunun çözümü cesaret, dikkat ve aşamalı bir sürece ihtiyaç duyuyor. Çünkü muhalefet, Ergenekoncular ve statükocular sorunun çözümüne karşılar. Bundan dolayı eğer AKP dikkatli ve zamanı iyi kullanarak bu sorunla teamül içinde olmaz ve kamuoyunu da yanına alarak sorunun çözümünde etkili olamazsa, "Demokratik Diyalog" "Monolog"a dönüşecek ve hükümetin geleceği de görünmez bir hal alacaktır.

Gerçekte Türkiye'deki siyasi tabloya bakılacak olursa en açık bir ifadeyle şu söylenebilir ki, artık hükümet attığı adımlardan soğumuş ve demokratik açılım sürecinden çekilmektedir. Bu da çok açık bir paradokstur. Hükümet bir taraftan demokratik açılım için çağrıda bulunmaya devam etmekteyken diğer bir taraftan da açılıma karşı adım atıyor. Hâlbuki Adalet ve Kalkınma Partisi'nin gücünün en önemli sebeplerinden biri demokrasiyi güçlendirmektir. Elbette ki burada şu hakikati belirtmek gerekiyor ki, bu sorunun sorumluluğu sadece AKP'ye ait değildir. İnisiyatif sahibi güçler de ciddi sorumluluklar üstlenmelidirler. Özellikle Kürt tarafları, çözüme katılım konusunda daha fazla inisiyatif sahibi olmalılar.

Bunun içindir ki, gerçek muhatap olan Barış ve Demokrasi Partisi muhatap alınmadan Kürtlere yönelik açılıma devam edilemez. Devlet, her defasında Kandil ve İmralı'yla görüşmeyi reddettiği için çözüm için çalışan resmi, gayri resmi ve ılımlı tarafların da çözüme yönelik katkıları etkisiz kalıyor. Bu, ülkede nasyonalist akımın güçlenmesine, taassubun büyümesine sebep olacaktır. Bunun yanında, Türkiye sokağının ateşini de söndürmeyecektir. Bu perspektifle bakılacak olursa, Erdoğan hükümeti, İspanya ve İrlanda modelinden yararlanabilir. İspanya hükümeti sorunun çözümü için ayrılıkçı ETA'yla İngiltere'ye IRA'yla oturdu.

Böyle bir durumda, AKP'nin tek siyasi görevi, bu sorunun parlamentodan sonra kapsayıcı ve makul bir plan çerçevesinde, Türkiye'nin Milli Güvenlik Kurulu'nun dosyasına koymaktır. Bundan sonraki süreçte ise bu konu üzerinde cesaretle konuşmak ve bu konuda hiçbir risk ve maceraya girmemesidir. Bundan dolayı, 'güç mantığı'nın yerine 'mantık gücü'nün konulmasının vakti gelmiştir. Bu da, bütün sorunların masaya yatırılması ve bu sayede de yapıcı bir diyaloga başlamaya olabilir. Eğer AKP, bu adımları başarılı bir şekilde gerçekleştirebilirse, tarihi bir aşamadan yeni bir aşamaya ve yeni bir cumhuriyet sistemine doğru adım atmış olacaktır.

"Türkiye'de 87 yıldır inkâr edilen Kürt davası gibi siyasi ve uluslar arası bir davanın çözümü kolay değildir. Tersine, çok karışık ve zor bir sorundur. Bu sorunun çözümü cesaret, dikkat ve aşamalı bir sürece ihtiyaç duyuyor"

Felah Mustafa: “Kürdistan Bölgesi, PKK sorununun barışçıl bir şekilde çözümü için hazırdır”

Kürdistan Bölgesi Hükümeti Dış İlişkiler Ofisi sorumlusu Felah Mustafa, talep olması durumunda, Kürdistan Bölgesi'nin, PKK sorununun barışçıl bir şekilde çözüm sürecine katılmaya hazır olduğunu; Kürdistan Bölgesi'nin, topraklarının, komşu ülkelere saldırı yeri olarak kullanılmasına izin vermeyeceğini belirtti.

Türkiye'deki Kürt sorunu ve PKK sorununun Türkiye'nin iç sorunu olduğunu söyleyen Mustafa, hiçbir ülkenin kendi iç sorunlarına dışardan müdahale edilmesine razı olmayacağını, Kürdistan Bölgesi'nin de takip edeceği siyaseti açık bir şekilde belirttiğini, ne zaman talep edilirse sorunun çözüm sürecine katılmaya hazır olduklarını ifade etti.

Her şeyden önce Kürdistan Bölgesi'nin, ortak çıkarlara saygı temelinde iyi komşuluk ilişkileri kurmak istediklerini ve bunun görevleri olduğunu söyledi.

Kürdistan Bölgesi'nin, uluslar arası yasalar çerçevesinde Irak ile ortak çıkarlarını göz önünde bulundurarak yabancı bir gücün başka ülkelere karşı tehdit ve saldırı unsuru olarak

kullanmasına ve bölge halkına zarar vermesine izin vermesi gerektiğini belirten Mustafa, Bölge'nin, PKK ile Türkiye arasındaki sorunun bir parçası olmadığını, sorunun askeri yolla çözülemeyeceğini ve talep olması durumunda Kürdistan Bölgesi'nin, sorunun çözüm sürecine katılmaya hazır olduğunu belirtti.

Şiddete karşı olduklarını ve Kürdistan Bölgesi halkının PKK'ye kurban edilmesine de karşı olduklarını belirten Mustafa, son iki yıldır, özellikle AKP iktidarının Kürt sorununa yönelik demokratik açılım için attığı adımların, Kürdistan Bölgesi ile güçlü ilişkiler kurmak istemesiyle birlikte daha etkili bir şekilde sahneye çıktığını ve Kürdistan Bölgesi ile

Türkiye ilişkilerinin olumlu yönde geliştiğini söyledi. Mustafa, Kürdistan Bölgesi'nin de bu politikaya destek verdiğini ve bunun için ellerinden gelen her şeyi yapmaya hazır olduklarını Türkiye'ye bildirdiklerini söyledi.

Felah Mustafa, üniversitelerin, STK'ların, kültür organizasyonlarının, ticari, sanayi ve yatırım işletmelerinin kendi alanlarında karşılıklı ilişkilerin olmasının, ilişkilerin güçlendirilmesi açısından önemli olduğunu, bunun aynı zamanda Kürt sorununun ve PKK sorununun çözülmesinde etkili olacağını söyledi.

Kandil'deki PKK'nin faaliyetleri konusunda, asker olmamasından dolayı bir şey bilmediğini ancak Kürdistan Bölgesi'nin bu konudaki tutumunun açık olduğunu, Kürdistan Bölgesi halkının da, sebep olmadıkları ve çözümü kendilerinde olmayan bir soruna kurban edilmeyeceğini söyledi.

Felah Mustafa, Türkiye'de 25 yıldır PKK sorununu olduğunu söyleyerek sorunun çözümü için silah kullanıldığını ancak bunun bir sonunun olmadığını, tecrübelerin, bu sorunun sadece barış yoluyla çözülebileceğini kendilerine gösterdiğini söyledi.

Sınırı geçmek: "Uluslar arası yasaları ihlal etmektir"

Türkiye Başbakan yardımcısı, Türkiye parlamentosunun bir kararına göre gerekli gördüklerinde Kürdistan Bölgesi topraklarında operasyon düzenleme hakları olduğunu söylemişti. Buna karşılık olarak Peşmerge Güçleri sözcüsü Cebbar Yaver, Türk ordusunun Kürdistan bölgesi topraklarına yönelik operasyon yapabileceğine dair Türkiye'yle Irak arasında hiçbir anlaşmanın söz konusu olmadığını söyledi.

Türkiye Başbakan yardımcısı Cemil Çiçek, Türkiye parlamentosunun 17 ekim 2007 tarihli kararına göre, gerekli gördüğünde, PKK'ye karşı operasyon düzenlemek için Kürdistan Bölgesi topraklarına girebileceğini ve bu kararın şimdi de geçerli olduğunu söyledi. Buna karşılık olarak Peşmerge Güçleri sözcüsü Çebbar Yaver, bu açıklamanın Türkiye parlamentosunun kararına değindiğini ancak bunun komşu ülkelerle anlaşma yapılmadan topraklarına yönelik bir sınır ötesi hareket düzenlenemeyeceğini söyledi.

Kamuoyu baskısı

Kürdistan Bölgesi ve Türkiye'nin, sınırlardaki karışıklıkların çözümü konusunda ,kamuoyu baskısının, iki taraf ilişkileri üzerinde etkisi vardır.

Bu baskı, iki tarafı da, sorunu çözmeye yöneltiyor. Siyaset uzmanı ve araştırmacı Ferit Eser, iki taraftan da, kamuoyunun, sorunların çözümü konusunda baskısı olduğunu ve her iki tarafın kamuoyunu kulak ardı edemeyeceğini ve sorunun çözümü için ilişkiler geliştirilmesinde, imkânlara sahip olmalarından dolayı haklarının ikna edilmesi için çaba göstereceklerini söylüyor.

Sınırlardaki karışıklığın Kürdistan Bölgesi ile Türkiye arasındaki ilişkiler üzerinde olumsuz etkileri olduğunu belirten Eser, bu karışıklığın hem Ankara hükümeti hem de Kürdistan Bölgesi hükümeti üzerinde baskı yarattığını ve bölgede hiç kimsenin, sınırlarının bombardıman edilmesini, vatandaşlarının yerlerini terk etmelerini istemediğini söyledi.

Kürt-Türk dostluğunda tarihsel zorunluluk

Dr. M. S. CUMA

Kürt-Türk dostluğu üzerine araştırma yaptığımız zaman, Türklerle birlikteliğimizin, İran Safevi şahı İsmail'e karşı 1514 Çaldıran savaşından sonra tüm acı-tatlı yönleriyle başladığını göreceğizdir. Bundan dolayı, daha ileri düzeylere taşınması amacıyla, Kürt-Türk dostluğu meselesi üzerinde soğukkanlı ve bilimsel bir üslupla her iki milletin menfaatleri çerçevesinde durmak gerekmektedir.

Kürt-Türk dostluğu ve birlikteliği, Mela İdris-i Bitlisi ile Osmanlı padişahı I. Selim arasında 1515'teki bir anlaşmayla taçlandırılmış, 1846'lara (Tanzimat Fermanı'na) kadar sürmüştür. O zamandan bugüne değin de büyük ve ağır bir düşmanlık başlamıştır.

Kürtler, ulusal hakları için gerek Osmanlı döneminde gerekse 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı birçok ayaklanma gerçekleştirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti de kuruluş tarihinden itibaren tüm hırs ve gücüyle vor ve şiddet kullanarak Kürtlerin varlığına kastetmiş, esir ve köle muamelesi yapmıştır. Dönemin Türk Adalet Bakanı Mahmut 1934'te diyor ki; " Kürtlerin tek hakkı vardır. O da köle ve esir olmak hakkıdır" Ancak, hepimiz biliyoruz ki, Mustafa Kemal 1922'de Sivas'ta bir konuşmasında diyor ki, " Bu ülkede iki milletin hakkı var; Biri Türk diğeri Kürtten oluşur" şeklinde konuşmaktadır.

Türkler kurtuluş mücadelesi verdikleri dönemde, Kürtlerle çok iyi ilişkiler kurdular ve bu çerçevede sözler verdiler. Ancak 1923 Lozan Anlaşması'yla birlikte Sevr Anlaşması'nın 61, 62 ve 63. maddelerinin

hükümünü yitirmesinden sonra Kürtlerin, ulusal haklarının inkarı ve yok edilmesi politikaları başladı. Öyle ki, Kürtçe konuşma yasağı 1993'e kadar sürebilmiştir.

Kürtlerin inkar edilmesi ve asimilasyon politikaları amacına ulaşamamış olsa da Kürtlerle birlikte Türk milleti de derin yaralarla bugüne ulaşmıştır. Yaşadığımız şu an ki dönemde de bu ırkçı politikaların her iki millete verdiği büyük acı ve zararlardan uzaklaşılması gerekmektedir.

Türkler son yıllarda kendi elleriyle kendilerini bir çok faydadan mahrum ettirmişlerdir. Kürt sorunu, Arap ve Farslar gibi Türklerin de kontrolünden çıkmış ve ABD, AB gibi hakim güçlerin kontrolüne geçmiştir. Ki, bu güçler, doğrudan ve daha güçlü bir şekilde Kürtleri desteklemektedirler. Örneğin, ABD, Saddam liderliğindeki BAAS rejiminin yıkılması ve Federal Kürdistan Bölgesi'nin oluşmasına destek ve katkısı bilinmektedir. Ki, hiç şüphesiz, Federal Kürdistan'a yapılacak her müdahalenin akibeti Saddam ve Irak ile Yugoslavya'nın akibeti gibi olacaktır.

1846'nın olumsuz etkileri Türk devleti için 2010'da da devam etmektedir. Dolayısıyla Türkler, son gelişmelerle birlikte bu acı tecrübeleri göz önünde bulundurarak çözüm üretebilmeliler. Kişisel kanaatime göre iki yol bulunmaktadır: Birinci yol, ya mevcut siyasete devam edecekler ve günbegün sorunun daha da derinleşerek büyümesiyle ulusal çıkarları ciddi zararlar görecektir ve sorunun çözümünde elleri zayıflayacak ve sorunun çözümünde devre dışı kalacaklar. Çünkü Kürt sorunu hâkim güçler nezdinde, yaşadığımız çağda petrol,

doğalgaz, su ve Kürdistan'ın jeopolitiği konumundan dolayı önemle ilgilendikleri bir sorundur. İkinci yol Kürt sorununun iki milletin de lehine olacak şekilde demokratik yöntemlerle çözümlenmesidir. Evet, bu ikinci yol Kürt ve Türk her iki milletin de milli menfaatlerine uygun en doğru ve en adil yoldur. Bu ikinci yol zamanın çözüm yöntemi olmakla birlikte Kürt ulusal uyanışının da yükselmesiyle gerçekleşecektir.

Şimdilerde görmekteyiz ki, mevcut Türk hükümeti bu ikinci yol üzerinde, kendi ulusunun ve vatandaşlarının menfaatleri için, generalleri tarafından engellenmeye çalışılsa da güçlü bir şekilde gitmektedir.

Türk milletinin menfaatleri iddiasıyla şiddet politikalarından medet umanlar, kendi otoritelerini devam ettirmek için Kürt ve Kürdistan sorununda şövenist yöntemlerde ısrar etmekte. Askeri politikalarla, Türkiye'nin demokratikleştirilmesi, Kıbrıs sorunu ve AB'ne giriş konusunda açıkça durdurulmaya çalışılmaktadır.

Bugün Türkiye iki yol ve tercih ile karşı karşıyadır. Birinci yol, Türkiye'nin demokratikleştirilmesi ve bu yöndeki çabalarının ilerlemesi ve Türk Milletinin her alandaki refahı için sürdürülmesi gereken yoldur. Bu yol, Türkiye'nin ilerlemesi ve vatandaşlarının refahı için keşmekeşleşmiş sorunların çözümlenmesi ve demokratikleştirilmesi çabalarından oluşmaktadır. Ki, mevcut iktidar ve Türkiye Başbakanı sayın Erdoğan tarafından samimiyetle benimsenmiş olan bir yoldur.

İkinci yol ise askerlerin üzerinde bulunduğu ve sürdürmeye çalıştığı yoldur. Bana göre bu ikinci yol, Türk milletinin tarih-

sel rolünden uzaklaşmak olup Türkiye'yi 1918 pozisyonuna çekmektir. 2009'da Türk generallerinin Türkiye'deki konumlarını korumak adına giriştikleri, Kürdistan Bölgesi otoritesine müdahale amaçları ABD'nin de kabul etmemesi üzerine ölü doğmuştu.

Bu bağlamda Kürdistan Bölgesi hükümeti ile Türkiye devleti hükümeti Kürt-Türk dostluğunu daha da güçlendirerek Kürt sorununun adil ve demokratik bir çerçevede her iki milletin de faydasına olacak şekilde çözümlenmesine çalışmalıdırlar. Bu demokratik çözüm tüm Ortadoğu'da Kürt, Türk, Arap ve Fars milletlerinin barış, mutluluk ve refahını sağlayacak yegâne yoldur.

Selahaddin
02.05.2010

“Türk milletinin menfaatleri iddiasıyla şiddet politikalarından medet umanlar, kendi otoritelerini devam ettirmek için Kürt ve Kürdistan sorununda şövenist yöntemlerde ısrar etmekte. Askeri politikalarla, Türkiye'nin demokratikleştirilmesi, Kıbrıs sorunu ve AB'ne giriş konusunda açıkça durdurulmaya çalışılmaktadır”

Türkiye, Kürdistan Bölgesi ve Kürt Sorunu

Behroz Galali*

Anayasa Mahkemesine gönderilen 29 maddelik Anayasa Taslağı, bir maddeyi geçmeyecek şekilde üzerinde yapılan değişikliklerle kabul edilerek 12 Eylül'de yapılacak referanduma havale edildi. Böylece, Adalet ve Kalkınma Partisi ilk girişiminde başarılı oldu.

Bu Anayasa Taslağı'nda Kürtlere yönelik doğrudan bir şey olmayabilir! Ancak askerin koyduğu bir anayasanın değiştirilmesi, Türkiye'de demokrasi sürecinin ilerlemesi açısından oldukça önemlidir. Bu bile, tek başına, Türkiye'deki bütün oluşumlar için parlak bir gelecek hazırlama yönünde gerçekleşen büyük bir değişiklik ve iyi bir adımdır. Ancak, üzülmek gerekmiyor ki, Kürt partisi Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), CHP ve MHP gibi iki Türk partisi gibi bu maddelere karşıtlığını resmi olarak ilan etti ve referandumda, anayasal değişikliklerin aleyhinde oy kullanacağını belirtti. Ancak, Türkiye Kürtlerinin bu defa Kürt partisini dinlemeyeceği ve büyük bir ihtimalle değişiklikler için "Evet" yönünde oy kullanmaları bekleniyor. Halkın ve gözlemcilerin büyük bir çoğunluğunun görüşü de anayasanın referandumdan geçeceği yönünde.

Kürdistan Bölgesi Başkanı Sayın Mesut Barzani'nin Türkiye'ye gerçekleştirdiği başarılı ziyaretin ardından PKK'nin silahlı mensupları ile Türk ordusu arasında çok sayıda çatışma ve sorun yaşandı. Ki gerçekte, bu savaşların, sayın Mesut Barzani'nin ziyaretini sabote etmek ve Irak Kürdistan liderlerinin siyasi tutumunu mahçup düşürmek amacıyla yapıldığı görüşü de var. Bir diğer taraftan Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), bu zaman içinde Hewler'de Kürdistan bir kongre dü-

zenlemek istiyor. Ki, gerçekte, böyle bir kongre düzenlemenin hiç de vakti değil ve Irak Kürtlerinin bazı sorunların içine çekilmesi günahdır. Çünkü Kongre düzenlense bile bütün katılımcılar kongrenin sonuçlarına bağlılık göstermezse bunun ne faydası olur! Eğer amaç, Irak Kürtlerinin olayın içine çekilmesi değilse bu kongre Avrupa'da düzenlensin. Yok, eğer burada amaç Türk ordusunu Irak Kürdistan Bölgesi topraklarına çekmek ise bu başka bir soru. Ben Irak Kürdistan Bölgesi liderliğinin de bu oyuna geleceğine inanmıyorum ve onlar böyle bir şeyin bölgemize büyük bir zarar olacağını en baştan biliyorlar. Çünkü Türkiye şu an Irak'ın geleceğine çok dikkatli bir şekilde yoğunlaşmış durumda. Bir taraftan yeni hükümetin oluşturulmasını bekliyor diğer bir taraftan da Irak ve Kürdistan Bölgesi Başkanlığı'nın son zamanlarda meydana gelen savaşlar konusundaki tutumun nasıl olacağını bekliyor. AK parti de kendisinden önceki iktidar partilerine nazaran başa geçtiği zamandan bu yana Türk ordusunun Irak Kürdistan'ına girmesine izin vermemiş, tersine, Bölge ile olan ilişkileri iyileştirme ve Bölge ile ekonomik ve ticari ilişkilerin oluşturulmasına önem vermiştir. Ancak şimdi savaş ve çatışma artmış durumda. KDP, KYB ve Kürdistan'ın diğer bütün partileri de bu yeni durum üzerinde çalışmalı, bütün taraflar, barışın yükselmesi ve var olan savaşları da diyalog yoluyla sınırlarımızdan uzaklaştırmak için çaba göstermelidirler. Eğer bunu yapmazsak ilerde büyük tehditlerle karşılaşacağız!

**KYB'nin Ankara Bürosu Temsilcisi*

Kürtler ve Türk stratejisinin derinliği

Kürdistan Bölgesi ile Türkiye arasında farklı ve anlaşmazlık noktaları olmasına rağmen Kürtler, Türk ulusuyla beraber çok sayıda ortak noktaya ve stratejik çıkara sahip. 400 yıldan fazla bir süredir bugünkü Kürdistan Bölgesi (önceki Musul vilayeti) gayri merkezi bir bölge olarak Osmanlı denetiminin bir parçası idi. Eğer İslami kültür ve komşuluk etkisi buna izafe edilirse, ikisi arasında özel bir ilişki ortaya çıkmıştır. Kürdistan Bölgesi, bugün, (Federal Irak çerçevesinde) demokratik ve laik bir sistem kurmakla meşgul. Türkiye ise Ortadoğu'nun laik bir devleti olarak AB'nin bir üyesi olmaya çalışmaktadır. Bütün bunlar iki taraf arasında uzun dönemli ve ortak stratejiye sahip dostluk ilişkileri için bir zemin yaratmaktadır.

Yukarıdaki gerçeklikleri göz önünde bulundurarak Kürdistan Bölgesi siyasi liderliği uzun bir süredir Türkiye ile iyi ilişkilere sahip olmak için çalışmaktadır. Türk dış politikalarının mimarı sayın Ahmet Davutoğlu, ünlü kitabı 'Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu'nda çok sayıda önemli konuya dikkat çekmekte, komşularıyla sıfır problemin Türkiye'nin bölgede üstleneceği en önemli rol olduğunu, bunun için yürütülecek siyasetin sağlıklı bir ortama ihtiyaç duyduğunu belirtiyor. Ancak Davutoğlu, Türkiye'de Kürt sorunu ve Türkiye'nin Kürdistan Bölgesi ile ilişkileri konularına hiç değinmiyor. Ya da değinmeye ihtiyaç duymuyor.

Türkiye'nin jeostratejik bir konumu olduğu doğrudur ancak Kürtlerle Türk halkı arasındaki ilişkiler normalleştirilmedikçe, Kürtler Türklere yardımcı ve destek olmadıkça, Türklere bölgede aktif bir rol oynaması zordur. Eğer Türkiye Kürt sorunundan dolayı kendi içinde savaşa ve istikrarsızlığa uğrarsa ve PKK gerillalarına karşı savaş için milyarlarca dolar harcarsa ve diğer bir taraftan da askeri stratejilerinin bir parçası olması için Kürdistan Bölgesi'ne baskı kurmaya çalışırsa, şüphesiz her iki taraf da zarar görecektir.

Davutoğlu kitabında, hiçbir tarafın reddedilmesi gerektiğini, hiçbir taraftan da tam olarak

Türkiye'nin teamülde bulunmasını istenmemesi gerektiğinden bahsediyor. Bundan dolayı Kürdistan Bölgesi'nin de Türkiye gibi teamülde bulunmasının istenmemesi gerekiyor. Bu durumda Türkiye'nin güçleneceğine ve Ortadoğu'da öncü bir rol üstlenebileceğine, Kürtlere yönelik düşünce ve perspektifini değiştirmesi şartıyla inanıyorum.

Türkiye şu ana kadar da Kürtlerin Türkiye'nin toprak bütünlüğü ve ulusal güvenliği için bir tehdit oluşturduğuna inanıyor. Şüphesiz bu da, Türkiye'de Kürt sorunu çözülmedikçe gerçekleşmeyecektir. Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi Kürdistan Bölgesi, Türkiye ile dostça bir ilişki arzusu içindedir. Diğer bir taraftan da Türkiye Kürtleri ayrılık, federalizm ve konfederalizm talebinde bulunmuyor. Sadece anayasada bir ulus olarak tanınmak, ulusal, siyasi ve kültürel haklarının garantiye alınmasını istiyorlar. Başka önemli nokta da şu ki, Türkiye'deki Kürt hareketi halkçı, demokratik ve laik bir harekettir. Eğer bu hareket El-Kaide hareketi gibi radikal dinci bir hareket olsaydı Türkiye için nasıl bir cehennem yaratabilirdi?

Şundan emin olmak gerekiyor ki, Türkiye Kürt sorunundan dolayı içinde bulunduğu kördüğünden kurtulmadıkça, yıllardır uğradığı ve uğraştığı problemlerden de kurtulmayacaktır. Türkiye 30 yıldır PKK'nin son bulması için ABD, AB ve komşu ülkelere taviz vermektedir. Türkiye'yi siyasi ekonomik ve güvenlik gibi çok sayıda soruna bulaştıran yine budur. Ve bu soruna hâkim olma adına kırılmalar yaşamıştır. Ancak buna rağmen sorunu sona erdirebilmiş değil. Türkiye şimdiye kadar Kürtler hariç herkese el uzatmıştır. Türkiye bu defa ellerini Kürtlere uzatsa ne olacak? Ankara paşalarının bir defa da bu yolu denemeleri gerekiyor. Irak'ın ve Arapların sayın Celal Talabani gibi bir başkanlarının olmasından kayıpları nedir ki? AB'ye üye olmak isteyen Türkiye'nin de Kürtlere karşı yüreklerinin daha geniş olması gerekiyor.

* *Yazar ve Kürt siyaset uzmanı*

Ahmet Enver*

“Bizler Beraber Dostça Yaşamalıyız”

Muhammed F. Cabari*

Bizler barış içinde ve mutlu bir şekilde yaşayacağımıza karar verdiğimiz zaman, hayatımızın şeklini de örgütlü bir çerçevede dostluk yönüne doğru organize etmeliyiz. Çünkü bizim üzerinde yaşayabileceğimiz tek yer yeryüzüdür. Buradan başka üzerinde yaşayabileceğimiz bir yer yoktur.

Eğer biz insanlar, birlikte ve insanca yaşamak istiyorsak bunun insanlıktan başka yolu yoktur. Ve geleceğe doğru güzel bir yaşam tesis etmek istiyorsak, birlikte ve barış içinde yaşamalıyız. Ancak burada şunu sormak gerekiyor; nasıl bir birliklik?

Bu yazının hedefini, Kürt ulusunun Türk ulusuyla birlikte yaşaması ve reel hayatın formülü çerçevesinde belirlersek, bizi, Türkler ile Kürtlerin geçmişte acı bir tarihlerinin olduğuna götürür. Bu acı tarihi meydana getiren nedenler ne olursa olsun bu bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu acılı tarih, iki ulus arasında sağlam ve güçlü ilişkilerin oluşmasının ve karşılıklı kabul etme ruhunun gelişmesinin hizmetinde olmamıştır.

Bugün, iki ulus ve iki bölgenin geleceğine bakacak olursak, daha güçlü dostluk ilişkileri içerisinde olmamız gerektiğini de göreceğizdir. Dostluk isteniyorsa, dostluk diyalog ve iyi niyet olmadan gerçekleşmez. Eğer geçmişin olumsuz etkilerini bertaraf edebilirsek, geniş anlamda Türk ve Kürt uluslarının diyalog geliştirmesini temin ederek, iki taraf arasında iyi bir

dostluk geliştirilmesini sağlayabiliriz.

İki millet arasındaki ortak noktalar, farklı noktalardan fazladır. Din, kültür, coğrafya, mezhep ve ortak bir tarih, iki millet arasındaki dostluk prensipleri için önemlidir. Bana göre bizim dostluğumuzu ortadan kaldıran ve engelleyen, tek taraflı pragmatist ve gerçekçi olmayan siyasettir. Bu, bizi birbirimize bağlayan birçok faktörün ortadan kalkmasının sebebidir. Bu, geçmişte yaşanan deneyimlerle kanıtlanmıştır. Bu durum, hiçbir tarafı güçlendirmedigi gibi beraber yaşamayı da sağlayamamıştır. Biz birbirimizle beraber yaşamak zorundayız. Bundan başka şansımız yok. Bu şans denemek ve zorlamak, her iki taraf için de, siyasete, ekonomiye, sosyal ve kültürel ilişkilere hizmet etmektedir.

Kürt-Türk Dostluk Derneği kurulduğunda çok önceden iki milleti birbirine yakınlaştırması gereken, iki ulus arasında ilişkiyi sağlayacak bir mekanizmaya ihtiyaç olduğunu söylemiştik.

* *Yazar ve Gazeteci*

“İki millet arasındaki ortak noktalar, farklı noktalardan fazladır. Din, kültür, coğrafya, mezhep ve ortak bir tarih, iki millet arasındaki dostluk prensipleri için önemlidir.”

Hükümet krizi devam ediyor

Her seçimden sonra hükümeti oluşturmanın uzun zamanlar aldığı Lübnan ile Irak arasında siyasi sistem açısından biz düzeye kadar benzerlikler söz konusu. Bundan dolayıdır ki, iki ülke arasındaki sorunların tek bir yansıması oluyor.

Irak'taki sorunların sebebini iki noktada özetlemek mümkündür. Bunlardan birincisi, Irak'ın şimdiki yapısında, herhangi bir oluşumun hükümeti tek başına kurabilecek çoğunluğu elde etmesi çok zordur. Bu durumda parlamentoda hiçbir çoğunluk olmayacaktır. Hükümeti oluşturmak için ise, seçimi kazanan taraflardan her birinin bir ya da daha fazla tarafla ittifak kurması gerekiyor. Bu durum parlamenter sisteme sahip olan ülkelerde sakin olabiliyor ve Ortadoğu'da özellikle bu sistemden geçen iki ülke vardır; Türkiye ve İsrail.

Irak'ta ise durum çok zor. Hükümranlık ile parlamenter sistem arasında sorunlar yaşayan Irak'ta yasalar, hükümet oluşturmak için meydana gelen krizi çözme konusunda yetersiz kalıyor.

İkinci faktör ise Anayasa metniyle ilgilidir. Bu metin öyle bir metin ki, bazı maddeleri çok sayıda anlamı barındırabiliyor. 76. madde bunlardan biridir ve bunun için hukuk otoritelerinde iki farklı yorum yapılmaktadır. Bunlardan biri olan Federal Yüksek Mahkemesi'nin yorumuna göre, bu madde hem seçimi alan tarafı içine alıyor hem de parlamentodaki en büyük listeyi içine alıyor. Bir diğer yorum ise Yüksek Mahkeme başkanı Medet Mahmud'un yorumudur ve bu yoruma göre, bu madde

Irak parlamentosunda en büyük çoğunluğu oluşturacak fraksiyonu içine alıyor.

Bu iki görüş El-İrakiye Listesi tarafından reddedilmekte, bir diğer taraftan da Kanun Devleti Listesi hem El-İrakiye Listesinin hem de Yüksek Mahkemesi'nin görüşünü reddetmekte ve sadece Mahmud'un görüşünü desteklemekte.

33. maddeye göre anayasanın uygunluğunu denetleme görevi Yüksek Federal Mahkeme'ye verilmiştir. Yürütme görevi ise 90. maddeye göre Yüksek Mahkeme'ye verilmiştir. Farklı yorumların olması, devlet işlerinin yürütülmesi üzerinde çok kötü bir etki yaratıyor. Hükümetin, oluşturulmasından sonra üzerinde durması gereken en önemli meselelerden biri başta 76. madde olmak üzere anayasadır. Hükümetin yeni bir kriz olmaması için çok dikkatli çalışması ve yeni krizlere fırsat verilmeyecek şekilde anayasada düzenleme yapması gerekiyor. Anayasaya dokunmak kısa vadede çözüm getirmeyebilir ancak iyi bir çalışma ile krizin etkileri azaltılabilir ve tarafların anlaşması için daha iyi bir fırsat yaratabilir.

***Kürdistan Stratejik Araştırmalar kurumu başkanı**

“Irak'ta ise durum çok zor. Hükümranlık ile parlamenter sistem arasında sorunlar yaşayan Irak'ta yasalar, hükümet oluşturmak için meydana gelen krizi çözme konusunda yetersiz kalıyor.”

Ferid Eseserd*

Kasım'ın Cumhuriyeti

Stran Abdullah*

Temmuz ayı sıcaktır. Bütün Temmuzlar sıcaktır. Ancak tarihe bakıldığında Temmuz ayında gerçekleşmiş birçok sayıda değişimle karşılaşabiliriz. Sıcak değişimler!

Irak'ta 14 Temmuz, krallık sisteminin yıkıldığı bir tarih olarak bu ülkenin tarih sayfalarına girdi. Bazıları bugünün bazıları dünün gözüyle buna bir devrim diyebilir. Ya da başka bir gözle de bakılabilir. Peki, Cumhuriyet Irak'ına ne demeli! O kadar zulüm ve baskı yaşandı ki, bu cumhuriyet, krallık dönemine taş çıkartacak nitelikte.

Irak'taki Cumhuriyet'in iki dönemi var. Bunlardan biri Abdülkerim Kasım dönemi Cumhuriyeti; diğeri ise BAAS Cumhuriyeti idi. Kasım Cumhuriyeti'nde Kürt meselesi, kısa bir dönemde yani BAAS dönemime terk edildi.

İkinci Cumhuriyet dönemi öyle uygulamalar gerçekleştirdi ki, halk, krallık dönemine rahmet okudu. Yani, krallık döneminde de hırsızlık, düzenbazlık, karışıklık vardı. Kürt liderler ve Kürt halkı baskı ve zulme uğruyordu. Bunun en açık örnekleri de Şeyh Mahmut Hafid ve Barzani ayaklanmaları idi.

Faysal dönemi için, "Kebab 10 fulus idi" diyorlar. Ancak, eğer insanlarda etmek parası yoksa kebab 10 fulusmuş ne yazar!

Irak halkı 14 Temmuz'u sosyal nedenlerden dolayı alkışladı

Tekrar Kasım döneminin eksikliklerine dönelim. Kürt sorunu çok kimse için

problem oldu. Kasım da bu acı gerçeğin dışına çıkamadı. Sorunu çözme yerine karışıklıkları yeğledi. Sonunda öyle bir şey yaptı ki cumhuriyeti yıkıldı. Kasım'dan sonraki dönem ise Abdusselam Arif dönemi idi. Bu ise aynı cumhuriyetin devamı niteliğinde idi.

Son olara, 17-30 temmuz'da Baasçılar Irak'ta kontrolü ele geçirdi. Bundan sonraki süreçte ne Kasım'dan ne de kraldan bahsedildi. Kürtler, Araplar, Türkmenler, Keldaniler ve Aşuriler için korkulu günler başladı. 1958-1968 Temmuzlarında daha sıcak Temmuzlar yaşandı.

Elbette bunlar önceden yaşandı. Irak şimdi kendi devlet ve anayasasına sahip olmasına rağmen hala durmuş ve hala olması gereken en büyük değişim gerçekleşmiş değil.

* *Kürdistanai Nwe Gazetesi genel yayın yönetmeni*

İ"kinci Cumhuriyet dönemi öyle uygulamalar gerçekleştirdi ki, halk, krallık dönemine rahmet okudu. Yani, krallık döneminde de hırsızlık, düzenbazlık, karışıklık vardı. Kürt liderler ve Kürt halkı baskı ve zulme uğruyordu."

“140. Madde'nin uygulanmamasının arkasında dış güçler de var”

Rapor: Sait Hewrami

Kürdistan İttifakı Listesi üzerinden Irak parlamentosu'na üye olan Parlamenter Dr. Mahmut Osman, Irak'ta kurulacak yeni hükümetin de 140. Madde'yi uygulamayacağını söylerken bir diğer önemli Kürt Parlamenterlerden Dr. Fuat Masum da, diğer tarafların 140. Madde'yi tanımaması durumunda konuyu Anayasa mahkemesine taşıyacaklarını söyledi.

Irak'ta bu yıl yapılan seçimlerde başarı kazanan taraflar hala hükümet kuramazken, taraflar arasında yapılan görüşmelerde Kanun Devleti Listesi'nin 140. Madde'nin uygulanacağına dair söz verdiği belirtiliyor. Buna mukabil aynı listeden bir yetkili Dicle radyosuna yaptığı açıklamada listelerinin 140. Madde'nin uygulanması için Kürt tarafıyla hiçbir anlaşma yapmadığını söyledi.

Kürt Parlamenter Dr. Mahmut Osman, herhangi bir anlaşma yapmadıklarını, bu tür anlaşmaların veya uygulamaların söz ile değil yazılı olması gerekiyor.

Maddenin Askıda Kılması

140. Madde esasında 08.03.2004'te Hüküm Meclisi tarafından onaylanan geçici yasanın 58. maddesinin bir devamı-

dır. Ancak madde devamlı olarak ertelendi ve Irak Hükümeti de bu maddenin uygulanması konusunda kendisini devamlı olarak gizledi.

Dr. Mahmut Osman, bu maddenin kurulacak yeni hükümet tarafından da uygulanmayacağı inancında. Osman, bunlara ek olarak, bazı Arap ve bölge ülkelerinin maddenin uygulanmamasının arkasında olduğunu ve onların Kürdistan Bölgesi'nin sınırlarının genişlemesini istemediklerini belirtiyor.

Kürtler Anayasa Mahkemesine gidiyor

Bir süre önce, bazı taraflar 140. Madde'nin miadının dolduğunu söylerken, Kürt tarafı konuyu Anayasa mahkemesine taşıyacağını belirtiyor.

Kürt parlamenter Dr. Fuat Masum, Kürtlerin anayasaya bağlı olduğunu; diğer tarafların 140. Madde'yi tanımaması durumunda konuyu Anayasa mahkemesine taşıyacaklarını belirtirken, Osman da yaptığı açıklamada böyle bir durumda sorunun çözümü için konuyu Anayasa mahkemesine taşıma-ya mecbur kalacaklarını belirtti.

Dr. Mahmut Osman, bu maddenin kurulacak yeni hükümet tarafından da uygulanmayacağı inancında.

Bölge ve Arap ülkeleri yeni bir dönem girdi: “Kürdistan bölgesel ilişkilerini yeniliyor”

Kürdistan Bölgesi Başkanı Mesut Barzani, beraberindeki üst düzey bir heyetle birlikte 03.07.2010'da Ürdün kralı II. Abdullah ve Mısır devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in resmi daveti üzerine bu iki ülkeyi ziyaret etti.

Ziyaret ile ilgili olarak bir açıklama yapan başkan Barzani'nin özel kalem müdürü Fuad Hüseyin, Başkan Barzani ve beraberindeki üst düzey heyetin Ürdün'de iki tarafı ilgilendiren siyasi, ekonomik ve kültürel konularda önemli görüşmeler gerçekleştirdiğini söyledi. Hüseyin, Ürdün ziyaretinin ardından Mısır ziyaretinin yapıldığını ve bu ziyaretin de üst düzeyde konuların ele alındığı görüşmelerle sonuçlandığını ifade etti.

Hüseyin, Başkan Barzani'nin Mısır ziyareti çerçevesinde Arap Birliği genel sekreteri Amr Musa ve çok sayıda üyesi ile toplandığını belirtti.

Kral Abdullah'tan Kürdistan'ı ziyaret etme isteği

Ürdün Dışişleri Bakanı Nasır Cude, Kürdistan Bölgesi'nde konsolosluk açmak için çok iyi hazırlıklar yaptıklarını belirtirken, Kürdistan Bölgesi Kültür Bakanı Kame Mahmut, hem Ürdün hem de Mısır'ın Kürdistan'da

konsolosluk açmak istediklerini söyledi. Mahmut, iki önemli Arap ülkesinin Kürdistan'a yönelik önemli açılımlar içinde olduklarını belirtti.

Ürdün kralının Kürdistan'ı ziyaret etmek istediğini belirten Mahmut, bunun Arap dünyasına açılmak konusunda önemli bir adım olduğunu ifade etti.

Kahire temaları

Kürdistan heyeti, Kahire'de kalabalık üst düzey bir heyet tarafından karşılandı.

Başkan Barzani'nin Kahire ziyareti konusunda açıklamada bulunan Dr. Fuad Hüseyin, Mısır devlet başkanı Hüsnü Mübarek'in resmi davetiyle gerçekleştirilen ziyaretin iki gün sürdüğünü ve Mısır devlet başkanı Mübarek'in yanı sıra, Arap Birliği başkanı Amr Musa ve çok sayıda üst düzey yetkili ile önemli toplantılar gerçekleştirdiklerini belirtti.

Kürdistan Bölge Başkanı Barzani: “Arap Birliği içinde Kürtçe ile konuşmamız büyük bir değişimdir”

İsrail ile ilişkileri reddeden Kürdistan Başkanı Mesut

Barzani, Türkiye’de var olan Kürt sorununun çözümü için savaş ve askeri yolun terk edilmesi ve çözüm için barışçıl bir yol izlenmesi gerektiğini ifade etti.

Türkiye’de Kürt sorununun çözümü konusunda tutumlarının net ve aşikâr olduğunu belirten Başkan Barzani, barışçıl yolu desteklediklerini ve Türkiye’nin de artık meselenin askeri yolla çözümlenemeyeceğine dair kanaate ulaştığını ifade etti.

Arap Birliği’ni ziyaret eden Barzani, bir basın toplantısında yaptığı konuşmada, İsrail ile hiçbir ilişkilerinin olmadığını, böyle soruları cevaplamaktan da bıktığını söyledi.

Erbil ile Ankara ilişkilerinin çok iyi olduğunu ifade eden Başkan Barzani, Ankara ziyaretinin iki taraf arasındaki ilişkiler için yeni bir aşamanın başlangıcı olduğunu söyledi.

Erbil-Tahran ilişkileri konusunda da Başkan Barzani, son zamanlarda gerçekleştirilen sınır bombardımanlarını kınadıklarını, sorunların çözüm yolunun diyalog ve barışçıl olması gerektiğini ifade etti.

Barzani: “Erbil, Arap Kongresi’nin düzenlenmesi için hazır”

Irak’ta düzenlenmesi beklenen Arap zirvesine de değinen Başkan Barzani, Bağdat’ın hazır olmaması durumunda Arap Birliği ve Arap Kongresi için Kürdistan’ın hazır olduğunu belirtti.

Mısır Başbakanı: “Kürdistan Mısır için çok önemlidir”

Başkan Barzani ve Mısır Başbakanı Ahmet Nazif arasında yapılan görüşmeden sonra gerçekleştirilen ortak basın toplantısında konuşan Nazif, Mısır adına Barzani’ye “hoş

geldiniz” dediğini belirtti.

Nazif, Irak’taki gelişmelerde, Kürdistan Bölgesi Başkanı Mesut Barzani’nin rolünü çok iyi bildiklerini söyleyerek, bölgenin Mısır için çok önemli olduğunu ifade etti. Nazif, iki taraf arasında en iyi ilişkilerin her alanda olmasını istediklerini ve bunun için de yakında bir heyetin Bölgeye gönderileceğini söyledi.

Başkan Barzani de yaptığı konuşmada, Kürdistan Bölgesi olarak halkının çıkarına olması kaydıyla her alanda ilişkiler kurmak istediklerini ve Bölgenin her alanda gelişmeler yaşadığını ifade etti.

Barzani ve Mısır Devlet Başkanı’nın görüşmesi

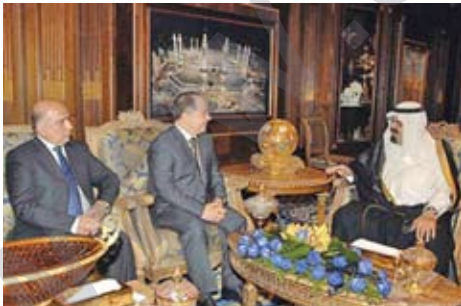
Barzani, Kahire ziyareti çerçevesinde Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek tarafından kabul edildi. Görüşmede Irak’ta yaşanan gelişmeler ve hükümetin oluşturulması konusu görüşüldü. Barzani, yaptığı konuşmada, geniş tabanlı ulusal bir hükümetten yana olduklarını ve bu çerçevede çalıştıklarını belirtti.

Mübarek’ten, Erbil ve Basra’da konsolosluk açılması kararı

İki tarafın yaptıkları görüşmede bir konuşma yapan Mübarek, Erbil ve Basra’da konsolosluk açmaya karar verdiklerini söyledi.

Turizm konusu

Mısır Turizm Bakanı Zاهر Gerana ve İletişim Bakanı Tarık Kamil ile bir araya gelen Başkan Barzani, burada yaptığı konuşmada, Kürdistan’ın güzel olduğunu, Iraklı ve Arap turistlere açık olduklarını söyledi. Mısırlı Bakanlar da Kürdistan’ı yakından tanımak istediklerini belirtti.

Paris ve Erbil arasında anlaşma: Fransa Bölge'deki ağırlığını artırıyor

Kürdistan Bölgesi ile ilişkileri uzun bir döneme dayanan Fransa'ya, Kürdistan Bölgesi Başkanı sayın Mesut Barzani ve beraberindeki kalabalık bir heyet bir süre önce resmi bir ziyaret gerçekleştirdi. Bu ziyaret çerçevesinde, ekonomi, ticaret, eğitim, sanayi, petrol, gaz, enerji gibi alanlarda bir anlaşma imzalandı. Anlaşma, Paris'te, Başkan Barzani ve Fransa Dışişleri Bakanı Bernard Kouchner tarafından imzalandı. Anlaşmanın büyük bir bölümü ticari ilişkileri ve Kürdistan Bölgesi'nin ekonomik altyapısının güçlendirilmesini içine alıyor. Anlaşmaya göre, Fransa'ya, Kürdistan Bölgesi'nde yatırımların yapılması ve geliştirilmesi için kolaylıklar sağlanıyor. Bununla birlikte, Kürdistan Bölgesi'nin yeniden yapılandırılması için Fransa'ya bir faaliyet merkezi oluşturması imkanı da sunuluyor. Ki, hem Irak'ta hem Kürdistan'da faaliyet alanlarını geliştirebilsin.

Ziraat Sektörü

Anlaşmaya göre Fransa cumhuriyeti'ne şu sektörlerde faaliyet gösterme ve geliştirme imkanları sağlanıyor: Gıda sisteminde nakliye, sulama teknolojisi, soğutma, hayvancılık ve bakliyat alanlarında fabrika sahiplerinin faaliyet göstermesi; Ziraat alanında uzmanlık eğitimi verilmesi ve eğitim – araştırma alanlarında üniversite programlarına katılım.

Enerji üretimi ve sağlık

Anlaşmanın bir diğer noktası enerji konularıyla ilgiliydi. Bu konuyla ilgili olarak anlaşmada şunlara dikkat çekiliyor: Fransız şirketler, enerji sektörlerinin geliştirilmesi için Kürdistan'da büyük bir rafineri tesisi yapmaları için davet ediliyor. Petrol ve gaz alanında Erbil'de özel ve genel sektör arasında yüksek düzeyli bir üniversitenin kurulması; Duhok, Hewler, Süleymaniye demiryolu, otobüs ve taksi duraklarının kurulması ve bütün bunların özel ve genel sektör arasında gerçekleştirilmesi; Hastahane ve modern sağlık merkezlerinin kurulması ve bunlarla ilgili özel kurs yerlerinin açılması ve bunun için Fransız uzmanların getirilmesi; Uçak sanayisi alanında, ticari ve kargo sisteminin oluşturulması, uçak ve uçak sanayisi yönetimi, havayolu denetleme sistemi, havalimanı yönetimi ve uçuş güvenliği sistemi.

Sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında yardımlaşma

Anlaşmayı imzalayan her iki taraf, Fransa'nın, yüksek öğrenim projelerine daha fazla katılması ve bu yönde bir mekanizma oluşturulması için çaba sarfedecekler. Bu çerçevede yapılacak yardımlar şunlardır: Üniversiteler ve enstitüler için teknik destek, özel ve genel sektör kuruluş personellerinin eğitimi için kursların açılması, öğrenciler için eğitim burslarının sağlanması, Kürdistan Bölgesi Eğitim Bakanlığı'yla koordineli olarak öğretmenlerin, yöneticilerin ve diğer memurların eğitiminin sağlanması. Her iki taraf MLF (Mission Laique Francaise) okulları yo-

Fransa ile Kürdistan Bölgesi her alanda ilişkileri geliştiriyor

luyla Kürdistan Bölgesi'nde Fransızca'nın öğretilmesi için çaba sarfedecekler. Her iki halkın kültür ve tarihini içine alan konularda Kürdistan Bölgesi'nde ve Fransa'da seminerler ve ders verme faaliyetleri sergilenecek. Arkeolojik, insani bilimler ve sosyal alanlar için bir araştırma merkezi kurulması sağlanacak. Bu amaçla Hewler kalesi ve kale içindeki tarihi evlerin restorasyon projesi anlaşmaya dahildir. Ayrıca Kürdistan Bölgesi'ndeki üniversitelere ve arkeolojik bölümlere destek sağlanacak.

İnsan haklarının korunması

İnsan hakları, cinsler arası eşitlik, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin önlenmesi gibi konularda her iki halkı bilinçlendirme programlarının düzenlenmesi sağlanacaktır.

Medyanın güçlendirilmesi

Bu maddede her iki taraf, Kürdistan Bölgesi'nde görsel, işitsel ve yazınsal alanlarda medyanın daha da güçlendirilmesi ve etkili hale getirilmesi için bir mekanizma oluşturma çabası içine girecektir. Kürdistan Bölgesi ve Fransa Hükümeti haber toplama ve yayma konusunda medya organları aracılığıyla çalışmalar yürütecek ve bunun için kurslar düzenlenecektir.

Finans ve Planlama Bakanlıklarının desteği

Fransa Hükümeti, Kürdistan Bölgesi'yle yardımlaşmanın daha da etkili hale getirilmesi için Kürdistan Bölgesi Maliye ve Planlama Bakanlıklarıyla koordineli olarak çalışacak. Bu çerçevede Kürdistan Bölgesi'nin ilgili bakanlıklarının yöneticileri ve memurları bütçe ve planlama konularında eğitime tabi tutulacak. Her iki taraf yukarıda bahsedilen tüm maddelerin uygulamaya geçirilmesi için çaba gösterecek.

Anlaşma metninde son olarak anlaşmanın Kürdistan Bölgesi Başkanı sayın Mesut Barzani ile Fransa Dışişleri Bakanı Bernard Kouchner tarafından imzalandığı ifade ediliyor.

Erbil ile Paris arasında Siyasi ve Stratejik müzakere anlaşması

Enver Hüseyin

Kürtler, intifadadan sonra oluşan Kürdistan Bölgesi Hükümeti'nin deneyim ve kazanımlarının ortadan kaldırılması amacıyla dış güçler tarafından gerçekleştirilen büyük planlar sonucunda onlarca kriz yaşadı. Ancak Kürtler Fransa ve Fransa'nın şimdi-

ki Dışişleri Bakanı Bernard Kouchner ve sayın Barzani arasında yapılan müzakere anlaşmaları başta olmak üzere Avrupalı dostlarının da yardımıyla bu krizlerden kurtulmasını başardı. Bu, aslında stratejik ve tarihi bir başarı olarak sayılıyor.

Çok sayıda önemli noktası olan bu anlaşma 15.06.2010'da Fransa Dışişleri Bakanlığı'nın binasında gerçekleştirildi.

Bir: Bu anlaşma, Avrupa'nın en önemli ve en büyük devletlerinden biri olan ve Avrupa'da önemli bir konuma sahip olan bir devlet ile yani Fransa ile yapılıyor. Buradan hareketle şu söylenebilir; Bu anlaşma bir bakıma Kürtler ile Avrupa arasında yapılıyor.

Bu anlaşma ticaret, sanayi, siyaset, ekonomi, güvenlik, ziraat, teknoloji, üniversite, gaz, petrol, uçak sanayi, insan hakları, finans ve planlama gibi çok sayıda alanı içinde barındırıyor. Bu, en kötü durumda dahi Fransa'nın desteğini ve bu yolla da ABD gibi diğer süper güçlerin desteğini almaya ve tehditleri bertaraf etmeye yetiyor.

Sayın Barzani'nin ve Sosyal İşler Bakanı sayın Asos'un Fransa Devlet Başkanı Sarkozy tarafından kabul edilmesi bu ülkenin Bölge'ye desteğinin işareti olduğu gibi Kürt dilini ve kültürünü yasaklayıcı ve engelle-

yici bir tavır içinde olan devletlere de bir mesajdır.

Fransa ile Kürdistan Bölgesi arasındaki bu yakın ilişkilerin başlangıcını eski İKDP lideri Kasımlı, KYB lideri Mam Celal ve İran şahı dönemlerine dayandırmak daha doğru olur. Şimdi önemli olan, artık bu ilişkilerin anlaşma safhasına geçmesidir. Ki, burada bu önemli görevi üstlenecek olan sadece Fransa değil; hakikatte Kürdistan Bölgesi Hükümeti de bu anlaşmanın pratiğe geçmesi için komisyonlar oluşturmalı ve gerekli çalışmaları yapmalıdır.

Kısaca ifade etmek gerekirse, bu anlaşma siyasi ve diplomatik bir başarı olmakla birlikte sadece bu yönüyle yetinilmemelidir. Hükümetin yolsuzluk gibi sorunların önüne çıkması ve sorunların çözümü için uzman bir kadro oluşturması gerekiyor. Bu diğer ülkelerin de Fransa kadar adım atmaları açısından önemlidir. Dolayısıyla bu anlaşmanın halkın yararı için nasıl kullanılacağı üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Bölge'den dünyaya: Kürdistan Bölgesi'nden diplomatik atak

Siyasi gözlemciler, Kürdistan bölgesi Başkanı Mesut Barzani'nin Fransa ziyaretinin, Kürt tarihinde atılmış tarihi bir adım olduğu görüşündeler.

Başkan Barzani'nin Fransa ziyaretinin kısa olmasına rağmen, medya organları, akademisyenler, yazarlar ve halk çok önemli bir ziyaret olduğu noktasında aynı görüş ve düşüncelere sahip.

“2003’ten önce ve 2003’ten sonra, Irak’ın yeniden yapılanmasında ve anlaşmazlıkların çözümünde önemli bir faktör olan Kürdistan Bölgesi’nin, Arap ülkeleri ile olan ilişkileri de geliştirmiştir”

Ziyaretin önemi konusunda gazetecilere konuşan Kürdistan Bölge Başkanlığı Divanı Başkanı Dr. Fuad Huseyin, bölgenin dünya ülkeleri ve komşu ülkelerle ilişkilerde çok önemli bir aşamaya ulaştığını, bir zamanlar Türkiye’nin bölgeyi kendileri için bir tehdit olarak algıladığını ancak bugün Bölge Başkanı’nın bu ülke tarafından resmi olarak davet edildiğini belirtti. Kürtlerin 1961-1991 yılları arasında dünya ile ilişki içinde olmak için çok çaba harcadığını söyleyen Huseyin, bunun Kürtleri dünyaya tanıtmak amacını taşıdığını ancak bu durumun o zamanlar için yasal bir zemininin olmadığını şimdilerde ise değişim olduğunu ve ilişkilerde bölgenin anayasasının baz alındığını ifade etti.

Kürdistan bölgesinin Avrupa ve Arap ülkeleriyle ilişkilerine değinen Süleymaniye Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Zımkan Ali, Kürdistan Bölgesi’nin devlet olmadığı için uluslararası ilişkilerde paradiploması yolunu benimsendiğini, bölgenin diplomatik ilişkiler kurabileceğini ve Irak Anayasası tarafından kabul edildiğini ifade etti. Ali, ilişkilerde ne istediğine dair çalışmaların sonuçlarının diplomatik yoldan geçtiğini de sözlerine ekledi.

Önemli tarihi ilişkiler

Başkan Barzani’nin Fransa, Ürdün ve Mısır ziyaretlerini tarihi ziyaretler olarak vasıflandıran Süleymaniye Üniversitesi öğretim görevlilerinden Dr. Keyvan Azad, Fransa’nın, askeri, siyasi ve ekonomik olarak Avrupa’da çok önemli bir konumunun olduğunu, Fransa’nın kendisi için Kürdistan ile ilgili olarak, stratejik, siyasi ve ekonomik bir ilişki sağladığını, ABD ve İngiltere’yle birlikte bölgede etkili olmak istiyor. Ürdün, Kürdistan Bölgesi üzerinden Bağdat’ta etkili olabileceğini belirtti.

Kürtler, Türkiye, Fransa, Ürdün ve Mısır

Bugün Irak’ta, söz sahibi olan iki önemli liderin olduğu söyleyen Azad, bunlardan birinin Kürdistan Bölge Başkanı Mesut Barzani diğersinse Irak devlet Başkanı Celal Talabani olduğunu söyledi. Avrupa ülkelerinin, Irak’taki istikrarın Iraklı ulusların elinde olduğunu ve bunu da Kürdistan’ın istikrarına bağladıklarını düşündüklerini belirten Azad, Avrupalıların istikrara kavuşan Kürdistan’ı korumak istediğini ve uluslar arası açıdan bölgeyi tanıtmaya çalıştıklarını söyledi.

mali ve ekonomik darboğaza giren Türkiye’nin, sorunlarından kurtulmak ve sorunlarının yayılmasını önlemek için Kürdistan bölgesi ile iyi ilişkiler içine girdiğini söyleyen Azad, Ürdün’ün de aynı sebepten dolayı Bölge’nin, Irak’ta, Sünnilerin bir parçası olarak kalmasını istediğini belirtti.

Arap ülkeleri ile ilişkiler

Bölgenin siyasi uzmanları, Bölge Başkanı Barzani’nin Arap ülkelerini ziyaretinin Irak’taki durumla ilişkisinin olduğunu, ziyaretin bunun açık bir yüzü olduğunu düşünüyor. Siyaset uzmanı Osman Ali Veysi, bölgenin bir ulus olarak ya da bir bölge olarak başka ülkelerle diplomatik ilişkiler kurma hakkının olduğunu belirtti. Veysi, Barzani’nin, dış ülkeler ve bölgeler tarafından resmi olarak davet edilmesinin dâhili ve harici yerel ve uluslar arası yazarlarca tanındığının göstergesi olduğunu ancak, Kürdistan Bölgesi’nde açılan 20 yabancı konsoloslukun hiçbirinin Arap olmadığını belirtti.

2003’ten önce ve 2003’ten sonra, Irak’ın yeniden yapılanmasında ve anlaşmazlıkların çözümünde önemli bir faktör olan Kürdistan Bölgesi’nin, Arap ülkeleri ile olan ilişkileri de geliştirmiştir diyen Süleymaniye Üniversitesi öğretim görevlilerinden Dr. Keyvan Azad, Barzani’nin Arap Birliği’nde yaptığı konuşmasının Kürtçe olmasının çok önemli olduğunu, Kürtlerin Ortadoğu’da kendi dillerinin ve başlıca uluslardan biri olduğunun önemli bir kanıtı olduğunu belirtti. Barzani de yaptığı konuşmasında, Kürtçe konuşmasının karşılıklı anlayışın bir sonucu olarak bunun önemli bir değişim olduğunu belirtmişti.

Kürt siyaset uzmanlarından Ferid Eseserd de yaptığı değerlendirmede, Kürt-Arap ilişkilerinin zayıf olmasının Kürtlerden kaynaklanmadığını, bunun Arap ülkelerinin Irak’la olan ilişkileriyle ilgisinin olabileceğini, 2003’ten sonra Irak’ta oluşan siyasi durumun bunda etkili olduğunu, Irak’la olan ilişkiler düzeyinin bölge ile olan ilişkilerin de düzeyini belirlediğini ifade etti.

Eseserd, Irak’ta sistemin ABD tarafından konulduğunu ve bunun Arap ülkeleri tarafından yabancı bir sistem olarak karşılandığını belirtti. Barzani’nin Ürdün ve Mısır ziyareti hakkında da konuşan Eseserd, ziyaretin daha çok Irak’taki siyasi gelişmelerle ilgili olduğunun altını çizdi.

Siyaset uzmanı parlamenter Omer Nurettin de, Ürdün ve Mısır’ın konsolosluk açmasının Kürdistan ile Arap ülkeleri arasında çok önemli bir köprü görevi üstleneceğini belirtti.

Öğretim görevlisi Musa Muhammed de yaptığı açıklamada, konsoloslukların açılmasının özellikle diplomatik ilişkilerin organizeli bir hale getirilmesinde önemli bir gelişme olacağını belirtti.

Kürdistan Bölgesi'nin dış dünya ile ilişkileri devlet düzeyine ulaştı

Kürdistan Bölge Başkanlığı Divan Başkanı Dr. Fuad Hüseyin, Kawe Kültür merkezi'nde düzenlenen bir seminerde yaptığı konuşmada, bölgenin yabancı ülkelerle olan ilişkilerinin devlet düzeyinde ilişkiler olduğunu belirtti.

Kürdistan'ın önemli komşularından olan Türkiye ile ilişkilerin geliştiğini belirten Dr. Fuad Hüseyin, petrol ve gaz nedeniyle bir çok ülkenin de ilişki kurmak isteyeceğini belirtti.

Kürdistan Başkanı'nın, her ülkenin başkanının yaptığı gibi dış ülkeleri ziyaret ettiğini, 2005'ten bu yana sadece ABD'ye yedi kez ziyarette bulunduğunu, uluslar arası yasaların ve anlaşmaların nasıl ilişki kurulacağına dair il-keler belirlediğinin altını çizdi.

“Ülkemizin diğ er ülkelerle ilişkilerine bakacak olursak bu ilişkilerin devlet düzeyinde olduğunu görürüz.”

Uluslar arası yasaların, ülkeler arası ilişkileri belirlediğini, buna bakarak burada önemli olanın Kürdistan’ın diğ er ülkelerle ilişkilerinin hangi siyasi düzeyde olması gerektiğidir. Bu görüşmelerde Kürdistan Bölge bayrağının olması gerekiyor mu, gerekmiyor mu meselesi de var. Dr. Fuad Hüseyin, “Ülkemizin diğ er ülkelerle ilişkilerine bakacak olursak bu ilişkilerin devlet düzeyinde olduğunu görürüz.”

Dünyanın Kürdistan Başkanı’nı bir devlet başkanı olarak karşıladığını ve bunun örneklerinin de Fransa, İtalya, Bolivya, ABD ve Suudi Arabistan ziyaretleri olduğunu söyleyen Hüseyin, Irak’ın ilerde huzura kavuşmasıyla beraber Kürtlerin de niye ve nasıl ilişki kuracağına dair görüşmeler sürecine gireceğinin uzak olmadığını belirtti.

Dr. Fuad Hüseyin, eskiden Kürt devrimi ile ilgili olarak nasıl bir tavır takınılacağına dair dış dünya tarafından yasal bir esas belirlenmediğini, Kürtlerin de bazı sebeplerden dolayı devlet ya da bölge düzeyine ulaşamadığını, şimdilerde her ne kadar Kürdistan Bölgesi ile teamüller Federal Irak çerçevesinde olsa da bu teamüllerin şu anda başka bir merhaleye ulaştığını ve ilişkileri geliştirmeleri gerektiğini belirtti.

İlişkiler açısından iyi bir düzeye ulaştıklarını belirten Dr. Fuad Hüseyin, örnek olarak, Kürdistan Bölge Başkanı’nın 2005’ten bu yana ABD’yi yedi defa ziyaret ettiğini söyleyerek, bunun da ABD ile ilişkilerde gelinen noktayı açık bir şekilde gösterdiğini söyledi. Bununla birlikte dış dünyanın

Kürtlerle çok büyük bir teamül içinde olduğunu belirtti.

Ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi açısından dış dünyanın bir parçası olduklarını belirten Hüseyin, bu anlamda dış dünyaya ihtiyaç duyduklarını ve bunun yatırımlar konusunda, çekincelerin olmaması meselesinde, yasal, emni ve siyasi bir çerçevesinin olması gerektiğini söyledi.

Türkiye ile ilişkiler

Kürdistan ile Türkiye arasındaki ilişkilere de değinen Hüseyin, Türkiye’nin 1991’den 2003’e kadar Kürdistan bölgesi ile bölgenin gerçekliğini göz önünde bulundurarak ilişki kurduğunu ancak 2005’ten sonra Türkiye’nin bölgeye karşı sert bir tavır içine girdiğini belirtti.

2008 yılında yaklaşık 140 bin askerin Kürdistan topraklarına girdiğini belirten Hüseyin, 2003 yılına kadar Türkiye’nin bölge ile ortak çıkarlarının olduğunu söylerken bunu, Kürdistan’ın sahip olduğu ekonomik güç ve istikrara dayandırıyor. Şimdiyse ilişkilerin, Türkiye’nin Erbil’de konsolosluk açmasına kadar ilerlediğini, Türk bakanlarının Kürdistan Bölgesi’ni ziyaret ettiklerini ve Kürdistan Bölge Başkanı’nın, Bölge Başkanı sıfatı ile resmi olarak davet edilmesinin değişimin önemli bir göstergesi olduğunu söyledi.

Kürdistan-Türkiye ilişkilerinin önemli meselelerden biri olduğunu belirten Hüseyin, daha önce Zaho ve Çemçemal bölgelerinde petrol ve doğalgaz yataklarının olduğunu bilmediklerini ancak şu anda oralarda fiili olarak petrol çıkarma çalışmalarının yapıldığını, bazı ülkelerin bu nedenlerle bölgeyle ilişkiler kurmak istediklerini, Türkiye’nin petrol ve doğalgaz konusunda fakir bir ülke olmasından dolayı Kürdistan bölgesi ile iyi ilişkileri kurmasının Türkiye’nin yararına olacağını, doğalgaz boru hattının Türkiye’den geçtiğini ve bunun Türkiye, Irak ve bölgenin ortak çıkarlarına hizmet edeceğini söyledi.

Kürdistan Başkanı’nın Türkiye ziyareti sırasında Kürdistan bölge bayrağının görüşmelerde kullanılmamasına da değinen Hüseyin, bu konunun aşamalı olarak ilerlemesi gerektiğini, ziyaretin, Bölge Başkanlığı sıfatıyla ve resmi gerçekleştiğini, görüşme ve kabullerin de bu ad altında gerçekleştiğini belirtti.

Dr. Nejdet Akreyi : “Kürdistan Bölgesi, Dünya siyasi haritasında önemli bir konuma geldi”

Muhammed Zengene/Xebat

Irak'ta 7 Mart'ta gerçekleştirilen genel seçimlerde başarılı çıkan partiler hala kabine oluşturma noktasında merhale katedememişken, Irak'taki siyasi formülün içinde önemli bir yeri olan Kürdistan Bölgesi'ndeki siyasi oluşumlar, Irak'ın genelindeki diğer oluşumlardan daha açık ve arzulu bir şekilde çalışmalara katılma yönündeki isteklerini her defasında dile getiriyorlar.

Irak'taki son siyasi gelişmeler ile ilgili değerlendirmeyi Selahaddin Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim görevlisi Dr. Nejdet Akreyi'yle konuştuk.

Irak devleti'nin yeniden doğuşu

7 Mart'ta yapılan Irak genel seçimlerinin yeniden doğuş anlamına geldiğini ifade eden Dr. Nejdet Akreyi, Irak'ta 3 önemli noktanın göz önünde tutulması gerektiğini, bunların; seçim, Anayasa mekanizması ve siyasi ittifak olduğunu belirtti. Bunların unutulmaması gerektiğini söyleyen Akreyi, seçimin, Saddam rejiminin yıkılmasından sonra Irak için yeniden doğuş anlamına geldiğini ve seçimden başarılı çıkan Dört listenin halk tarafından demokratik ve yasal bir zeminden seçildiğini belirtti.

Hükümetin oluşturulması için etkili bir faktör

Irak'ta hükümetin oluşturulması için bir çok faktörün olduğunu belirten Akreyi, bu faktörlerden en önemlilerinin, dahili, bölgesel ve uluslararası faktörler olduğunu söyleyerek, bu 3 faktörün gelecekte kurulacak hükümetin şeklini tayin edeceğini ifade etti. Hükümetin, ittifak hükümeti mi, siyasi ortaklık hükümeti mi ya da çoğunluk hükümeti mi olacağını bu üç faktöre göre ortaya çıkacağını söyledi.

Ulusal koalisyon hükümeti daha yararlı

Tek gelir kaynağı, çok sayıda devlet için iştah kabartıcı petrol olan Irak'ın, birinin Arap ülkelerine diğerinin ise Türkiye ve İran'a has olan iki devlet modeli arasında kaldığını ifade eden Akreyi, Iraklı yetkililerin iki modelin temsilcileri olan devletleri sık sık ziyaret ettiklerini de söyledi. Irak'ın demokratize edilmesinin ABD ve İran etkisiyle gerçekleştirildiğini belirten Akreyi, çözüm bekleyen çok sayıda sorunun şu ana kadar askıda kaldığını, bu sorunların çözümü için ulusal koalisyon hükümetinin kurulmasının yararlı olacağını düşündüğünü söyledi.

Dış müdahaleler

Bazı ülkelerin kendi çıkarlarını korumak için Irak'ın içişlerine karıştığını belirten Akreyi, bunun daha çok geçmişte yaşandığını ve bunun dönem dönem savaş düzeyine ulaştığını ancak şu anda durumun tersine döndüğünü ama yine de ülkede anlaşmazlıklar yaşandığını söyledi. Türkiye'nin ekonomik ve İran'ın ise hem ekonomik ve hem de mezhebi temelde Irak'a yaklaştığını belirten Akreyi, bazı ülkelerin şu anda Irak'a yaklaşmak için çaba gösterdiğini belirtti.

Iraklı siyasiler arasında iç anlaşma

Iraklı oluşumlar arasında iç anlaşmalar yapılması gerektiğini belirten Akreyi, bunun olmaması durumunda terörizmin ve şiddetin ülkede devam edeceğini ve ABD'nin ülkeden çekilmesinin ardından 3 parçaya bölünme senaryosunun gündeme geleceğini ancak, bölge ülkeleri arasındaki 'ortak çıkarlar düşüncesi'nin olmasının Irak için başarılı bir siyasi formülü de beraberinde getireceğini söyledi.

Irak'ın geçmişte başarısız bir deneyiminin olduğunu söyleyen Akreyi, güvenlik ile ilgili zihniyetin bilgi toplamak ve istihbari çalışmalar yapmak yerine silahlanmaya odaklandığını belirtti.

Irak'ta asayiş alanında başarısızlık yaşandığını, kutsal günlerin dahi kana bulandığını, son zamanlarda meydana gelen patlamalarda komşu ülkelerin rolünün olmadığını düşündüğünü ve bunu yapanların eski rejimin kalıntıları olduğunu söyledi.

Kürdistan listelerin tek saf oluşu

Kürdistan Bölgesi'ndeki listelerin her birinin bağımsız olduğunu ve birlikte hareket etme noktasında özellikle sayın Kürdistan Bölge Başkanı Barzani başkanlığında gerçekleştirilen iki toplantının yararlı geçtiğini ve şu anda listeler arasında ortak hareket etme konusunda ciddi bir çalışma olduğunu söyleyen Akreyi, Bağdat'a gidecek olan Kürdistan Bölgesi heyetinin uzman kişilerden oluşması gerektiğini belirtti.

“Irak'ın demokratikleştirilmesi ABD ve İran etkisiyle gerçekleştirildi”

Ekonomik çıkarlar Kürdistan ile Türkiye arasındaki ilişkileri değiştirdi

Diyalog-Erbil

“Yüksek bir binanın üzerinde inşa edileceği temel”

Kürdistan Bölgesi Başkanı Mesut Barzani, 3 Haziran'da Türkiye Dışişleri Bakanı, Başbakanı ve cumhurbaşkanı tarafından kabul edildi.

Siyasi gözlemciler ve ekonomistler, bunca yıllık gerinlikten sonra resmi düzeyde gerçekleşen bu görüşmenin olağan bir görüşme olmadığını kaydediyorlar.

Siyaset ve ekonomi uzmanı Musa Muhammed, Türkiye'nin Kürdistan Bölgesi'ne yönelik değişimi konusunda yaptığı değerlendirmede; "Türkiye'nin Kürdistan Bölgesi'ndeki çıkarları o kadar çok ki, bu Türkiye'yi, siyasi ve sosyal ilişkileri hatta kültürel ilişkileri dahi ekonominin hizmetine sunmaya kadar getirdi" dedi.

Türkiye'nin, Kürdistan Bölgesi yoluyla elde ettiği gelire değinen Muhammed, sadece Kerkük petrollerinin günlük 50 milyonluk bir kısmının Türkiye üzerinden dışarıya çıktığını, Türkiye'nin Kürdistan Bölgesi'ne komşu olan diğer ülkelerden Suriye ve İran ile rekabete girdiğini ve bundan dolayı da bazı şeyleri feda etmeye hazır olduğunu, tutum ve ilişkilerde yumuşaklığın meydana geleceğini söyledi.

Bir süre önce, Türkiye'nin Erbil başkonsolosu, Türkiye'nin Kürdistan Bölgesi ile olan ticaretinin 9 milyar dolara ulaştığını belirtmişti.

Kürdistan Bölgesi'nin petrol denizi değil petrol okyanusu olduğunu ifade eden Musa Muhammed, Türkiye'nin bu gerçekliğin farkında olduğunu ifade etti.

Türkiye'nin, Kürdistan Bölgesi ile uzun dönemli çıkarlar peşinde olduğunu ifade eden Muhammed, Avrupa'ya doğalgaz taşıyacak olan Nabucco hattının Kürdistan Bölgesi'nden geçeceğini, Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Başkan Barzani'yi karşılarken Kürtlerle olan ilişkilerinin ticari, ekonomik ve sosyal ilişkiler için bir köprü görevi göreceğinden bahsettiğini, buna mukabil Kürdistan Bölgesi Başkanı Barzani de konuşmasında, Türkiye'nin dünyaya ulaşmak için bir köprü olduğunu ve Kürdistan Bölgesi'nin de Türkiye-İrak ilişkileri için bir köprü vazifesi gördüğünü ifade ettiğini belirtti.

Bölgenin çıkarları

Herşeyi üretme yeteneğine ulaşmamış olan Kürdistan'ın diğer komşu ülkelerin daha iyi olan ürünlerinden istifade edebileceğini belirten Muhammed, Türkiye'nin AB'ne üye olması durumunda Kürdistan Bölgesi'nin Türkiye'yle 700 Km²'lik sınırla Avrupa'ya komşu olacağını altını çizdi.

Çıkarlarda dengesizlik

Çıkarlarda dengesizlik yaşandığını belirten Muhammed, Kürdistan Bölgesi'nin Türkiye ile çıkarlar konusunda dengeyi yakalayamadığını, kazancın büyük bölümünün Türkiye tarafına kaydığını işaret ederek denge için uygun bir strateji belirlemek gerektiğini söyledi.

"Kürdistan Bölgesi petrol denizi değil petrol okyanus ve Türkiye bu gerçekliğin farkında"

Umut Kapısı Kürdistan Bölgesi'nde ekonomik canlılık Çağlayan Bölgeyi Ziyaret etti

Haziran ayında Kürdistan Bölgesi'ni ziyaret eden Türkiye Dış Ticaret Bakanı Zafer Çağlayan, Kürdistan Bölgesi'nde çeşitli temaslarda bulundu. Çağlayan, ilk olarak Kürdistan Bölgesi Başkanı Mesut Barzani tarafından kabul edildi. Selahaddin'de gerçekleşen görüşmede, Kürdistan Bölgesi Ticaret ve Sanayi Bakanı Sinan Çelebi de hazır bulundu. Türkiye Cumhurbaşkanı ve Başbakanı'nın selamlarını Barzani'ye ileten Çağlayan, ülkesinin Kürdistan Bölgesi ile ilişkiler kurmak istediğini bölgeye yatırım için şirketler göndermek istediklerini söyledi.

Kürdistan Bölgesi'ndeki istikrarın cesaret verici olduğunu söyleyen Çağlayan, bunun bölgede ticareti ve yatırımları teşvik ettiğini ve ziyaretlerinin verimli olmasını temenni ettiklerini ifade etti.

Kürdistan Bölgesi Başkanı Barzani'nin Türkiye ziyaretinin çok önemli olduğunu belirten Çağlayan, bu ziyaret sırasında, Türkiye ile Kürdistan Bölgesi arasında ekonomik yardımlaşmadan bahsedildiğini belirtti. Çağlayan, bölgeye petrol, gaz, inşaat ve diğer alanlarda yatırım için Türk şirketlerini teşvik ettiklerini, iki taraf arasındaki iyi ilişkilerin iki taraf ekonomisini ilerleteceğini belirtti.

Kürdistan Bölgesi'nin, hem Türkiye için hem de Irak için bir kapı olduğunu ifade eden Çağlayan, bunun için Türkiye-Kürdistan Bölgesi sınırında serbest bir bölge kurmak niyetinde olduklarını, İş Bankası gibi bazı büyük bankaların bölgede şube açmak istediğini ve bu anlamda çalışmaların devam ettiğini ifade etti.

Kürdistan Bölgesi Başkanı Mesut Barzani'de yaptığı konuşmada, Türkiye'nin dost bir ülke olduğunu, bölgede ekonomik bir konunun olduğunu, bundan dolayı Türkiye ile ilişkileri geliştirmek istediklerini, bölgenin yatırımlar için uygun olduğunu, her iki taraftaki ilişkilerin çeşitli alanlarda genişletilmesini istediklerini belirtti.

Çağlayan'dan, Türkiye Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı'na selamlarını iletmesini isteyen Kürdistan Bölgesi Başkanı

Türkiye dost bir ülke ve bölgede ekonomik bir konumu var. Bundan dolayı Türkiye ile ilişkileri geliştirmek istiyoruz"

Çağlayan: “Kürdistan Bölgesi Türkiye’nin, Irak’ın diğer bölgelerine ulaşması için bir kapıdır”

Barzani, Türkiye’nin başlatmış olduğu açılımın önemli olduğunu, Türk ve Kürtlerin beraber yaşamalarının bölgenin çıkarına olduğunu söyledi.

Görüşmenin bir diğer bölümünde, Irak’taki gelişmelere değinen Başkan Barzani, Kürdistan Bölgesi’nin hiç kimse ve hiç bir taraf üzerinde kırmızı bir çizgi belirlemediğini, önemli olanın hükümetin programının açık ve aşkar olması ve Irak’taki bütün tarafların haklarını göz önünde bulundurması gerektiğini söyledi.

Çağlayan Başbakan tarafından kabul edildi

Türk Bakan Zafer Çağlayan daha sonra Kürdistan Bölgesi Başbakanı Berhem Salih tarafından kabul edildi. İki taraf arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve ticari alışverişin ilerletilmesi konularının ele alındığı görüşmede bir konuşma yapan Çağlayan, Kürdistan Bölgesi ‘nin, Türkiye’nin, Irak’ın diğer bölgelerine ulaşmasında bir kapı olduğunu, bunda dolayı ticari, ekonomik ilişkilerini geliştirmek istediklerini, ekonomik yardımlaşmanın ve koordinasyonun siyasi ilişkilerin alt yapısı olacağını belirtti.

Aynı coğrafyada birlikte yaşadıklarını söyleyen Çağlayan, bundan dolayı ilişkilerin daha fazla geliştirilmesi gerektiğini, bu ziyaretlerini her iki tarafın çıkarlarına olacak şekilde yaptıklarını ve Kürdistan Bölgesi Başkanı’nın Türkiye ziyaretinin çok önemli olduğunu belirtti.

Daha sonra konuşan Kürdistan Bölgesi Başbakanı Berhem Salih, iki halk ve ülke arasındaki ortak noktalarda uzun süreli ilişkilerden ve bunların her iki tarafın da çıkarlarına uygun şekilde olması gerektiğinden bahsetti. Kürdistan Bölgesi’nin, genel olarak bölge ülkeleriyle özel olarak Türkiye ile ilişkileri geliştirmek istediklerini söyleyen Başbakan, ortak çalışma temelinde ortak noktaları bulmayı önemsettiklerini ve gelecekte de Türkiye ile ilişkileri geliştirmek için elinden geldiğince çalışmalar yapacaklarını söyledi.

Türkiye ile Kürdistan Bölgesi arasında ki ekonomik ilişkilerin bir-

birini tamamlayacak özellikte olması gerektiğini belirten Başbakan, bölgede çok sayıda Türk şirketinin olmasının bölgedeki istikrarın göstergesi olduğunu söyledi.

Çağlayan da yaptığı konuşmada, Kürdistan Bölgesi’ne önem verdiklerini ve bölgede yatırım yapmak isteyen şirketlere her türlü kolaylığı sağlayacaklarını söyledi.

Neçirvan Barzani: ‘ Türkiye’deki siyasi açılımı olumlu karşıyoruz”

Kürdistan Bölgesi eski Başbakanı Neçirvan Barzani, Türkiye Dış Ticaret Bakanı Zafer Çağlayanı kabul etti. Çağlayan yaptığı konuşmada, bölgede bulunmaktan büyük memnuniyet duyduklarını, bölgeye ikinci defadır geldiklerini, bunun da ilişkileri geliştirmek istediklerinden kaynaklı olduğunu belirtti. Çağlayan, Kürdistan Bölgesi’ne geliş amaçlarının, ticari ve ekonomik ilişkileri geliştirmek olduğunu söyledi.

Neçirvan Barzani de yaptığı konuşmada, komşu ülke Türkiye ile ilişkilerin geliştirilmesinden memnuniyet duyduklarını, bunun, Kürdistan Bölgesi Başkanı’nın Türkiye ziyaretinden sonra böylesine önemli bir heyetin bölgeye gelişini de beraberinde getirdiğini belirtti. Neçirvan Barzani Türkiye’deki siyasi açılımın çok önemli ve büyük bir değişim olduğunu, bütün bunların bölgenin çıkarına olduğunu ve Kürdistan Bölgesi’nin de, bu siyasi açılıma, bütün tarafların kazancına olacak şekilde destek verdiğini söyledi.

Kürt-Türk işadamları arasında konferans

Erbil-Diyalog

Kürdistan'da ekonomik büyüme: %10 Irak'ta ise yüzde 7

Kürdistan bölgesi ile Türkiye arasındaki ticari, ekonomik, siyasi ilişkiler her geçen gün daha da artarken Haziran ayı bu ilişkiler için somut adımların atıldığı bir ay oldu.

Kürdistan bölgesi Başbakanı Dr. Berhem Salih ve Türkiye Dış Ticaret Bakanı Zafer Çağlayan'ın katıldığı II. İş Forumu şehit Saed Abdullah Toplantı ve Konferans Salonu'nda 29.06.2010'da gerçekleşti. Foruma Türkiye'den yaklaşık 200 iş adamı katılırken, iş adamları konferansın soru cevap kısmında çektikleri zorlukları ve talepleri konusunda değerlendirmelerde bulundular.

İş forumu toplantısı ve ilgili program iki gün boyunca devam etti. Konferansın başında bir konuşma yapan Kürdistan Bölgesi Başbakanı Dr. Berhem Salih, Türkiye ile Kürdistan bölgesi arasındaki ticari, siyasi ve ekonomik ilişkilere değindi ve Türk şirketlerinin bölgenin kalkınmasına ve yeniden yapılanmasına etkili bir şekilde katılım sergilemelerini istedi.

Başbakan Salih'in ardından bir konuşma yapan Türkiye Dış Ticaret Bakanı Zafer Çağlayan, Kürdistan bölgesi ile Türkiye arasındaki tarihi dostluk ve ilişkilerine değindi ve Kürtlerin Saddam rejimi döneminde uğradığı yıkımlara dikkat çekti.

Kürt kardeşleriyle ilişkilerinin ticari ve ekonomik düzeye ulaştığını belirten Çağlayan, bunun daha da genişletilmesi ve ülkesinin

bu doğrultuda adım atmaya hazır olduğunu ifade etti.

Türkiye'nin, bölgede barış, kardeşlik ve birliktelik olmasını istediğini dile getiren Çağlayan, ülkesinin bu amaç doğrultusunda ekonomik ilişkilerini geliştirmek istediğini, yine bu yolla bölgede bankalarını açmak, enerji, ziraat ve turizm gibi sektörlerde faaliyet göstermek istediğini söyledi.

Konuşmasının devamında ilişkilerin daha da artırılmasının öneminden bahseden Çağlayan, yakın bir gelecekte Kürdistan bölgesine yönelik daha fazla kanal açacaklarını belirtti.

Çağlayan gelecek 4 yılda, Kürdistan bölgesi ile olan ticaret hacmini her yıl için 20 milyar dolara yükseltmeyi hedeflediklerini belirtti. İki taraf arasındaki ticaret hacmi yıllık 7 milyar doları buluyor.

“Yakın bir gelecekte Kürdistan Bölgesi'ne yönelik ilişkiler konusunda daha fazla kanal açacağız”

Kürdistan Bölgesi ile Türkiye arasındaki ilişkilerin gelişmesi daha fazla iş fırsatı doğuracaktır

Hazırlayan: Revez Koyi

Kürdistan Bölgesi'ne gelen Türk Ticaret heyetinden bir işadamı, bölgenin istikrarlı olmasının ve Kürt-Türk kültürünün birbirine yakın olmasının Kürdistan ile Türkiye arasındaki ekonomik ilişkileri daha da geliştireceğini belirtti.

“ İşadamı olduğunuzda iş için bütün ülkeleri ziyaret edersiniz. Özellikle eğer şirketinizin bir ofisi varsa, güvenliğinize daha fazla önem verirsiniz. Korkmamalısınız. Bizce bu güvenlik Erbil'de var” Bu sözler Erbil'e çıkarma yapan 200 Türkiyeli işadamından birinin sözleri. 30 ülkede şubesi olan bir şirket. Kendisinin ve şirketinin ismini dile getirmek istemeyen işadamı, bölge ile ilgili görüş ve düşüncelerini dile getirmekten çekinmediğini ifade ediyor. Şu ana kadar 5 defa Erbil'i ziyaret ettiğini söyleyen işadamı, Türk şirketlerine yatırım yolunu açan temel faktörün Kürdistan Bölgesi'nde hakim olan istikrarın olduğunu söyledi.

İşadamı: “ Yabancı olduğunu hissetmiyorsun. Gerçekten Kürt ve Türk kültürü bir düzeye kadar birbirine çok benziyor. Bu ilerde, iki taraf arasındaki ekonomik ilişkilerin daha da gelişmesini sağlayacaktır.”

Heyetin ziyareti ilişkilerin daha da güçlendirilmesi içindir

Erbil Ticaret Odası başkanı Dara Celil KHayat, Türkiye Ticaret bakanı ile beraber gelen heyetteki işadamlarının çoğunun dış ticaret alanında çalıştığını ve onların ziyaretten amaçlarının, iki taraf arasındaki ekonomik ilişkileri güçlendirmek olduğunu belirtti. KHayat görüşmelerde, Türk Ticaret temsilciliğinin açılması projeleri için yeni yasa ve talimatların koyulması gibi konularının da görüşüldüğünü belirtti.

Karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi çabaları

Siyasi uzmanlar, Kürdistan Bölgesi Başkanı Mesut Barzani'nin, Türkiye ziyaretinin iki taraf arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi açısından çok önemli olduğu görüşündeler.

Siyaset uzmanı Musa Muhammed, Türk heyetinin ziyaretinin, Başkan Barzani'nin ziyaretinin bir sonucu olduğunu söylüyor. Sadece İbrahim Khalil gümrük kapısından elde edilen gelir 6 milyar dolar düzeyinde ve bunun 20 milyar dolara yükseltilmesi bekleniyor.

Kürdistan Bölgesi Başbakanı: "Kürdistan, Ortadoğu'da siyasi ve ekonomik formülün önemli bir parçasıdır"

Kürdistan Bölgesi Başbakanı Dr. Berhem Salih, 200'den fazla Türkiyeli iş adamının katıldığı II. İş Forumu'nda yaptığı konuşmada, Kürdistan ile Türkiye arasındaki ilişkilerin gelişmesinden ve bölgenin ekonomik ilişkilerinden bahsetti.

Konuşmasının başında, başta Türkiye Dış Ticaret Bakanı Zafer Çağlayan ve beraberindeki heyeti sıcakta karşıladıklarını belirten Salih, Saddam rejiminden kalma yıkıntılardan kurtulduklarını ve yeniden yapılanma çalışmalarının son hızla devam ettiğini belirtti.

Ekonominin önemi

Bu toplantının Başkan Barzani'nin Türkiye ziyaretinin akabinde gerçekleştiğini belirten Salih, Başkan Barzani'nin yüksek düzeyde karşılandığını ve orada iki taraf arasındaki ilişkilere dair ayrıntıların görüşüldüğünü ifade etti.

Türkiye, Irak ve Kürdistan arasındaki ticari ve ekonomik yardımlaşmanın önemine değinen Başbakan Salih, Türk şirketlerinin bölgedeki yatırım fırsatlarından iki taraf arasındaki ilişkileri geliştirme adına yararlanmaları temennisinde bulunduğunu ifade etti.

Çıkarlarımız birbirine bağlı

Türkiye ve Kürdistan arasındaki ilişkilerin çok kolay bir şekilde sağlanmadığını belirten Başbakan Salih, kazanımların Kürt, Türk ve Irak halklarının verdiği ortak emeğin ürünü olduğunu belirtti. Bölgede yaşayan halklar olarak çıkarlarının birbirine bağlandığını belirten Salih, Kürdistan hükümetinin, barışçıl yollarla hareket ederek bunu pratik olarak kanıtladığını söyledi. Bölgenin komşu ülkeler için bir tehlike

olduğu düşüncesinin yersiz olduğunu ifade eden Başbakan, tam tersine bölgenin Ortadoğu için bir barış ve güvenlik bölgesi olduğunu dile getirdi.

Bölgenin komşulara mesajı

Bu iş forumu yoluyla komşularına doğrudan bir mesaj vermek istediklerini ifade eden Kürdistan Başbakanı, baskıdan uzak ortak çıkarları gözetilen bir anlayışla ilişkileri geliştirmek istediklerini, siyasi, ekonomik ve güvenlik çıkarlarının, bölgenin güvenliğinin ortak olduğunu, bölge topraklarının komşulara saldırı için kullanılmasını kabul etmediklerini, bölgenin bugün sahip olduğu kazanımlarının kolay bir şekilde elde edilmediğini ve bundan dolayı bölge hükümetinin ve halkının kimse için tehdit unsuru olmamama ilkesine bağlı olduğunu ifade etti. Komşu ülkelerin iç işlerine müdahil olmadıklarını ifade eden Salih, komşu ülkelerden de Kürdistan bölgesinin ve Irak'ın çıkarlarını göz önünde bulundurmalarını, Kürdistan bölgesinin egemenliğini görmelerini ve iç işlerine müdahil olmalarını istediklerini, güvenlik ve diğer çıkarların da

ortak yardım ve koordinasyonla geliştireceğini ifade etti.

Türkiye ile siyasi ilişkilerde elde edilen kazanımların memnuniyet verici olduğunu ifade eden Başbakan Salih, bunu her iki taraf için hayra vesile olmasını umduklarını ifade etti. Türkiye ile ilişkilerinin gelişmesi için geçmişte çaba harcadıklarını belirten Salih, bölgenin, Türkiye ile ilişkilerde ve Irak ile ilişkilerde ekonomik ve ticari bir kapı olma konumuna geldiğini ifade etti.

Türk şirketlerinin bölgedeki faaliyetlerinin takdir edici olduğunu ifade eden Salih, bölgenin de bu faaliyetlerden yararlandığını söyledi. Salih, şimdiye kadar yapılanların yanında henüz yapılması gereken çok şey olduğunu belirterek bölgenin yıkıntıdan şimdiki düzeye geldiğini ve Türk şirketlerine, yeniden yapılanma ve diğer alanlarda daha fazla rol üstlenmeleri çağrısında bulundu. Türkiye ile ilişkilerin sıradan bir ticari ilişki olmadığını ifade eden Salih, bu ilişkilerin iki taraf arasında karşılıklı ekonomik tekâmüle endeksli olduğunu söyledi.

Ekonomik ilerlemenin işareti

Bölgelerinin her türlü gelişmeye açık olduğunu söyleyen Salih, Kürdistan bölgesinin Türkiye için Irak'ın diğer bölgelerine ulaşımında bir geçiş kapısı olarak kabul edileceğini ve buna göre bir teamül geliştirmek gerektiğini belirterek, Irak'ta 2007 yılında kişi başına düşen milli gelirin% 1,5 olduğunu, 2009'da bunun % 4,3'e yükseldiğini, uluslararası banka verilerine göre bu yıl içinde de % 10'a yükseleceğini ve Kürdistan bölgesinde bu oranın %10'u geçtiğini belirtti. Bölgede Kürdistan Hükümeti'nin harcamalarının 10 milyar dolar olduğunu ifade eden Salih, bütün bunların Irak'ın ihraç ettiği günlük 1 milyon 100 bin varillik petrole bağlı olduğunu söyledi. İhraç edilen petrolün 4-6 milyon varile yükselmesi halinde durumun çok farklı olacağını altını çizen Başbakan, 2003'te

kişi başına düşen milli gelirin 465 dolar olduğunu ancak şu an uluslararası bankaya göre 3100 dolar olduğunu ve son hesaplamalara göre genel olarak bu rakamın 4500 dolar olduğunu belirtti.

Barış ve özgürlük

Yapılması gereken çok iş olduğunu söyleyen Salih, ortak çıkarları esas alarak ilişkileri geliştirmek istediklerini, bunun barış ve özgürlükler için bir kapı olmasını ve her şeyin bu yönde gelişmesini istediklerini belirtti. Türkiye ile olan ticaretin 7 milyar dolar olduğunu ifade eden Başbakan Salih, bunun zaman içinde daha da artması ve genişlemesi gerektiğini, sınır noktalarında, Zaho'da bunun için çalışmalar yapıldığını söyledi.

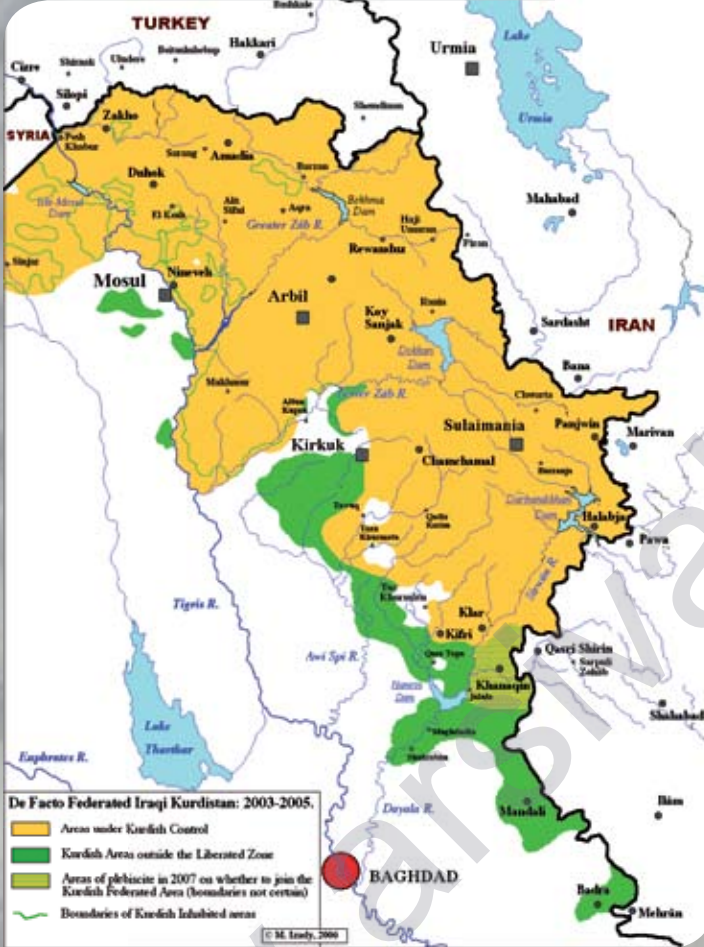
Ortak bir ticaret için bölgesinin oluşturulması

Bağdat'la eskiden beridir üzerinde anlaşmışları Zaho'da ortak bir ticaret bölgesi kurulması projesi için çalışmalar yaptıklarını belirten Salih, bunun her iki tarafın özel sektörlerinin gelişmesi açısından önemli olduğunu belirtti. Salih, konuşmasının sonunda, Türkiye'yi dost olarak gördüklerini ve Türkiye Dış Ticaret Bakanı Zafer Çağlayan'dan, ülkesine döndüğünde bunun için çalışmalarında bulundu.

Kürdistan'ın Jeoekonomik yapısı

Dr.Nehro Ali

Dünya çapında ekonomik faaliyet

Jeoekonomik bilimi, başlıca iki kaynaktan iştikak etmiştir; klasik siyasi ekonomi ve jeopolitik. Jeoekonomik bilimi, batı ekonomisi alanında çalışan düşünürler tarafından ortaya çıkarılmış ve ilk defa ABD'li tarih ve ekonomi uzmanı Edward Nicolae Luttwak tarafından kullanılmıştır. Eğer jeopolitik, bilimsel bir yöntem olarak, ortak çıkarların korunması yolunda bütün dünyada ve uluslar arası siyasi teamüllerin müzakeresinden ibaretse jeoekonomi de kaynakların düzenlenmesi, sermayenin kullanılması, piyasa, finans ve ticaret gibi dünya, ulusal, bölgesel ve dâhili düzeyde faaliyetlerden ibarettir.

Konuya girmeden önce, jeoekonominin ne olduğunu bilmemizde yarar var. Jeoekonomik, ekonomik bir terim olup, ekonomik durumun ilerlemesini ve ilgili stratejileri inceler. Bu, çok kutuplu dönemde toplumun daha güzel yaşamasını sağlamayı hedefine almıştır. Jeoekonomi, siyasi amaçlara ulaşma sanatıdır ve bunu, doğal ve mali kaynakların yeniden paylaşılması ile sağlar. Jeoekonomik aslında jeopolitiğin, doğal kaynaklar, pazar, nakil yolları ve iletişimin sağlanması için gösterdiği savaştır.

Ekonomik çıkarlar göz önünde bulundurulmalı

Burada şunu diyebiliriz ki, ekonomi ve ekonomi aklı, ekonomi coğrafyası, ülkenin, siyasetin ve doğal kaynakların dağıtımında engel oluşturan ekonomik çıkarların yönetiminde temel ilkeler olmuştur. Siyasi stratejik kararlar siyasiler tarafından veriliyor ancak bu kararlar ekonomik çıkarları göz önünde bulundurmaksızın gerçekleşmez.

ABD, ikinci dünya savaşından sonra jeo-ekonomik teoriye önem vermiştir. Çünkü güç kullanmadan bu geniş dünyada üstün olmanın tek yolunun ekonomi olduğunun farkında olmuştur ve bunun sonucu olarak da ABD, soğuk savaş döneminde, kan dökmeyen ve askeri güç kullanmadan başarılı çıkmayı başarmak oldu.

Büyük ve Çabuk değişim

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından hemen sonra, daha açık bir şekilde söyleyecek olursak soğuk savaş döneminden sonra, bütün dünyada büyük ve çok çabuk bir değişim yaşandı. Bir diğer taraftan da teknoloji ve enformasyonda çok çabuk ilerlemeler kaydedildi. Ekonomide de aşamalı olarak ilerlemeler kaydediliyor. Jeoekonomi bilimi büyük değişiklikleri anlamamıza yardım edecektir. Ekonomi bütün dönemlerde belirleyici olmuştur ve biz bağımsız bir devlet sahibi olmayan Kürt milleti olarak sorulara en iyi yanıtı verebilmek için bunları çok iyi bir şekilde düşünmeliyiz. Halkımızın yaşam standartlarının dünya standartlarını yakalaması için ne yapmalıyız?

“Kendimiz fark etmedik”

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, jeoekonomi sanatı, ekonomi yoluyla yüksek çıkarlar elde etmektir. Hiç şüphe yok Kürdistan'ın jeoekonomisinin çok eskiden beri önemi vardır. Ancak biz bunun farkına varmamışız. Kürdistan'ın bölünmesinin sebeplerinden biri sahip olduğu jeoekonomik yapısı olabilir. Kürdistan Bölgesi'nin jeoekonomisini ise şu şekilde maddeler halinde açıklayabiliriz:

Bir:

Kürdistan'ın coğrafi yeri:

Asya'nın güney batısında bulunuyor ve Kuzey sınırı Ermenistan, Azerbaycan ve Türkiye'dir. Güney sınırında İran ve Fars-Arap körfezi, doğuda İran ve Azerbaycan; batıda ise Irak ve Suriye ile sınırı bulunuyor. Kürdistan'ın uzunluğu 1300 km, genişliği ise 600 km'dir. Kürdistan Bölgesi 30,61-40,39 kuzey paralelleri arasında bulunuyor.

İki:

Kaynaklarımız

Doğal Kaynaklarımız: Kürdistan su açısından zengindir. Ve bu açıdan batı Asya'da bulunan ülkelerin önemli bir su kaynağı olarak sayılıyor. Fırat nehrinin uzunluğu 2800 km'dir ve bunun yaklaşık 2170 km'si Kürdistan topraklarından geçiyor. Dicle nehrinin uzunluğu 1900 km'dir ve bunun 800 km'si Kürdistan topraklarından geçiyor. Bu yeraltı kaynaklarına ilave olarak bahsedilebilecek bir konudur. Kürdistan Bölgesi ise petrol ve gaz zenginliğinin yanında önemli düzeyde madene sahiptir. Demir, krom, linyit, Magnezyum, kükürt, fosfor ve uranyum gibi madenler bunlardan bazılarıdır.

“Bunlardan yararlanabildik mi?”

Yukarıda bahsettiğimiz kaynaklar, hiç şüphesiz Kürdistan'ın jeoekonomisinin sağlama sağlaması açısından çok önemlidir. Şunu açık bir şekilde ifade edebiliriz ki, bağımsız bir devletimiz olmadığı için sahip olduğumuz zenginliklerimizden faydalanamadık ancak şunu memnuniyetle belirtmek de gerekiyor ki, yaklaşık çeyrek yüzyıldır Güney Kürdistan'da yarı bağımsız bir devletimiz var. Acaba yüksek çıkarlarımızı elde etmek için bundan ne kadar faydalanabiliriz?

“Etkisi ters olabilir”

Öyle görünüyor ki, eğer, bölgemizin jeoekonomisinden faydalanamazsak bunun hedeflerimize ters etkisi olabilir. Sadece uzak görüşlü bir siyaset ve korkusuz bir pragmatik yöntemle Kürdistan'ın jeoekonomisinden istifade edilebilir. Yazımın sonunda şunu ifade etmek istiyorum ki, Kürdistan Bölgesi'nin siyasi ve resmi liderlerinin son birkaç yıldır attığı adımlar bir düzeye kadar iyimser bir tablo çiziyor. Petrol ve gazın çıkarılması ile Kürdistan'ın Nabucco projesine katılımından bahsedilmesi, Kürdistan'ın jeoekonomisine verilen önemin bir göstergesidir. Bu, bölgesel düzeyde ve dünya düzeyinde bir kart olarak kullanılabilir.

Kürdistan'a Turist Akını

Turistlerin en fazla ziyaret ettiği kent:

Rapor: Sasan Hirani/Şaklawā

Şaklawā

Kürdistan, güvenlik güçlerinin tüm Kürdistanlı vatandaşların da desteğiyle sağladığı istikrarlı ortamı, demokratik yasa ve uygulamalarıyla ve coğrafi yapısıyla yabancı turistlerin huzurlu bir tatil için yoğun ilgisine mazhar oluyor.

Bu ilgi özellikle de, Erbil'e bağlı olan ve 50 km uzaklıkta bulunan, dağlık yapısı, saf ve temiz havası ve ormanlarla kaplı güzel ve şirin Şaklawā'nın, hem iç hem de dış turist akınına uğramasına sebep oluyor.

Şaklawā, yılda yaklaşık 100 bin turiste konukluk ediyor.

Turist sayısı artıyor

60 bin nüfuslu Şaklawā'da hükümetin turizm için çok sayıda projeyi hayata geçirmesi turist sayısını artırırken, kenti de adeta bir etnik çeşitlilik merkezi haline getiriyor. Turist sayısının artmasında bir halkın misafirperverliği ve yardımı da önemli bir rol oynuyor.

Şaklawā'nın turistik zenginlikleri hakkında görüşlerine başvurduğumuz Şaklawā sakinlerinden Hristiyan bir vatandaş, kentin bahar mevsiminin başında sonbaharın sonuna kadar turist çektiğini ve gelen turistlerinde yerli ve yabancı olmak üzere çeşitlilik arzettiğini belirtiyor.

Kürdistan hükümeti en fazla bütçeyi turizme ayırdı.

Şaklawa'da lokanta işleten bir vatandaş da, kentin çok eskiden beridir turistik bir yer olarak tanındığını, kentte oturan halkın turistlere özgü dükkânlar ve lokantalar açtığını ayrıca kentte oturan halkın Mayıs ayın başından itibaren hazırlıklara başladığını ve bunun da turistlerin ilgisini çektiğini ifade ediyor.

Turizm için proje uygulamaları

Şaklawa Kaymakamı Dilaver Omar, Şaklawa'da turistik faaliyetler ve turistlerin kente erken akın etmesi konusunda yaptığı açıklamada; Turistlerin gelişinin bölge için maddi ve manevi yararlar sağladığını, faaliyetlerin ve gelişlerin 21 Mart'tan itibaren başladığını ve bunun giderek arttığını belirtti. Omar, bölgeye turist

akınının olmasının Kürdistan Bölgesi'nin huzurlu bir yer olduğunun açık bir işareti olduğunu ve bundan dolayı da yabancı turistlerin de bölgeye ilgi gösterdiğini belirtti.

Kentin güzelleştirilmesinin kenti daha da çekici kılacağını belirten Omar, hükümet tarafından iki projenin ve özel sektör tarafından da sekiz büyük projenin uygulamaya geçirileceğini belirtti. Omar, bu projelerin; Otel, tünel, yüzme havuzu, lunapark, kenti güzelleştirecek çadır sistemi ve aydınlatmadan ibaret olduğunu belirtti.

Turistlerden de kenti korumalarını isteyen Omar, kentin temiz ve pak olması için çalıştıklarını ve herkesi uyardıklarını ifade ediyor.

IRAK'TA DEĞİŞİME DEVAM

Pasaporttan sonra kimlik ve vatandaşlık kartında da Kürtçe yer alabilecek

Irak'ta 2003 yılında başlayan değişim, ülkedeki resmi dökümanlara da yansdı. Irak'ta artık Kürtçe, Arapça'dan sonra ikinci resmi dil olarak resmi dökümanlarda yer almaya başladı. Bunun ilk adımı pasaport için atıldı ve Irak'ta yeni çıkan A türü pasaportlarda Kürtçe de yer alıyor. Dökümanlarla ilgili işlem ve değişiklikleri ve gelecekle ilgili planları Kürdistan Bölgesi Pasaport Müdürü sayın Rahmatullah Aziz'e soruyoruz.

A Pasaportu için anayasal izni ne zaman aldınız?

A pasaportu için yasal ve anayasal çerçevede gerekli izinler alındı. Bundan dolayı, bu pasaportun çıkışı tamamen anayasaldır. Pasaport, kimlik ve buna benzer bütün vesikalar iki dilde çıkmalı; Arapça ve Kürtçe. Bütün vesikalar Kürtçe ve Arapça olarak değişecektir. 2003'ten sonra G pasaportu çıktı. Arapça ve İngilizce dillerinde çıktı. Pasaport çok önemli bir vesikadır. Dolayısıyla bunda Kürtçe de kullanılmalıdır. Buna göre de G pasaportu değişti ve şimdi Irak'ta hem Arapça hep Kürtçe hem de İngilizce olarak çıkan sadece A pasaportu var. 199 yılında çıkan 32. Kanun var. Bu kanunda pasaportla ilgili prosedürler var. Bütün dünyada kişiler buldukları kentten idaresinden pasaport çıkarabiliyor. Irak'ta daha önce sadece Bağdat'ta çıkarılabiliyordu. Irak'ta 13 kentte pasaport çıkarılıyor. Ayrıca diplomatik pasaport var ve Bağdat'ta çıkıyor. Kürdistan Bölgesi'nde Erbil, Süleymaniye ve Dohuk'ta çıkıyor.

-G ve A pasaportu arasındaki fark nedir?

Arada sadece dil farkı var. A pasaportu, Kürtçe ilave edilmiş ve uluslar arası anlamda da geçerlilik kazanmış bir pasaporttur. Irak'ta ilk defa uluslar arası düzeyde yüksek bir pasaport çıkıyor.

-Pasaportta Kürtçe olması komşu ülkelere gidişte sorunlara neden olabiliyor mu?

Herhangi bir sorun yaratmıyor. Irak'ta çıkan yasal bir pasaporttur ve bütün dünya bunu tanıyor.

-Günde kaç pasaport çıkarabiliyorsunuz?

Irak'ın 13 farklı yerinde bu makineden koyulmuş. Biz şimdi deneyim safhasındayız. Kontrol Bağdat üzerinden yapıyor. Ne yaptığımız anında biliniyor. Deneyim safhasından çıktığımızda bu makine günde 300-400 pasaport çıkarabilir. Şimdi ise sadece 100-120 çıkarabiliyoruz. 140. madde kapsamında bulunan yerler içinde kolaylıklar sağlıyoruz. Bütün Iraklıların pasaport alma hakkı vardır.

-Pasaportun nasıl kolaylıkları olacak?

Bundan başka pasaport çıkmayacak ve gerekli her şey bu pasaportta var. Bu pasaportların basıldığı makinelerin bulunduğu Almanya'ya gideceğiz ve yerinde göreceğiz. Eğer pasaporta bir şey ilave edilecek olursa, bunun için her ülkede olduğu gerekli işlemler yapılacaktır.

-Peki, nüfus kartları konusunda ne gibi değişiklikler olabilir?

Kimlik, vatandaşlık belgesi, gıda kuponu ve diğer vesikalar da elbette Kürtçe ve Arapça olarak yazılmalıdır. Şu anda Irak'ta

kimlik kartı için bir program var. Bu kimlik kartı sisteminde her bilgi mevcut. Bu, diğer belgelerin toplamıdır. Irak içişleri bakanlığı ile ilişkilerimiz sorunsuz bir şekilde yürüyor. Bağdat'ın Fransız bir şirketle anlaşması söz konusu. 30 milyon dolarlık makineler alınacak bu işlemler için ve biz de üç kentimizden üç gözlemci ayarlardık bunun için.

-Pasaportu çıkaran şirketin tecrübeleri konusunda bilgi verebilir misiniz?

Bu büyük bir şirkettir ancak hangi ülkeler için çalıştıklarını bilmiyoruz. Almanya'daki pasaportları da onlar çıkarıyor.

Kürdistan'da modern kuaförcülüğün ilk adımları "Türkiye'den gelen kuaförler ilgi görüyor"

2003'ten 2010'a kadarki yedi yıllık gibi bir kısa zamanda demokratik, özgürlükçü anayasa ve yasalarıyla Ortadoğu ve dünya devletlerinin arasındaki hak ettiği mütevazı yerini alan Kürdistan, aynı zamanda hızlı bir yükselişe de modernleşmekte.

Dünya genelindeki ekonomik krizlerden etkilenen ticari firmalara altın fırsatlar sunan Kürdistan'da hem daha önceki hem de şimdiki hükümetlerin; yerinde, makul, akılcı yasa ve uygulamalarıyla sağlanan kolaylıklarla birlikte inşaat, elektrik, elektronik, bilgisayar, sağlık, kozmetik, tekstil v.b sektörlerde yatırımların yanı sıra hizmet amaçlı işletmeler de açılmaktadır.

Ülkemizin, tüm Kürdistanlıların kendi özgün bireysel, grupsal ve toplumsal aidiyet ve kimlikleriyle katılımcısı oldukları özgürlükçü ve demokratik siyasi gelişimine paralel sosyal, ekonomik ve kültürel gelişme ve ilerleme sürecinden Kürt ve Kürdistanlı kadınlar da payını almaktadır.

Rujlu dudakları, rimelli gözleri, pudralı yanakları, kremli yüzleri ve değişik saç modelleriyle gündelik hayatın içinde artık hissedebilen kadınlar için yerli-yabancı onlarca güzellik ve kuaför salonları açılmış bulunmaktadır.

Siz okuyucularımız için, İstanbul ve Diyarbakır'dan gelerek ülkemizde güzellik ve kuaför salonu açan işletme sahipleriyle bir söyleşi hazırladık.

Diyalog: Neden buradasınız?

Erkek kuaför: Evet, neden geldik biz buraya? Tavsiye üzerine geldim. İstanbul'dan bir Kürt arkadaşımın "Neden Kürdistan'da bulunmuyorsunuz, oralar sizin bildiğiniz gibi değil. Oralar çok çok iyi. Türk kuaförü yok. Birçok bayan arkadaşım Türk kuaförü istiyorlar." Demesi ve tavsiyesi üzerine geldim ve çok memnunuz buradan.

Diyalog: Ne zamandan beridir buradasınız?

Erkek kuaför: Ben iki buçuk senedir buradayım.

Diyalog: Müşterilerinizin salonunuzu tercih nedenleri nelerdir?

Erkek kuaför: Yaptığımız saç modellerimizin çok beğenilmesi ve müşterilerimizin bizleri tanıdıklarına da tavsiye etmesinden dolayı tercih edilmekteyiz. Ayrıca kuaför salonumuzda eşimle birlikte hizmet sunduğumuz için müşterilerimiz aile atmosferimize güven duygusu içinde

gelebilmektedirler.

Diyalog: Kürt kadınları saç bakımlarına ilgileri nasıl?

Erkek kuaför: Değişikliğe çok açıklar. Kendilerine bakmayı çok seviyorlar.

Diyalog: Kürdistan Hükümeti'nin uygulamalarından memnun musunuz? Herhangi bir yardımı oldu mu? Size karşı nasıllar?

Erkek kuaför: Doğrusu herhangi bir engelle karşılaşmadık. Kolaylıklar anlamında bir yardımdan bahsedebiliriz. Tabi biz buraya kendi ekonomik imkanlarımızla geldik.

Diyalog: Söyleşimizin bu bölümüne, erkek kuaförün eşi Kürtçe konuşarak katılıyor

Bayan kuaför: Kürdistan çok güzel. Ben Kürd'üm. Biz eşimle buraya hizmet için geldik. Ben Dört yıldır buradayım. İlk gelişimde kardeşimle gelmiştik. Ve ben bir daha Kürdistan'dan ayrılmak istemedim.

“Kürdistan’a hizmet için geldik”

Diyalog: Siz nerelisiniz?

Bayan kuaför: Ben Diyarbakırlıyım. İstanbul Kürdüyüm.

Diyalog: Ne tür saç modelleriniz var?

Bayan kuaför: Her türlü modellerimiz var. Özellikle de saç uzatma modellerimize fazla talep var. Kısa saçlı olup uzatmak isteyenlerin tercih ettiği bir ve çok talep edilen bir model. Bu modeli buraya ilk kez biz getirdik.

Diyalog: Peki İstanbul’da da yeriniz var mı?

Bayan kuaför: Hayır. Ben buraya geldikten sonra Diyarbakır’daki yerimi kapattım. Eşim de İstanbul’dan buraya geldi ve biz burada tanıştık ve burada evlendik.

Diyalog: Ne tür araçlar kullanıyorsunuz?

Bayan kuaför: Bir saç analiz cihazımız var. Ölü saçları tespit için kullanıyoruz. Bu analiz sonuçlarına göre gerekli ilaç ve tedavi önerilerinde bulunuyoruz.

Diyalog: Söylemek istediğiniz başka bir şey var mı?

Kuaför eşler: Hayır.

Diyalog: Söyleşi için teşekkür ediyoruz.

Kuaför eşler: Biz de teşekkür ediyoruz.

Türkmenler, Parlamento'dan özel giysi talebinde bulunuyor

Rapor: Süleyman Taşan

Kürdistan Bölgesi hükümeti telebe olumlu cevap verdi

Türkmen listeleri, Türkmenlerin haklarının içinde olduğu yazılı taleplerini parlamento'ya sundular. Bir hukuk uzmanı da, Kürdistan'daki barış ve birlikteliğin onların taleplerini kabul etmeye uygun olduğunu belirtiyor.

Türkmen Demokrasi Hareketi'nden Kürdistan Parlamentosu'na üye olan Bayık Khorshed, Türkmenlerin, Irak'ta üçüncü ve Kürdistan'da ikinci büyük ulus olduğunu belirterek, bundan dolayı Kerkük il meclisindeki uygulamanın Kürdistan parlamentosu'nda da uygulanması taleplerinin olduğunu belirtti.

Türkmen listelerinin buna ilave olarak daha fazla hak talebinde bulunduğunu ifade eden Khorshed, Parlamento' da Kürt ve Sunni geleneksel giysilerinin yanında Türkmen geleneksel giysilerinin de kullanılmasını istediklerini söyledi. Parlamento'nun bu taleplerini olumlu karşıladıklarını belirten Khorshed, şu ana kadar bununla ilgili olarak net bir cevap almadıklarını belirtti.

Kürtçe ve Arapça'nın Irak'ın resmi dilleri olduğunu belirten hukuk uzmanı Ferset Sofi, diğer dillerin de çoğunluk tarafından kullanılması durumunda resmiyet kazanabileceğini ve bunun anayasal bir hak olduğunu ifade etti.

Kürdistan Anayasası henüz taslak halinde olduğu için bu anayasaya göre hükümde bulunamayacaklarını belirten Sofi, Kürdistan'daki hayatın ve birlikte yaşama felsefesinin Türkmenlerin taleplerini uygun gördüğünü dile getirdi.

Sofi, Kürdistan Anayasası'nın, bu uluslara, Irak Anayasası'nda olmayan haklar tanıdığına da dikkat çekti.

Türk Dili Bölümü Başkanı Dr. Hazım Necar: “Türkler Kürtçe’yi bilmezler ancak Türkçe’de çok sayıda Kürtçe kelime var”

Kürdistan Bölgesi Yüksek Öğrenim ve Araştırma Bakanlığı, dünyaya daha fazla açılmak ve bilimsel çalışmalarını artırmak için 2008-2009 eğitim ve öğretim yılında Selahaddin Üniversitesi’ne bağlı olarak Türk dili bölümünü açtı. Bölümle ilgili merak edilenleri Bölüm başkanı sayın Hazım Necar’a soruyoruz.

Türkçe’nin hangi dil grubundan olduğuna dair bizi bilgilendirmeniz mümkün mü?

Türk dili, Turani dil ailesinden olup en fazla İstanbul’da konuşuluyor ve kullanılıyor. Türkiye’de her ne kadar resmi Türkçe kullanılıyorsa da, kentten kente lehçe ve ağız değişiklikleri de vardır. Mesela Karadeniz’de yaşayan birinin Ankara’da oturan biriyle konuşması aynı değildir. Ancak, kültür ve bilim dili, İstanbul’da oturanların kullandığı dildir.

Dikkatlice dinlendiğinde, bir bölgede kullanılan bir kelimenin başka bir bölgede kullanılmadığı fark edilmektedir.

Bugün teknolojik gelişme sayesinde meydana gelen etkileşimlerden dil de payına düşeni almaktadır. Acaba Türk dili kendini bundan ne kadar koruyabilmiştir?

Bu dil Türkmenistan ve Kazakistan gibi ülkelerde orijinliğini korumuştur. Türkmenistan ve Kazakistan’da konuşmaları dinlediğimizde, ortak bir dil kullanıldığını görürüz. Türkmenistan’da konuşan birini dinlediğinizde şu anda Türkiye’de kullanılmayan çok sayıda kelimeyi kullandığını görürsünüz. Ancak, kullanılan kelimenin kökü Türkçe’dir.

Şimdiki Türkçe’ye baktığımızda, kullanılan kelimelerin yüzde 40’nın yabancı olduğu ortaya çıkacaktır. Türkçe’ye hali hazırda çok sayıda kelime girmektedir. Ancak bunların hepsinin kullanılması şartı yoktur. Fransızca, İngilizce ve

hatta eski Türkçe kelimeler de günümüz Türkçe’sine girmektedir. Diğer bir taraftan, Arapça kelimeler de bu dile girmiş ve kullanılmaktadır. Bu durum, başkenti İstanbul olan İslam Hilafeti dönemine dayanıyor. Türkiye, dilin kazanması için Türk Dil Kurumu adı altında bir kurum oluşturdu. Türkiye’ye yıllık olarak çok sayıda yabancı turist geliyor. Bundan dolayı, bu kazanımın, dili koruma hususunda ne kadar başarılı olacağı tartışılır bir durumdur.

Geçtiğimiz yüzyılın 60’lı yıllarında çok sayıda Türk romanı ve hikâyesi Kürtçe’nin Soranice diyalektine çevrildi. Kürt ve Türk edebiyatının birbirini etkilediğini söyleyebilir miyiz?

O zamanlar Türkçe’den Soranice’ye çeviri azdı. Ancak bahsettiğimiz gibi, bazı ünlü roman ve hikâye Soranice’ye çevrilmiş ve okuyucu bulmuştur. Şu anda dizi film ve kitap çevirisinde artma var. Kürtlerle Türkler ortak sınırlara sahipler ancak Türkler Kürtçe’yi bilmezler. Bununla beraber, Türkçe’de kullanılan çok sayıda Kürtçe kelime var. Bu Türkler tarafından bilinmiyor. Bunun nedeni, bizim yayın eksikliğimizden kaynaklanıyor. Bu iki tarafın dil olarak birbirlerinden yeterince istifade etmemesine neden olmuştur.

Bunun yanında, geçmişe dayanan yanlış tanımanın da etkisi vardır. Türkler, Kürtleri sadece silah kullanmasını bilenler olarak tanıyorlar. Kürtlerin hayatlarını ve medeniyetlerini bilmiyorlar.

Şunu diyebilirim ki, şu anda var olan ekonomik ve ticari ilişkiler, Türk toplumunun Kürtlere karşı bakış açısını değiştirmiştir. Kürdistan Bölgesi'ndeki genel olarak bütün alanlarda meydana gelen gelişmeler dilde de gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Bu, dil üzerinde ortak çalışmalar yapmanın yolunu açacaktır.

Selahaddin Üniversitesi'nde Türk Dili'ni açma düşüncesi ne zaman dayanıyor?

Bu bölüm, 2008–2009 eğitim-öğretim döneminde açıldı. Ancak bölümün açılması düşüncesi daha önceye dayanıyor. Bazı imkânsızlıklardan dolayı açılmıyordu.

Nevzat Bey fakülte dekanı olduktan sonra bu bölümün açılmasına çok büyük bir önem verdi. Bunun için üç proje sunduk ve Dr. Nevzat projeyi çok dikkatli bir şekilde inceledi. Burada, üniversite rektörünün ve o dönemin Yüksek Öğretim ve Araştırma Bakanı Dr. İdris Hadi'nin rolünü de unutmamak gerekiyor.

Genel olarak, bütün taraflar bu bölüm için, öğretim görevlilerinin ve diğer gereksinimlerin temininde yardımcı oldular. Işık Üniversitesi de, hem hoca yardımcısında hem de diğer bazı gerekli yarımlarda bulundu.

Biz ilk sene 25 öğrenci talep ettik. Ancak, sistem, merkezi öğrenci kabul sistemine endekslendiği için bize 50'den fazla öğrenci geldi. Her sene ilk onda yer alan öğrencileri Ankara'daki Bilkent Üniversitesi'ne yaz okulu için gönderiyoruz. Öğrenci sayısı bahsettiğim gibi fazla olmasına rağmen, işlerimiz şu ana kadar iyi gidiyor.

Bilkent'e öğrenci yollamanız hangi kriterler gözetilerek gerçekleştiriliyor?

Bunun Bilkent Üniversitesi'nin organizatörü ve Türk diliyle ilgisi vardır. Bilkent'ten bir heyet buraya gelip yazılı ve sözlü test yaparak kimlerin kurslara katılabileceğine karar veriyorlar.

Türk Dili bölümünün modeli nereden alındı?

Bu bölümün kurulması için projemizi sunduğumuz zaman her şeyden önce Bağdat üniversitelerinde bulunan Türkçe bölümünü baz aldık. Bağdat'ta bulunan Türkçe bölümü en eski bölüm. Musul, Kerkük ve Koya'dan sonra da Hewler geliyor. Bir bölümün açılırken o ülkenin kültürünü göz önünde bulundurmak lazım. Biz de bu konuda çok

dikkatli hareket ettik. Bununla beraber dil eğitiminde gramer, yazı ve okuma noktalarında benzerlikler vardır. Hazırlık okulu açmadığımız için ilk iki yılda öğrenciler için kolaylıklar sağladık. Üçüncü yıldan itibaren, edebiyat ve Osmanlıca gibi alanlarda uzmanlık düzeyinde eğitim vermeye başlıyoruz.

Irak'ın genelinde 5 Türkçe bölümünün olduğunu söylediniz. Acaba öğrenciler buralardaki eğitimleri kolayca öğrenebiliyorlar mı? Bu bölümlerin eğitim şekilleri hakkında elinizde program var mı?

Biz bu bölümlerin birbirlerine yakınlaşmasını istiyoruz. Bu öğrencilerin bütün müfredatı, kolay anlayabilecek şekilde olmalı. Biz, Selahaddin Üniversitesi'nin inisiyatifiyle bir konferans düzenlemek istiyoruz. Bu konferansın önemi, beş bölümün ortak bir müfredat oluşturmak için birlikte çalışacak olmalarıdır. Bu, mezun olacak öğrencilerin hükümet kurum ve kuruluşlarına atandıkları zaman bir sorunla karşılaşmamları içindir.

Hiç şüphe yok ki bu konferansın çalışmaları çok önemli ve büyük olacaktır. Bunun için de bir bütçe ve iyi bir fırsata ihtiyaç vardır. Biz geçen nisan ayında bunu yapmayı düşündük ama maalesef bunun için gerekli imkânları sağlayamadık. Ancak ne olursa olsun bu konferans, 2010–2011 eğitim dönemi içinde düzenlenecektir. Çünkü bu konferans, bizi, ilerde karşılaşacağımız birçok sorundan koruyacaktır. Bu konferansın başkent Hewler'de yapılmasını sağlayacağız. Bunun için çaba sarf edeceğiz. Çünkü başkent bu konferansa konukluk edebilecek istikrara sahip.

Türkiyenası-Diyalog dergisini nasıl görüyorsunuz?

Ben Kürt-Türk Dostluk Derneği'nin kurulmasının ve Türkiyenası-Diyalog dergisinin çıkarılmasının geç atılmış bir adım olarak görüyorum. Ancak bununla beraber yapılması gereken çok şey var. Ellerinize sağlık, çok iyi bir çalışma yapmışsınız. Bu iki dilli derginin, Türkiye gibi bir ülkenin bizim hakkımızda daha iyi ve daha çok bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır. Özellikle dostlukla ilgili konuların işlenmesi olumlu etki yaratacaktır. Türk toplumunun Kürt milleti hakkındaki eski görüş açısının değişmesinin vakti gelmiştir. Derginiz konuların seçimi, dilbilgisi ve tasarım konusunda da çok başarılı.

Modern dünyanın üretim umudu: Üniversite Totaliter ve modern kavga arasında üniversite

Ahmed Germiyani-Süleymaniye

Üniversite, her zaman toplumun öncüsü olarak niteleniyor. Fikri, siyasi, ekonomik ve teknolojik bütün üretimler üniversitenin sahip olduğu aklın sonucudur. Üniversiteye dair toplumsal dar görüşlülüğün sebebi ise çoğu zaman araştırmalardaki eksiklik olarak gösterilebilir. Zor şartlarda sahneye çıkan Kürdistan Bölgesi'ndeki üniversiteler de, -ki başka çoğu ülkede olduğu gibi yeni kurulan üniversitelerdir- totaliter ve modern kavganın arasında sıkışıp kalmış durumda.

Burada, totalitarizmden kasıt, kültürümüzü, adetlerimizi ve tarihimizi ortadan kaldırmak değil; bütün konulara klasik bir gözle bakmaktır. Üniversite araştırmaları arasında farklı görüşler mevcut olup hepsi de modern açılımdan yanadırlar.

Bazıları, ortadan kaldırmanın aslında ilerlemeye vurulan bir darbe olduğunu dile getirmekte ve gerekçelerini de haklı olarak dile getiriyorlar.

Modernizme kapı açmalıyız

Süleymaniye Üniversitesi İngiliz Dili Bölümü başkanı, modernizm ve yeni düşünce üzerinde önemle durarak şöyle diyor: "Üniversiteler toplumun modernleşmesinin öncüsü olmalı. Çünkü modernizm, globalleşmenin bir diğer yüzünü ifade eder. Yeni bir rüzgardır ve bütün dünyayı kuşatmış durumda. Bundan dolayı neden bizler buna kapıyı kapatalım ki! Bizim üniversiteler daha iptidai olup kültürel özellikler taşıyor. Modernizmle buluşmalı. Kültürün yoğun olduğu yerlerde modernizm ile kültür arasında zamandan kaynaklı bir birliktelik oluşmazsa denge sağlanamaz ve mil-

Üniversite Kürt gençleri için hayal değil:
Herkes üniversiteye gidebilir.

“Kürt toplumu da diğer doğu toplumları gibi modernizm konusunda başarıya ulaşamış değil. Ancak kültürel yoğunluğun hâkim olduğu bir yerde modernizmin kültür ile formüle edilmemesi sorunlara neden olur”

letin egemenliği ortadan kalkma tehdidiyle yüz yüze kalır”

Üniversite gerçek modernizmi kaybetmiştir

Süleymaniye Üniversitesi'nden Hiwa Hasan, üniversiteler üzerinde hala şaşkınlık gözlerin hakim olduğunu ancak Kürdistan üniversitelerinin merkezinin, modern bir doğrultuda olduğundan bahsediyor. Kürt modernizmini, modern mantıktan ve yöntemden yoksun sadece bir dekor olarak vasıflandıran Hasan, Kürt toplumunun da diğer doğu toplumları gibi modernizm konusunda başarıya ulaşamadığını ancak kültürel yoğunluğun hâkim olduğu bir yerde modernizmin kültür ile formüle edilmemesinin de sorunlara neden olacağını belirtiyor ve kültür adamlarında eksiklikler olduğunu ifade ediyor.

Zıtlıkların merkezindeki üniversiteler

Süleymaniye Üniversitesi'nde Felsefe Bölümü hocalarından Havjin Molla Mustafa, Kürdistan'daki üniversiteleri çok önemli bir merkez saydığını, her ne kadar üniversitelerde eksiklikler olmasına rağmen bilimin ve ilerlemenin merkezi olduğunu ve bundan umutlu olduğunu belirtiyor. Mustafa, üniversitelerde bilim için daha fazla çalışılabileceğine inancının olduğunu ifade ediyor ve üniversitenin toplumun temel taşı olması gerektiğini söylüyor.

“Kürdistan bir bahçedir ve hepimiz bu bahçe ile güzeliz”

Kürdistan Bölgesi, çeşitli etnik ve dini ulus ve grupların birlikte, kardeşçe ve özgürce yaşadıkları bir mozaiktir. Türkmenler bu mozaığın Kürtlerden sonraki en önemli unsurlarıdır. Türkmenler, Kürdistan Bölgesinde kendi ana dilleriyle eğitim alıyor ve bunu yüksek öğrenime kadar götürmeyi başardılar. Türkmençe eğitim konusunda yaşanan gelişmeleri Türkmençe Eğitim Müdürlüğü müdürü Fahrettin Bahattin'e soruyoruz.

Türkmençe eğitim düşüncesi ne zamana dayanıyor?

Bu bölümde eğitim 1991 intifadasına dayanıyor yani Kürdistan Bölgesi'nde özgürlük başladıktan sonra bu düşünce ortaya çıktı diyebiliriz. Türkmenler d, Kürdistan Bölgesi'ndeki diğer unsurlar gibi kendi anadilleriyle okumak istiyorlardı ve bu fırsat kendilerine sunuldu. 1993'te Doğuş adı altında ilk Türkmen Okulu açıldı. Bu öneri Türkmençe okuma yazma talebinde bulunan taraflarca Kürdistan Bölgesi parlamentosuna sunuldu. Bu öneri Kürdistan Bölgesi Parlamentosu tarafından kabul edildi ve uygulamaya geçildi. 1993'te okulun açılmasıyla halk okula büyük ilgi gösterdi. Ve ilk sene 2 bin 500 öğrencinin kaydı yapıldı.

Kitap ve öğretmen gibi bütün ihtiyaçları karşılandı mı?

Bir düzeye kadar evet. Bir başlangıç olduğu için eğitim müfredatı açısından herhangi bir sorun ile karşılaşmadı. Kürdistan Bölgesi'nin eğitim müfredatına uygun hareket edildi. Eğitimin başlangıcında Türkmençe, Arapça ve Kürtçe, Arapça alfabelerle okutuluyordu ancak daha sonra yavaş yavaş Latince kullanılmaya başlandı. Kürtçe, Arapça ve İngilizce eğitim verildi. Eğitim, Türkmen ve Erbilli olan öğretmenler tarafından gerçekleştirildi. Eğitim programında değişikliklerle birlikte Türkmençe eğitimde de büyük değişiklikler yaşandı. Şu anda eğitim İlkokuldan liseye kadar, İstanbul Türkçesiyle ve Latince yapılmaktadır.

Türkmençe eğitimin başlarında bu konunun okutulması için birkaç tane komisyon oluşturduk. Bu da Kürdistan Bölgesi programlarının Latinceye çevrilmesiyle birlikte gerçekleşti ve başarılıydı. Bu da, Türkmençe eğitim için özel bir müdürlük oluşturulmasını beraberine getirdi. Bu müdürlük Türkmençe Eğitim Müdürlüğü adı altında 1996 yılında kuruldu. Bu müdürlük, genel olarak Kürdistan Bölgesi'nde özel olarak da Erbil'de var olan 15 Türkmen okulunun idaresinden sorumludur. Bunlardan 9 okul birinci sınıftan altıncı sınıfa kadar, 2 okul yedinci sınıftan dokuzuncu sınıfa kadar, 2 okul dokuzuncu sınıftan onikinci sınıfa kadardır. İki tane de anaokulu var. Bütün bunların yanında Kifri'de de dört okul var. Süleymaniye'de de Barış adı altında bir okul var. Hâlihazırda Türkmençe eğitim için Eğitim Bakanlığı bünyesinde Kürdistan'daki genel eğitimin yanında Türkmençe Eğitim Müdürlüğü de vardır. Bu müdürlük teknik ve idari eğitim işleriyle ilgileniyor. İlerde yasal ve mali açılardan da kontrolün bize verilmesi ümidindeyiz. Bunu gelecek nesillerimize hizmet etmek amacıyla ve Türkmenlerin kendi dillerini en iyi şekilde korumaları için yapıyoruz.

Bu müdürlüğün Türkmençeyi korumada ve canlandırmada ne kadar rolü olmuştur?

Anadilde eğitim evrensel haklardan biridir. Elbetteki bu müdürlüğün kurulmasının amaçlarından birisi Türkmençeyi modern ve çağdaş bir şekilde canlandırmak ve korumaktır. Bundan dolayı biz okullarda Türkmençenin Latince okutulmasına karar verdik. Çünkü bu modern dünyaya uyumda en iyi yoldur. Sağlıklı olan yol budur. Dışarıda eğitimlerine devam etmek isteyen öğrenciler Latince eğitim aldıkları için zorluk çekmezler. Dünyanın çoğu Latinceyi kullanmaktadır.

Burada önemli bir konuya daha değinmek istiyorum ki, aileler, 12 yıllık Latince eğitimden sonra üniversitelerde ve yüksek okullarda çocuklarının akıbetlerinin ne olacağıyla ilgili endişeleri vardır. Yıllar sonra öğretmen yetiştirme okulunda

Türkçe bölüm açıldı ve öğrenciler orada eğitimlerine devam etme fırsatı buldular. Edebiyat fakültesinde Türkçe bölüm açılması öğrenciler üniversitelerde de kendi dilleriyle eğitim alma fırsatına sahip oldular. Sadece Türkmenler değil Kürtler ve Aşuriler de bu fırsatlardan faydalanıp okullarımızda akademik düzeyde eğitim verme ve alma fırsatına sahipler.

Bölge dışında Türkmençe eğitim için Irak Eğitim Bakanlığı'yla çalışmalarınız var mı?

Şu anda çalışmalarımız sadece Kürdistan Bölgesi sınırları içerisinde. Ancak Türkmen nüfusunun en büyük oranı bölge dışında olduğu için Irak Eğitim Bakanlığı'ndan böyle bir talepte bulunmam ancak bu anlamda bir müdürlükleri yok. Kürtçe Eğitim Müdürlüğü çerçevesinde diğer ulusların dillerine az da olsa önem veriliyor. Irak'la karşılaştıracak olursak Kürdistan Bölgesi'nin Türkmençeye büyük bir önem verdiğini görürüz. Bu anlamda Türkmençe eğitime gösterdiği saygı için Kürdistan Bölgesi hükümetine teşekkür etmeyi gerekli görüyoruz.

Ben Kürdistan Bölgesi'ni bir bahçe olarak görüyorum, içinde her türlü gül vardır. Hepimiz de bu bahçeyle güzeliz.

Türkmençe eğitim programı bütün okullarda aynıdır. Kürdistan Bölgesi Eğitim müfredatına göre hareket ediyoruz. Ancak Kürdistan'ın dışındaki yerler Irak hükümetinin programına göre hareket ediyorlar.

Bütün Irak'ta Türkmençenin organizasyonu için bir konferans düzenleme niyetiniz var mı?

Şüphesiz bu tür bir konferansın düzenlenmesi teşvik edici olur. Bu bütün Irak'ta Türkmençe eğitim için tek bir sisteme geçilmesini beraberinde getirecektir. Bu Kerkük ve Telafer'deki okulların da kontrolümüz altına girmesini sağlayacaktır. Bu tür konferanslar Türkmençenin nereye doğru gittiğini anlamamız açısından iyidir. Ki hepimiz modern, çağdaş ve bilimsel bir program hazırlayabilelim.

“Anadilde eğitim evrensel haklardan biridir. Elbetteki bu müdürlüğün kurulmasının amaçlarından birisi Türkmençeyi modern ve çağdaş bir şekilde canlandırmak ve korumaktır.”

Hewler kendisi için barış inşa etti

Erbil'i ziyaret eden bir Arap'ın inşaat ve ilerlemede yeniliklerin ve değişikliklerin farkına varmaması imkansızdır. Bir Bağdatlının Erbil'i görüp te Bağdat'la karşılaştırma yapmaması zordur.

Modern yapısıyla Irak'ın bir parçası olmaya devam eden Hewler bir zamanlar, caddeleri, sokakları, evleri ve yollarıyla yıkıntı halindeydi. Kente giriş, Irak'ın diğer kentlerine giriş kadar kolay değildi. Şimdi ise, kentin sınırında, kente girmeye çalışan çok sayıda insan araçlarıyla kuyruklar oluşturuyorlar. İçlerinde, kentin sağlık imkânlarından yararlanmak isteyenler olduğu gibi sadece tatil yapmak ve akraba ziyaretleri için gelenler de var. İş fırsatlarından yararlanmak amacıyla bu kente gelenlerin sayısı da çok. Çünkü bu kent yatırımların ortaya çıkarttığı iş fırsatlarıyla dolu bir kenttir. İnşaat alanında son yedi yıldır büyük gelişmeler yaşayan Hewler, Arap kentleriyle hatta Avrupa kentleriyle yarışır durumda. Bu olağanüstü gelişme konusunda bir açıklama yapan Hewler Valisi Nevzat Hadi, bu gelişmelerin arkasında, yatırım faaliyetleri konusunda yabancı şirketlere sunulan büyük imkân ve kolaylıklarla birlikte Irak bütçesinden gelen paraların bölge kentlerinin geliştirilmesi için kullanılmasının olduğunu belirtti.

Kişi başına düşen gelir yüksek

Hadi, dâhili yatırımlar için ayrılan 10 milyar doların 4 milyarının, Hewler'deki alt yapı için ayrıldığını belirterek kişi başına düşen gelirin arttığını ve hükümetin konut pro-

jeleriyle vatandaşa kolaylıklar sağladığını ifade etti.

Kolaylıkların bununla sınırlandırılmadığını söyleyen Hadi, vatandaşlarının kolay bir şekilde araba sahibi olabildiğini, sağlık ve eğitim hizmetlerinin resmi ve özel sektörlerde arttığını, bütün Iraklılar için iş fırsatları doğduğunu ve bununla birlikte çok sayıda yabancı için bölgeye akın ettiğini belirterek, Irak'taki hükümet çalışmasının tamamlanmasıyla bölgenin doğu ile batı arasında bir köprü görevi göreceğini de sözlerine ekledi.

Süleymaniye'ye de açılacak

Hewler'de geceler, donatılan ışıklar sayesinde ışıltılı parlıyor ve bütün uluslardan insanlar, kentteki barış ve özgürlük ortamı sayesinde alışveriş merkezlerini ve eğlence yerlerini huzur içinde dolaşabiliyor.

Hewler'de açılan önemli kafeteryalardan biri, Irak-Bahreyn şirketler grubunun açtığı Kostarika kafeteryasıdır. Zozik Şirketler Grubunun üyelerinden Veysel Kerimhan, Irak'ta ilk kez böylesi bir kafeteryanın açıldığını, bu tür kafeteryaların, Süleymaniye ve Necef gibi yerlerde de açılacağını söyledi.

Cevad Şirketler Grubu temsilcisi, Hewler ve Kürdistan Bölgesi'nin gelişmesiyle ilgili olarak bölgenin yatırımlar için çok uygun olduğunu Irak'ın uğradığı savaşlardan dolayı ilerleyemediğini aksi durum olsa idi Irak'ın dünyanın en gelişmiş ülkeleri gibi olacağını ifade etti.

Hewler'de geceler, donatılan ışıklar sayesinde ışıltılı parlıyor ve bütün uluslardan insanlar, kentteki barış ve özgürlük ortamı sayesinde alışveriş merkezlerini ve eğlence yerlerini huzur içinde dolaşabiliyor.

TÜRK - KÜRT DOSTLUĞU ÜZERİNE (2)

Toplumun geren ve düşman yapan yanlış politika ve uygulamalar

Şemsettin POLAT*

Türklerle Kürtlerin birbirine en yakın, en candan dost olmaları gerekirken, el ve gönül birliği içinde güçlerini birleştirerek, üretmek, huzur ve refah içinde yan yana, bir arada kardeşçe ve eşitçe yaşamalarının olanak ve koşulları varken, ne yazık ki ve ne acıdır ki, çoğu zaman birbirine düşman edilmişlerdir. Bu düşmanlık kavgalara, çatışmalara, ayaklanmalara, savaşlara yol açmıştır. Bunların sonucundan iki taraf daima zarar görmüştür.

Geçmişten gelip İttihat ve Terakki Fırkasında ete kemiğe bürünerek vücut bulan, tek parti döneminin totaliter resmi ideolojisiyle ve kanla beslenip canavarlaşan, askeri darbe kültürü ve düzenlemeleri ile azgınlştırılıp sürdürülen Kürt aleyhtarı politikalar, Kürtlerin yasal ve doğal haklarını gasp edip engellemekle kalmamış, Kürtlerin ve Kürt dilinin inkarına kadar işi vardirmiştir.

İrkçı şoven anlayışlardan kaynaklanan bu uygulamalarla baskı, şiddet, yasaklama, asimilasyon, dayatma, kuşatma, tehdit, tehcir,

tecrit, tenkil ve tahkir yöntemleri ile, açlık, sefalet ve cehaletle sindirme yoluyla Kürtler hizaya getirilmeye çalışılmıştır. 1925'lerden 1965'lere kadar Fırat Nehrinin doğusu yasak bölge ilan edilmiş, yabancı uyruklu insanların giriş çıkışına kapatılarak dünyanın gözlerinden uzak burarlarda her türlü mel'ane işlenmiştir. Kürt coğrafyası olarak bilinen Doğu ve Güneydoğu bölgeleri ilgisizlik ve geri kalmışlık sonucu mahrumiyet bölgesi olarak nam salmış, suç işleyen sabıkalı kamu personelinin adeta sürgün diyarı haline getirilmiştir.

Bu darbeci ve cuntacı politikalara dayalı Takrir-i Sükun'lar, İstiklal Mahkemeleri, özel yetkili olağanüstü mahkemeler, sıkı yönetim idareleri, olağanüstü haller, hapis ve sürgün cezaları, darağaçları, infaz mangaları, işkenceler, özel kuvvetler, özel timler, köy korucuları, operasyonlar, köy yakma ve boşaltmalar, yargısız infazlar, faili (na)meçhuller sorunu çözmemiş, tam aksine daha da azdirmiştir. Bugüne kadar dökülen bunca kan ve ekonomiyi temelden sarsan bunca harcamalar bir işe yaramamış, boşa akıp gitmiş ve gitmeye de devam etmektedir.

Bir kere, başı bozuk köy korucularından medet umarak Kürt sorununu bitirmeye veya çözmeye kalkışmak, her şeyden önce kendine güven ve saygısı olan ciddi bir devlete yakışmaz.

Geçmişte ve günümüzde yaşanan sıkıntılar, bu yanlış politika ve uygulamalardan doğmuştur. Bunun sonucu Kürtlere tehlikeli, bölücü, hain gözüyle bakılmış, potansiyel suçlu gibi görülmelerine neden olmuştur. Bazı iktidarlarca yürütülen bu politikalar, hem Kürtlerde ve hem Türklere karşılıklı derin güvensizlik ve hatta öfke, kin, nefret, intikam ve husumet duygularının gelişmesine, yayılıp yerleşmesine yol açmıştır. Bu da sürekli kuşku, endişe, kaygı, tedirginlik ve dinmeyen huzursuzluklar yaratarak toplumda düşmanca gerilimlere sebep olmuştur.

Ortamı yatıştırarak ve çözümü kolaylaştıracak politika ve önlemler

İşte şimdi, bu köhne anlayışların giderilmesi, bir zihniyet değişikliğine gidilmesi gereği doğmuştur. Demokratik bir ortamın hazırlanması, empati algısının gelişmesi, diyalog ve uzlaşma kültürünün yayılması acil hale gelmiştir. Türk-Kürt dostluğunun gelişip serpilmesi, kök salıp kalıcı hale gelmesi için öncelikle geçmişte uygulanan politikalarından vazgeçilmesi, oluşan yanlış ve gereksiz tabuların, önyargıların kırılması gerekir. Taraflar, kafalarının içindeki karakolları ve zincirleri kırmalıdır. Husumetleri dostluğa dönüştürerek, sevgi ve hoşgörü içinde birbirlerini anlamaya ve sıcak yaklaşım göstermeye çalışmalıdırlar. Bunun için güven artırıcı önlemlerin alınması ve bir güven ortamının yaratılması gerekir.

Türkiye ile Kürdistan Bölgesi ilişkileri açısından, taraflar birbirine güven veren ve güvenen iki dost olabilmek için, militarist, komplocu, entrikacı, anlayışlardan uzak, birbirlerinin iç işlerine karışmama konusunda samimi, dürüst, açık duruş ve tavır gösterirlerse ve bu çerçevede ortak ve karşılıklı çıkarları eşitlikçi bir temelde dengeleyebilirlerse gerçek bir dostluk, ortaklık ve sürekli bir ittifak oluşur. Böyle bir dostluk ve ittifak, beraberinde istikrar, huzur, kalkınma ve gelişmeyi de getirecektir.

Son yıllarda Türkiye, eski ve sonuçları yıkıcı olan politikaları kısmen de olsa değiştirmeye, terk etmeye yöneliyor. Artık çağdaş, uygar, günümüz koşullarına ve ihtiyaçlarına denk düşen, örtüşen barışçıl, reel politikalar üretmelidir. Var olan gerçeklerden korkulmamalı, kaçınılmamalıdır. Dürüstçe ve cesaretle onlarla yüzleşilmeli, insancıl, demokratik çözümler devreye sokulmalıdır. Bu eski politikaların ve uygulamaların çıkmaz yol olduğu, askeri yöntemlerle, polise tedbirlerle, silahla, külahla, kanla bu sorunun çözilemeyeceği artık kesinlik kazanmış ve kanıtlanmıştır. Sanal senaryolar, korku, dehşet ve komplo teorileri üzerine kurulu politikalar artık çökmüştür. Bunu artık herkesin ve her tarafın anlaması ve kabul etmesi gerekir.

Günümüzün yeni dünyasında Türkiye, uluslararası bir aktör olmak istiyorsa, başta Kürt sorunu olmak üzere kendi iç sorunlarını çözmek ve ülkede barışı tesis etmek zorundadır. İç sorunlarla boğuşan ve bu ayak bağlarından kurtulamayan bir ülke, uluslararası ilişkilerde, dış politikada etkin, kesin ve kalıcı başarılar elde edemez. Bölgesel ve küresel bir güç haline gelemeyiz. Lider konumuna yükselemez. Kendi Kürt sorununu demokratik yöntemlerle çözmedikçe Türkiye'nin diğer Kürtlerle (Irak Kürtleri de dahil) istenen nitelikte, kapsamda, etkinlikte ve süreklilikte bir dostluk ve ittifak kurması da çok zordur.

Dünyadaki Kürtlerin çoğunluğu, ana gövdesi Türkiye'dedir. Türkiye'deki milyonlarca Kürd'ün yurt dışında başka ülkelerin yurttaşları olan soydaşları Kürtler de kuşkusuz Türkiye'yi ilgilendirdir. Türk etnisitesinden sonra Türkiye'deki en büyük etnik gurubu oluşturan Kürtlerin, Türkiye dışındaki soydaşlarını Türkiye kendi Türk soydaşları gibi uluslararası platformlarda, ikili ilişkilerde haklarını savunma, koruma ve geliştirme yönünde irade ve çaba gösterebilir. Türkiye böyle gerçekçi ve olumlu bir siyaset güderse bütün dünya Kürtlerini yanına çeker. Kıbrıs Türklerine, Irak'lı bir gurup Türkmene gösterdiği ilgi ve desteği Irak'lı Kürtlere (Kürdistan Bölgesine) verirse onun karşılığını fazlasıyla alır. Bırakın Kıbrıs Türklerini ve Türkmenleri, Türkiye, Bosna-Hersek ve Kosova'ya verdiği desteği bile, her nedense Kürtlerden esirgemiştir.

Türkiye, geniş coğrafyası, yüksek nüfusu, güçlü ekonomisi, stratejik konumu, tarihten gelen engin deneyimleri ve dış bağlantılarıyla güçlü bir ülkedir. Bu büyüklüğün verdiği güvenle ve bu büyüklüğüne yakışır çağdaş ve uygar bir tavırla iyi niyetle, dürüstçe, mertçe ve cesaretle Kürt sorununu, halkın talep ve ihtiyaçları da göz önüne alınarak, tatminkar, adil, barışçıl ve demokratik bir şekilde çözecek, dış Kürtlerle diyalog ve ilişkileri geliştirerek örnek bir lider konumuna gelebilecek kapasite ve potansiyele sahiptir. Ancak, geçmişin karanlıklarına takılıp kalan, geleceği ve gerçeği görmekten aciz bazı kör politikacılar ve bürokratik işlemler içinde kaybolmuş, kendini beğenmiş, merasimci, kompleksli, korkak, bencil ve statükocu üst bürokrasi bu potansiyele uygun iradeyi engelliyor, göstermiyor.

Türkiye'nin iyi niyetli çabalarına, samimi gerçekçi ve sivil demokratik açılım ve girişimlerine hem Türkiye'deki, hem Türkiye dışındaki bütün Kürtlerin katkı sunması gerekir. "Din kardeşiyiz, etle tırnak gibiyiz, daha ne istiyorsunuz.?" gibi rastgele söylenen demogojik hamaset

nutuklarına değil, hak ve özgürlükler içeren somut, ciddi proje ve programlarla öngörülüp uygulamaya konulan girişim ve açılımlara destek olunmalıdır.

Türkiye ile Kürdistan Bölgesi arasında dostluk ilişkilerinin gelişmesi, ittifak kurulması pek zor değildir. Çünkü Kürt halkıyla Türk halkının Selçuklu ve Osmanlılar döneminde asırlarca aynı sınırlar içinde bir arada yaşaması, birbirini yakından tanıyıp olmaları, aynı din ve manevi değerleri paylaşması, bu dostluğu kolaylaştırıyor. Şimdi ise sınırdaş iki komşu halk ve ülke olması ve karşılıklı ortak çıkarlarının bulunması, onları dostluğa davet ediyor ve hatta zorluyor. Aklın yolu da bunu gerektiriyor.

Bu iki halkı bir araya getirecek başka ortak bir nokta (etken) de iki ülkenin demokratik rejimi seçmesi ve tercih etmesidir. Demokratik ülkeler arasında her alanda ilişkiler daha rahat ve daha kolay kurulur. Bir demokratik ülke ile bir diktatoryal (dospotik) rejim arasında ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesi çok zordur ve hatta tabiri caizse eşyanın tabiatını aykırıdır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti 1946 yılından beri demokratik rejime adımını atmıştır. 1950-60 arası nispi de olsa bir demokratikleşme görülmüştür. 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 askeri darbelerle demokrasiye müdahale edilmiş ve her defasında önu kesilecek rafa kaldırılmıştır. Uzunca süreler sıkı yönetimler, olağanüstü hal idareleri altında halk (Türk'ü ve Kürd'ü bir arada) zulüm görmüş ve ezilmiştir. 28 Şubat 1997 askeri post modern darbe, 27 Nisan 2007 askeri E- Muhtıra İle demokratik rejime yönelik müdahaleler süregelmiş, pek çok askeri darbe girişimi de başarıya ulaşamamış ve failleri şimdilerde yargı önüne çıkarılmıştır.

Bu askeri darbelerle ve askeri vesayetle malul demokrasi, sırtından bu kamburları atmadıkça, iflah olmaz. Çözülmemiş Kürt sorununun ağır yükü altında belini doğrultamayan Türkiye demokrasisi, bu sorunun çözümüne rahat bir nefes alacaktır. Kürt sorunu bir demokrasi sorunudur. Demokratik standartlar yükseldikçe Kürt sorunu da çözüme doğru yol alır. Kürt sorununu çözüme kavuşturan demokrasi, bu ağır yükten kurtularak gelişme gösterecek, yaygınlaşıp güçlenecek, vesayete ve darbe geleneğine de en ağır darbeyi indire-

rek bu tehditten de ancak bu şekilde kurtulmuş olacaktır.

Turgut Özal'la başlayıp, Recep Tayyip Erdoğan'la devam eden bir demokratikleşme, sivilleşme hareketi, eksik de bulunsa, yavaş da olsa yürümektedir. Kürtlere yönelik bir takım iyileşmelerin yapıldığı da kabullenmek gerekir. Eksiklerin tamamlanması, yanlışların düzeltilmesi ve doğruların desteklenmesi gerektiğini de belirtmeliyim. Statükocu güçlere karşı, Türkiye 'de çok partili, çoğulcu parlamenter demokratik sosyal bir hukuk devletinin bütün kurum ve kurallarıyla kurulması mücadelesi ve çabası sürmektedir.

Kürdistan Bölgesine gelince: çok partili çoğulcu parlamenter demokrasiyi seçmiştir. Çok sayıda siyasi parti faaliyet göstermektedir. En sağdan en sola kadar her anlayışta ve fikirde siyasi partiler mevcuttur. (sosyal demokrat, liberal, İslamcı, komünist, sosyalist, emekçi, muhafazakar vs.) bir hukuk devletine ve hukukun üstünlüğüne doğru sağlam bir gidiş vardır. Herkes, düşünce, anlatım, inanç, din, ibadet ve örgütlenme özgürlüğüne sahiptir. Kılık kıyafetini seçmekte her kes serbesttir.

Kürtçe, Bölgenin resmi dilidir. Resmi dairelerde, resmi işlemlerde, iletişim ve haberleşmede, ilk okuldan üniversiteye kadar bütün eğitim kurumlarında Kürtçe kullanılıyor ve öğreniliyor. Bunun yanında Arapça da vardır. Yabancı dille eğitim yapan eğitim kurumları da bulunmaktadır. Örneğin Kürdistan'ın Süleymaniye kentinde Amerikan Üniversitesi İngilizce eğitim vermektedir. Bölge'de Türk okulları ve başkent Erbil'de bir Türk Üniversitesi (Işık Üniversitesi) vardır. Erbil'de İhsan Doğramacı Eğitim Bilimleri Enstitüsü de kuruluyor. Ayrıca başta Türkmen'ler olmak üzere bütün etnik ve dini azınlıklar kendi ana dilleriyle eğitim ve öğretim görüyorlar. Kendi radyoları, televizyonları, basını, dernekleri, siyasi partileri ve okulları mevcuttur. Kürdistan Hükümetinde Türkmen bakan ve Kürdistan Paramentosun'da Türkmen temsilciler (millet vekilleri) vardır. Kürdistan Paramentosu üyeliği için azınlıklara belirli bir kontenjan tanınmıştır.

Kürdistan'da kadınlar siyasi ve medeni haklara sahiptir. Seçme seçilme hakları vardır. Kürdistan Paramentosunda kadın temsilciler, Kürdistan Hükümetinde kadın bakanlar mevcuttur. Hatta kadınlar için belli bir kota (kontenjan) ayrılmıştır.

Kürdistan Bölgesinde çok kültürlü, çok renkli ve çok sesli çoğulcu, katılımcı demokratik bir yapı hızla oluşmaktadır.

Geçmişte yüzyıllar boyu beraber yaşamış ve pek çok konuda ortak noktalarda buluşan, demokratik rejimi seçmiş sınır komşusu bu iki ülke halkının dost olması, dost olabilmesi kadar doğal ve güzel ne olabilir?. Buna yardımcı olmak, bunu gerçekleştirmeye çalışmak bir insanlık görevi olduğu kadar aynı zamanda bir yurtseverlik görevi olduğunu da söyleyebilirim. Türklerle Kürtleri birlikte seven, onların mutluluğunu isteyen, hak ve çıkarlarını savunan herkesin bu dostluğa gönül ve destek vermesi gerekir diye düşünüyorum.

* Hukukçu

Araştırmacı Yazar Şakir Epözdemir ile Röportaj: Kürt-Türk Dostluğu ve Kürt-Osmanlı (1514-Amasya) İttifakı

Şivan Taving: Bilindiği gibi yıllardır hep Kürt-Türk dostluğunu savunanlardansınız. Kürt-Osmanlı ittifakı ve ilişkileri ile ilgili çeşitli makalelerinizi okuduk, okuyoruz. 2005 yılında “1514 AMASYA ANTLAŞMASI, Kürt - Osmanlı İttifakı ve Mevlana İdris-i Bitlisi” adında bir kitap yazdınız. Bir araştırmacı yazar olarak “DİYALOG” adlı derginin etrafındaki Kürt- Türk Dostluk girişimimizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şakir Epözdemir: Her şeyden önce bu girişiminizi olumlu karşıyorum. Sizleri ve bu girişimi destekleyenleri kutluyor ve bu konu da birkaç söz söylemek istiyorum:

72 yaşındayım. 1958’den bu yana 52 yıldır Kürtlerin barış içinde demokratik haklarına kavuşmaları için dua ediyor ve gücüm oranında çaba harcıyorum. Bu amaçla 1965’te 6 kişi tarafından Diyarbakır’da kurulan Türkiye Kürdistan Demokrat Partisinin kuruluşuna katılanlardan biri olarak da 1971 de meydana gelen Said Elçi olayından sonra hiç bir örgütsel çalışmaya katılmadan ve

siyaseti uzaktan takip eden sıradan bir insanım. Kürtleri ilgilendiren, Kürt-Osmanlı, Kürt-Türk ve Kürt- İslam ilişkileri üzerinde tarihi araştırmalar yapıyorum. (1)

1968 Antalya Ağır Ceza Mahkemesinde Kürtlerin demokratik haklarını savunurken Kürt-Türk dostluğundan ve beraberliklerinden söz eden ve bu dostluğu sonsuza dek sürdürülmesini isteyen biriyim.(2)

Büyük Barzani’nin Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Cevdet Sunay’a ve Başbakan Süleyman Demirel’e 1968 Tarihinde gönderdiği ‘barış çağrısı mektubundan’ pasajlar vererek Antalya Mahkemeleri önünde bundan 41 yıl önce ‘Baba Barzani’ nin barış ve dostluk tezlerini savunanlardanız.(3)

Antalya Ağır Ceza Mahkemesine 1969’da sunduğum Siyasi savunmamda da sık sık ”dostlarınıza düşman muamelesi yapmayın” diyenlerden biriyim. 41 yıl önce savunduklarımı halen savunuyor ve Türk idarecilerinin artık gerçekleri ve realiteleri yavaş da olsa görmeye başladıklarını görerek seviniyorum. Ölmeden önce bu manzarayı görmek benim için son derece önemlidir. Sizleri tekrar kutluyor, başarı dileklerimi sunuyorum.

Şivan Taving: Bu girişimimize ne kadar şans veriyorsunuz. Başaracak mıyız?

Şakir Epözdemir: Başarılması tarafların samimi duygusu ve düşüncelerine bağlıdır. Uluslar arasında birçok dostluk dernekleri sadece ticareti geliştirmek ve büyük ihaleler koparmak için kurulur. Bana göre Kürt-Türk Dostluğu geçici ve şahsı menfaatlara dayandırılmamalı. Her şeyden önce bu girişim Kürtlerin ve Türklerin tarihi, stratejik, dini ve de 500 yıldır devam eden geleneksel bağlarımız üzerinde inşa edilmeli. Yüce Allah’ın buyurduğu gibi Kürtler, Türkleri ve de Türkler, Kürtleri tanımalı ve karşılıklı saygı da kusur edilmemeli. Tanımak, biri birlerini tarihin derinliklerinden gelen ahlak ve karakter değerlerle tanımadır. İnkârla, gerçekleri gizlemekle, Kürtlerin üzerinde yaşadıkları coğrafyalarının ismini dahi telaffuz etmemekle Allah’ın emrini yerine getirmiş olamayız. “yavaş yavaş, şıvayé şıvayé veya hédî hédî” diyebilirsiniz. Ama hem Türklerle ve hem de Kürtlere çok yazık olur. Dünya hızla ilerliyor. 41 yıl önce TKDP’li olarak önerdiklerimize kulak verilseydi Türkiye şimdi bütün Kürtlerle birlikte dünyanın belki de 4’üncü zengin ve müreffeh devleti olmuş olacaktı.

Şivan Taving: Kürt-Osmanlı İttifakı 1514'te nasıl gerçekleşti?

Şakir Epözdemir: 1- Osmanlı İmparatorluğunun doğusunda ve kendi doğal coğrafyaları üzerinde beylikler ve emirlikler şeklinde bağımsız ve özgür yaşayan Kürtler, belki de tarihte ilk olarak bağımsızlıklarından ödün vererek, kendi güvenlikleri için Osmanlılarla bir ittifak sözleşmesini imzadılar. Bu Antlaşmayı hem kanunnamelerle ve hem de 'Gönüllü İttifak Senetleri' ile yazılı hale getirdiler.

2- O dönemde 28 Kürt Beyi kendi istek ve iradeleriyle bu sözleşmeyi onayladı. Daha sonra gerek güney de, gerekse doğu Kürdistan'da birçok Beylikler de bu sözleşme akdine katıldılar.

3- Bu dönem de Kürdistan Beyleri ve Hükümdarları bütün zamanların en seçkin şahsiyetlerinden meydana gelmişti. Bu birliktelikte o şahsiyetlerin de rolleri oldu.

4- Nasıl ki 1990'ların şartları Güney Kürtlerini ABD ve Koalisyon Ortaklarına taraf sürükledi ise, aynı şekilde Safevi Devletinin despotluğu sonucunda birçok

beyliklerin başkentlerini işgal etmeleri sonucunda, Kürtleri Osmanlılara yaklaştırdı.

5- Kürdistan Beyleri o dönem de uyum içinde idiler. Uyum içinde olmalarının sebebi 1460'lardan başlayarak ta 1500'lere kadar Akkoyunlu devletiyle savaş halinde olmalarından ve bu mücadele de dayanışma içine girmelerinden di.

1510'lar da Bitlis Hâkimi Şeref Bey (IV. Şeref Han), Hasankeyf Meliki Sultan Melik Halil-i Eyubi, Botan (Cizre) Hâkimi Şah Ali Bey ve sayıları 13'u bulan Beylerin birlikte Şah İsmail'i ziyaret etmeleri bu iddia- mı doğruluyor.

Şivan Taving: Osmanlı Sultanı Yavuz Selim bu ittifak'ta nasıl bir rol oynadı?

Şakir Epözdemir: 1- Bana göre Sultan Selim Han, 36 Osmanlı Padişahının en uzak görüşlü, en akıllı ve en becerikli olan emsalsiz bir Padişah'dır. O, çok büyük bir önder ve kararlı bir liderdir.

2- Sultan Selim, Osmanlı devletine karşı tehlikenin ve tehditlerin hep doğudan ve Orta Asya'dan geldiğini ve buna bir çözüm

Antalya Ağır Ceza Mahkemesinde 1968'de Kürdistan Demokrat Partisi Davasında yargılananlar. Oturanlar soldan Zubeyir Yıldırım, Şefik Issı, Ömer Turhan, Şakir Epözdemir, ve Mela Nezir Aydın. Ayaktakiler: Mela Abdurrahman Uçeman, Mela Mehmed Salih Gül, Şükrü Alpergin, Said Elçi (Amedli bir Gardiyanın kafası) ve Derviş Akgül.

getirilmesi gerektiğini gördü ve önlem alabilmesi için bu konuda uzman konumundaki Mevlana İdris-i Bitlisi'yi Arabistan'dan çağırarak kendisiyle uzun uzun danıştı, tartıştı ve geçerli bir proje üzerinde mutabakata vararak o büyük bilgine ve emsalsiz diplomata güvenerek de O'na çok geniş yetkiler verdi.

3- Sultan Selim bu projeyi yaparken ne komutanlarına ve nede diğer devşirme vezirlerine belki de hiç danışmadı. Eğer onlara danışmış olsaydı şimdi hala münakaşalar devam ediyor olabilirdi. Çünkü devşirme kadrolar hiçbir zaman Osmanlıların doğudaki Müslüman halklarla ve de özellikle Kürtlerle diyaloga girmelerini istemediler ve de istemezler.

4- Osmanlıların büyük bir devlet olabilmeleri için başından beri Anadolu Beylikleri ile mücadele halinde idiler. Yıldırım Beyazıt bir kaç Beyliği ortadan kaldırdı diye 1400'lerde Timorlenk bütün kuvvetlerini Anadolu ya seferber etti ve Ankara Meydan Savaşında Osmanlı Devletini yenerek, etkinliğini doğrudan veya dolaylı olarak, ta 1510'lara kadar bu bölgeden ta Azerbaycan, İran ve Afganistan'a kadar sürdürdü.

5- Timorlenk'in acı meyvelerinden olan Akkoyunlu Devletinin Sultanı Uzun Hasan, 1473'te Erzincan'ın Yassı çimenin de Fatih Sultan Mehmet'le savaşırken yenildi. 1473 ten 1500'lere kadar geçen 30 yıllık bir sürede bile her zaman Osmanlılarla kavga halinde olan bu Akkoyunlu Devletinin ve Orta Asya'dan gelen o savaşkan despotlarının sürekli tehdidi altında idi.

6- Şah İsmail ilk ordusunu 1508 de Anadolu Türkmenlerinden toplayarak Akkoyunlu devletine karşı savaştı ve Maraş'a kadar işgal ederek, Akkoyunlu devletinin işgali altındaki topraklarla beraber, birçok Kürt bölgelerini de alarak, Osmanlıya hem komşu ve hem de büyük bir tehdit unsuru olmaya başladı.

7- Sultan Selim bu durumda, ne yapmalıydı? Hem Şah İsmail'in tehdidinden kurtulmalı ve hem de Serhatları bundan böyle otonom Kürdistan Beylerinin Özel ve Cesur Ordularıyla kurumalıydı. Proje buydu ve bu proje 330 yıl kazasız belasız yürüdü. (4)

Şivan Taving: Bu projenin çok kısa bir zamanda gerçekleşmesi, başarıya ulaşması ve Kürdistan Beylerinin irsi haklarının kanunnamelerde yer almasında Mevlana İdris'in rolü var mı?

Şakir Epözdemir: Elbette O büyük diplomatın, şahsiyeti, hitabeti, ikna kabiliyeti, bilgeliği, kariyeri, gerçek dindarlığı ve ileri görüşlülüğünün rolü çok büyüktür.

1- Her şeyden önce Mevlana İdris Kürt'tür, Bitlis ulema ve müta-savıflardan Mevlana Hüsameddin'in oğludur. Bitlis'te veya bir ihtimal Diyarbakır'da 1452 veya 57 de doğarken babası Diyarbakır'da Akkoyunlu Devletinin Sarayında Sultan Uzun Hasan'ın özel kâtibidir.

Bitlis Hakkını V. Şeref Han

2- 1469'a kadar Başkent Diyarbakır da yaşamış, hem büyük ulamalardan olan babasının yanında ve hem de saray da özel dersler almış, Başkent Diyarbakır'dan Tebriz'e taşınırken 12 veya 16 yaşlarındaki bu delikanlı genç, Amed Şehrinin ileri gelen ailelerin çocuklarıyla dosttur, arkadaşdır. Bu dostları ve arkadaşları ileride O'na referans olacaklar ve O'nu destekleyeceklerdir.

3- 1478'de Uzun Hasan öldükten ve Sultan Yakup babasının yerine geçtikten sonra Mevlana İdris babasının görevini devralmış ve 1468 den 1500'lere kadar 22 yıl Akkoyunlu Devletinin sarayında Sultan Yakup, Sultan Elvend, ve Sultan Rüstem ile mesai arkadaşlığını yaparak en az 4 tane hükümdarla gece gündüz çalışmıştır.

4- Mevlana İdris, Osmanlı Sultanı II. Beyazıt'la da 10 yılını geçirmiş, Osmanlı Tarihini Heşt Behişt (8 cennet) başlığıyla yazmış, devşirme baş vezirlerden Hadim Mihemed Ali Paşanın hışmına uğrayarak hac bahanesiyle İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalmıştır. Mısır da Memlukların Sultanına misafir olmuş, Mekke ve Özellikle de Medine de İslam Ulemalarıyla uzun uzun görüşme fırsatını bulan İdris, 1512 de Sultan Selim tahta çıkınca O'nu İstanbul'a davet ederken de; 6 aylık bir süre de Halep ve Şam'daki İslam âlimleriyle görüştüğünden sonra İstanbul'a dönmüştür.

5- Burada dikkat edilmesi gereken bir husus, Mevlana İdris'in 'Sultanların Dostu ve arkadaşı' oluşudur. Mevlana İdris'in Diyarbakır'dan Tebrize kadar bütün Kürdistan Hanedanlıklarını tanıması, gerek Diyarbakır da ve gerekse Tebriz de Kürt Beyleriyle

ve Kürdistan'ın büyük aileleriyle karşılaşması ve herkese karşı itimat telkin etmesi bu geniş vizyonunun sonucundandır.

6- Mevlana İdris gerçekten büyük bir bilgidir. O, 30 dan fazla eser yazmıştır. Tipla ilgili, Zeoloji, Kozmoloji, Tarih ve Seyahat la ilgili eserleri yanında, a)-Felsefi ve kelamı eserler, b)-Tasavvufi eserler, c)- Telifler ve Şerh eserleri, d)- Siyasi ve Ahlakı eserler, e)- Dini eserler (Fıkıh, hadis ve tefsirle ilgili 6 eser), f)- Mektubat ve Şiirleri.

O, Mevlanaların en bilgisi, İslam da yetişmiş bilginlerin en büyüklerindedir.

7- Bütün bu nitelikleri yanın da siyasette ve askeri alanında da çok başarılı bir şahsiyettir. O hızlı ve isabetli pratiğini de hesaba katarak, misyonunu, karizmasını ve vizyonunu rahatlıkla görebiliriz.

8- Mevlana İdris Kürdistan Beylerinin de itimadını tam olarak kazanmış ve verdiği isabetli kararlar da hızlı adımlarla hedefine ulaşmıştır.

9- Mevlana İdris, Kürdistan Beylerini ve hükümdarlarını ikna etmek için yola çıktığında Rojkanın Yurtsever ve kahramanlarından Mihemed Ağa Kelhoki yanındadır ve bu büyük şahsiyet 50 yıllık fedakârane pratiğiyle herkesin itimadını kazanmış bir kahramandır.

Şivan Taving: Kürdistan Beylerinin de bu ittifakın gerçekleştirmesinde rolleri yok mu?

Şakir Epözdemir: Elbette vardır. 1-Bu dönemdeki Kürdistan Beyleri, en gelişmiş bir lider kadrosudur. Bitlis'te Şeref Han, Cizre de Şah Eli Bey, Hasankeyf'te Sultan Melik Halil-i Eyubî, Amediye de Sultan Huseyin, Palu da Cemşid Bey, Kilis'te Qasim Bey ve sayıları 28'e varan o dönemin Beylerinin isimleri hala daha dillerde dolaşmaktadır.

2- Akkoyunluların baskı ve işgallerinden sonra Şah İsmail'in aynı ordular ve kadrolarla gelip kaleleri ve şehirleri işgal etmeye kalkışması, Kürdistan Beyleri ve yöneticilerinde milli bir bilinç ortaya çıkarttı ve Kürtlük duygusu bu yönetici kadroyu bir araya getirtti.

Şivan Taving: Bu olayda din, özellikle İslam dini nasıl bir rol oynadı?

Şakir Epözdemir: 1- Şüphesiz hem Osmanlılarla ve hem de Selçukilerle, başın-

II. Sultan Abdulhamid (1876 - 1908)

Yavuz Sultan Selim (1512-1520)

Kanuni Sultan Süleyman (1520 - 1566)

dan beri Kürtlerle Türkleri yakınlaştıran en önemli unsur din faktörüdür. Özellikle “Ehl-i Sünnet ve Cemaet” bildiğimiz Sünnî kesim arasında kaynaşmalar çabucak oluveriyordu. O zamanlar da, İslamiyet konusunda Türklerin Kürtlere son derece ihtiyaçları vardı. Çünkü Kürtler Miladi 740’lardan başlayarak Müslümanlaşmışlardı.

Türklerle Kürtler 11 yüzyılın sonlarında tanıştıklarında Kürt İslam Medreseleri çok sayıda bilgin yetiştirmiş ve Kürdistan şehirlerinin tümünde İslamiyet öne çıkmıştı. Müslüman olmalarına rağmen ‘Mervaniler misali’ Bağdat Abbasi Halifeleriyle de zaman zaman kafa tutuyorlardı. Kürtler, İslam olmakla beraber özgürlükleri için Emevi’lerle, Abbasi’lerle, Selçukî, Artukî, Akkoyunlu, Karakoyunlu, Osmanlı ve hatta Türk, Arap, Fars demeden herkesle gözlemini kırpmadan savaştıklarını biliyoruz. Din olgusu hak ve hukukta önemli bir olgudur, ancak haksız ve adaletsiz bir nizam da önemini kaybeder ve gerilerde kalır.

2- Kürtlerin Osmanlılarla ittifak kurmalarında en büyük rol oynayan sadece din, sadece Sünnî olmak değildi. Sunîlik birleşmeyi kolaylaştırdı, ancak Kürt Beyleri için en önemli şey onların evvelden gelen irsi hakları ve bağımsız, otonom yönetimleri idi. Nitekim Osmanlılardan önce Şah İsmail ile ittifak kurmak için 12 – 13 yönetici Şah’a gitti ve o gencecik Şah, onlarla antlaşmayı, imzalayacağına o saygıdeğer misafirlerini zincire vurarak zindanlara attı. Şah İsmail doğru bir siyasetle Kürtleri yanına alabi-

lirdi. Nitekim Şıkakan, Mukriyan, Bradostan ve Erdelananlar gibi birçok Sünnî Kürt Bölgesi İran yönetimi alanında kaldılar.

Şivan Taving: Bu İttifak projesi Kürtlere ne kaybetti, Osmanlılara ne kazandı?

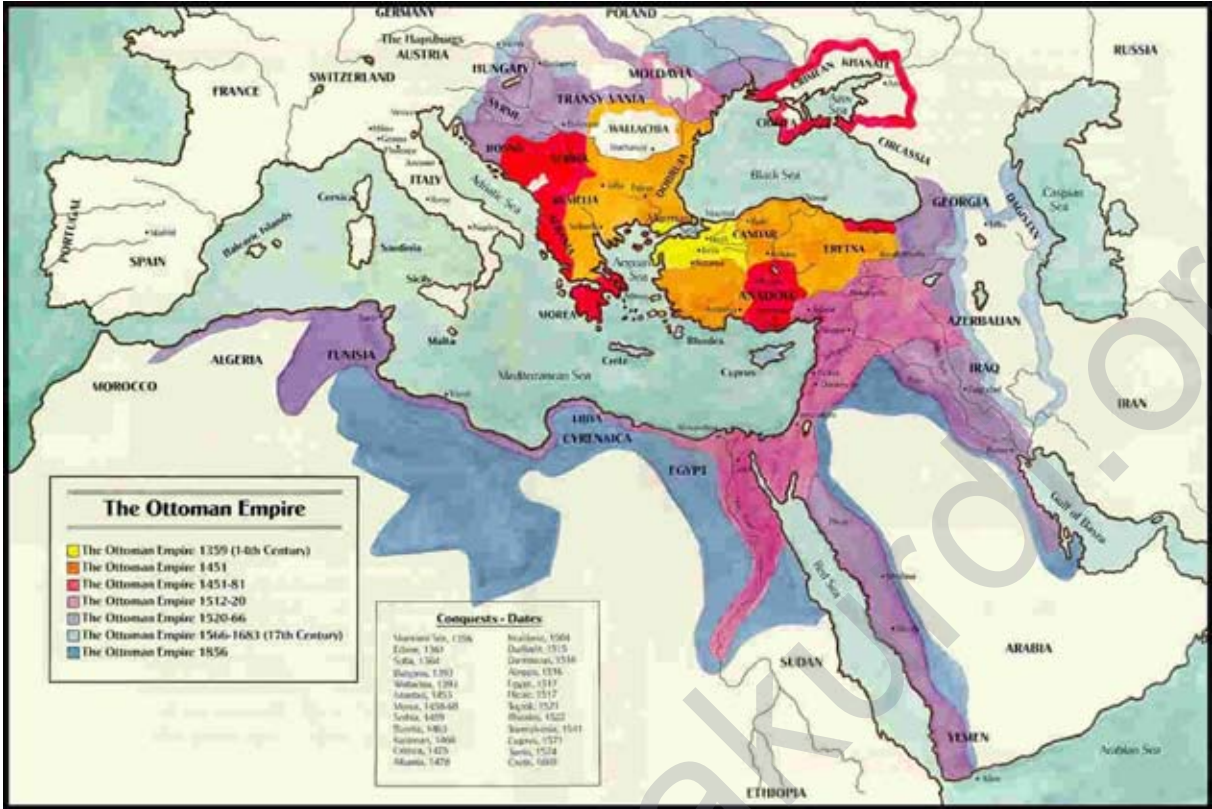
Şakir Epözdemir: İttifaklar veya ortaklıklar daha güçlü olabilmek, kuvvetlerini birleştirmek için her iki taraftan da fedakârlıklar yapılarak gerçekleşen ve kazandıran projelerdir. Mesela o güne kadar Bitlis Hükümdarının tahta çıkmasında Osmanlı Padişahının onayına ihtiyaç yoktu veya Osmanlıların yanında savaşa katılma yükümlülükleri söz konusu değildi, aynı zaman da Osmanlıların da Kürdistan yöneticilerinin problemleriyle ilgili veya Kürdistan’a yabancı müdahalelerle ilgili her hangi bir dertleri yoktu. Bu bir gönüllü ortaklık akdidir.

Beri yandan Kürdistan 330 sene güven içinde yaşamış. Bir Bitlis şehrine şayet Osmanlıların kendileri müdahale etmeseydi bu şehir 1495’te Akkoyunlulardan veya 1516 da Safevilerden kurtulduktan sonra 1914’e kadar hiçbir savaş görmemiş olacaktı. O zamanlar da, bir şehrin 400 yıl savaş görmemesi çok önemlidir. Diyarbakır 1516’dan bu güne kadar savaşmadı. Bu 500 yıl demektir. Kürtler bağımsızlıklarından ödün vererek dünyanın sayılı ve saygınlıklı bir imparatorluğuyla ortak olma iradelerini ortaya koymuşlardır. Bu projeyi küçümseyemeyiz.

Elbette Osmanlıların buradaki kazanç payı daha büyük olacaktı. Osmanlılar bu antlaşma sayesinde 1514’ten 1517 ye kadar -sadece 4 yılda- büyük bir imparatorluk oluşturdular. Topraklarını ikiye katladılar. İslam Halifeliği unvanını de alarak bu koca devleti en az 300 yıl çok debdebeli bir şekilde ayakta durmasını sağladılar. Ve en önemlisi Kürt-Osmanlı ittifakından sonra artık Doğudan, Orta Asya veya İran’dan Timürlengler, Uzun Hasanlar ve Şah İsmail gibi rakipleri ortaya çıkmadı.

Şivan Taving: Kürtler açısından en büyük kazanım sizce nedir bu projede?

Şakir Epözdemir: 1- Bana göre Kürtler bu proje sayesinde Akko-

yunlu Devletin devamı olan Şah İsmail'in acımasız kadrosunun şerrinden kurtuldular.

İkincisi Kürdistan yönetimleri Osmanlı Kanunnamelerinde yerlerini almış ve koca bir imparatorlukta tescil edilmişlerdir.

Üçüncüsü Kürtler birçok bölgede doğal topraklarına kavuşmuş ve sınırlarını otantik ve kadim coğrafyasının tamamına serpmişlerdir.

Dördüncüsü ve en önemlisi Osmanlı döneminde Kürdistan şehirlerindeki medreseler hem sayısal olarak çoğalmış ve hem de bu medreseler huzur ve güven içinde tedrisata devam ederek bize birçok edip, şair, düşünür ve bilim adamı bırakarak Kürt dili ve edebiyatına büyük katkılar sunmuştur.

Şivan Taving: Sizin anlatımınızdan Kürdistan yönetimlerinin şehirlere hâkim oldukları ve eğitimlerini şehir merkezlerinde icra ettikleri anlaşılıyor.

Şakir Epözdemir: Mirlik, Emirlik, Derebeylik, Prenslik gibi yönetimlerinin hepsi şehir yönetimleridirler. Buna 'siteler' yönetimi de diyebiliriz. Bu yönetimler Kürdistan'a has bir yönetim tarzı da değildir, bütün dünyada bu tarz yönetimler - o

dönem de -mevcuttur.

Kürdistan yönetimlerinin başkentlerinin birkaçını sayayım: Şarbazar, Şehrezor, Koy-sancaq, Revandiz, Amédi, Hakkâri, Hoşap, Mukus, Hizan, Şirvan, Bitlis, Hezzo, Cizre, Hasankeyf, Genç, Palu, Kilis, Çemişkezek ve diğerleri. Sadece Çemişkezek Hükümdarlığına bağlı 32 tane şehir vardır. Bitlis yönetimi Ahlât, Muş ve Hınıs şehirleriyle hep övünmüştür. Ravandiz: Harir, Soran, Şeqlawa, Erbil gibi şehirlere sahiptir.

Şivan Taving: Kürt - Osmanlı İttifak ilişkileri neden bozuldu?

Şakir Epözdemir: 1- Bu ittifakı gerçekleştiren, Kürt-Osmanlı ittifakına değer veren Sultan Selim ve Mevlana İdris 1520'de peşe öldüler. İttifak sözleşmeleri 1517'de kaleme alındı, 3 yıl sonra bu sözleşmeyi ortaya çıkaranların ikisi de öldü.

2- Babasının yerine geçen Kanuni Sultan Süleyman Kürtleri ancak Bağdad seferiyle tanıyabildi. Sefer dönüşünde bir "Emr-i Şerif" ile babası zamanında verilmiş hakları teyid etti ve bu hakların ilelebet yürürlükte kalacağına dair ferman buyurdu. (5)

3- Sultan Selim'le başlayan bu antlaşma

Bedirhaniler
Kürdistan Beyliklerinin sonunu yansıtan fotoğraf (1847 ve sonrası)

Sultan Abdulmecit dönemine ve 1847'de Mir Bedirhan Beyin yenilgisine kadar devam etti. 1514'ten 1847 ye kadar 333 yıl boyunca Kürt Beyleri her yerde irsi haklarını kurudular. (Burada Babanlıların 1806'da, Soran Hükümetinin 1836'da ortadan kaldırıldığını ve Bedirhan Beg olayına kadar buraların aynı xanedanlıkların prensleriyle idare edildiğini biliyoruz.)

4- II. Sultan Mahmut'a Nizami Cedit ve bazı reformlar dayatan başta İngilizler olmak üzere Hıristiyan devletler, Osmanlıları ortadan kaldırmak ve yok etmek için her dalavereyi mubah saydılar. Serhatlar da, Basra'dan Kafkaslara kadar bu sınırları kendi özel ordularıyla kuruyan Kürt Yönetimlerinin ortadan kaldırılması için Osmanlıları ikna etmeye başladılar ve kendi altlarındaki dalı kesen Osmanlılara destek oldular.

5- Osmanlılar da bu tavsiyelere uyarak gerçekten altlarındaki dalı kestiler. Balkanlardaki ayaklanmalar sürerken, onlara destek olabilecek tek sadık müttelikleri olan Kürtleri otoritesiz bir hale getirdiler. İngilizlerle ve Haçlı şürekâlarıyla alttan alta ittifak kuran Ermeniler "Kavm-i Sadık", Kürtler ise isyankâr ve vahşi olarak anılmaya başlandı. Sadakatle ve iyi niyetle başlayan bu ittifak, maalesef çok acı bir şekilde son buldu.

Şivan Taving: Peki, bu durumda kim kazandı?

Şakir Epözdemir: Ebettteki İngilizler, Fransızlar, Ruslar, Almanlar ve yandaşları kazandı. Bir kere ortada Osmanlı İmparatorluğu ve İslam Halifeliği diye bir şey kalmadı. Bütün Haçlılar halifelik engelin-

den kurtuldular. Daha sonra Afrika dan Asya ya kadar Arap - İslam topraklarını aralarında paylaştılar. Ermenileri 'büyük Ermenistan hayâliyle' ayaklandırarak sonunda onları kötü akıbetleriyle baş başa bırakıp arkalarını çevirdiler. Milli misak sınırlarındaki Kürdistan'ı 3 parçaya bölerek Kerkük ve Musul Petrollerine sahip oldular. Hala daha Kerkük'ün gerçek sahipleri olan Kürtlere geçmemesi için çeşitli entrikalar çevirmekte ve Araplara şirin görünmeye çalışmaktadırlar. Kürtlerin her ferdi bunları görüyor ve de biliyor ama emperyal güçler hala eski kafadalar.

Kaybeden Türkler ve Kürtlerdir. Osmanlı İmparatorluğu da; Ruslar, İngilizler, Almanlar ve diğerleri gibi bünyesindeki Müslüman ülkelere özerklikler vererek, statüler tanıyarak, hem önderliğini ve hem de büyük devlet olma niteliğini kuruyabilirdi. Sultan Selim sadece Mevlana İdris'ten ve etrafındaki danışmanlarından akıl aldı, sadece onlarla danıştı ve 4 yıl zarfında topraklarını ikiye katladı. II. Mahmut'tan sonra gelen sultanlar ve idareciler (II. Sultan Abdulhamit hariç) hep yabancılardan, hep Kürtlerle Türklerin birlikteliğini istemeyenlerden akıl ve direktif aldılar, almaktadırlar. Bütün temennim yeni başlayan bu süreç te Türkler ve Kürtlerin evvelden olduğu gibi biri birlerine gerçekten inanmaları ve güvenmeleridir.

Bunun gerçekleşmesi için iki şeyi unutmayalım: 1- Biri birimizi gerçekten tanıyalım, 2- biri birlerimize gerçekten güvenelim.

Şivan Taving: Bana çok geniş bir zaman ayırdınız ve sorduğum bütün sorulara hiç çekinmeden cevap verdiniz. Özellikle Kürt- Osmanlı ilişkiler konusunda sizi zaman zaman meşgûl edeceğiz. Bir daha görüşmek üzere teşekkürler.

Şakir Epözdemir: Türk-Kürt dostluğu, ittifakı ve sonsuza kadar beraberliği için her zaman 'Diyaloğun' yanında olacağım. Bu coğrafyada ve bu bölgede yaşayan bütün halkların dostluğu ve beraberliği için her türlü katkıyı sunmaya hazırım ve zaten amacım da budur. Bu yüzden size teşekkür borçluyum.

21.06.2010 - Van

DİPNOT:

(1) - 1965'te TKDP'yi kuran 6 kurucunun isimleri şöyledir: Av. Faik Bucak, Av. Şerafeddin Elçi, Said Elçi, Ömer Turhan, Derviş Akgül ve Şakir Epözdemir.

(2)- Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi - 1968/235 Antalya Davası Savunması - Şakir Epözdemir - Pêrî yayınevi İstanbul 2005

(3) - 1514 AMASYA ANTLAŞMASI, Kürt - Osmanlı İttifakı ve Mevlana İdris-i Bitlisi - Pêrî yayınevi İstanbul - sayfa 42.

(4) - Rivayetlere göre Kanuni Sultan Süleyman bir İran Seferinden dönerken annesi O'na “- Evladım! Bunca topraklar, şehirler fethettin, peki buralara hangi ordular yerleştirdin? Nasıl muhafaza edeceksin?” demiş. Padişah : “- Sur ördüm anne, sur ördüm.” Deyince Annesi : “- Ne çabuk ördün bu surları”. Demiş ve Sultan Süleyman annesine şunları söylemiş: “- Etten Anne, etten! Ben oraları Kürtlere teslim ettim.” demiş

(5)- KANUNÎ'nin Hüküm-ü Şerif'i :

Kanunî Sultan Süleyman tarafından İrakeyn seferinden önce bu bölgede yarı bağımsız durumda yaşayan beylere yollanan bir “hüküm ü şerif” (Topkapı sarayı müzesi arşivi E. 11969)

Âdet olan dua ve niyaz yazısından sonra :

“Kanunî Sultan Süleyman” Babası Yavuz Sultan Selim zamanında Kızılbaşlara karşı cephe olarak müsbet ve hayırlı hizmetlerde bulunan ve şimdi de Devlete doğrulukla hizmetler ifa eden, bilhassa (serasker-i Sultan İbrahim Paşanın) bu defaki İran seferine katılarak Kızılbaşların yenilmesinde yararlılıklar gösteren Kürt beylerine, gerek Devlete karşı gösterdikleri özkulluk ve dilaverlikleri karşılığı olarak ve gerek kendilerinin vaki müracat ve istirhamları göz önüne alınarak, her birinin öteden beri ellerinde ve tasarruflarında bulunan eyâlet ve kaleler geçmiş zamandan beri yurtları ve ocakları olduğu gibi ayrı ayrı beratlarla ihсан edilen yerlerde kendilerine verilip mutasarrıf oldukları eyaletleri, kaleleri, şehirleri köyleri ve mezraları bütün mahsulleriyle, oğuldan oğula intikal etmek şartıyla kendilerine temlik ve ihсан edilmiştir. Bu münasebetle aralarında asla anlaşmazlık ve geçimsizlik çıkmamalı, dışarıdan müdahale ve taaruz edilmemelidir. Bu emr-i celile riayet edilecek, hiçbir suretle üzerinde kalem oynatılmayacak, hiçbir yeri değiştirilmeyecektir. Bey öldüğünde eyaleti kaldırılmayıp bütün hududu ile mülknâme-i Humayun uyarınca oğlu bir ise ona kalacak, eğer oğlu bir ise ona kalacak, eğer müteaddid ise istekleri üzerine kale ve yerleri aralarında paylaşacaklardır. Uzlaşamazlarsa Kürdistan beyleri nasıl münasip görürlerse öyle yapacak ve mülkiyet yolu ile bunlara ebediyete kadar ilâbeddevrân mutasarrıf olacaklardır. Eğer bey, varissiz, akrabasız ölmüşse o zaman eyâleti hariçten ve yabancıardan hiç kimseye verilmeyecek, Kürdistan beyleriyle görüşülüp ve ettifak edilip onlar bölgenin beylerinden veya beyzâdelerinden her kimi uygun görürlerse ona tevcih edilecektir. Cenab-ı Hakkın birliği üzerine yemin ederek bu muahede-i Humayunumu emr-i Celilimi tekrar eder ve mühürlerim. Ulu Peygamberimizin nübüvvet ve risâleti hakkı için mademki Kürt beyleri doğruluk üzere dostuma dost düşmanıma düşman ol-

maktadırlar, Devletime sadık kaldıkları müddetçe ferman-ı şerifime riayet etmelidirler. Bu emrime karşı gelenlerin, Allahın izniyle hesap gününde suçlu ve günâhkâr ve zalimlerden olmalarını niyaz eylerim amma asıl isteğim doğruluk yolundan ayrı düşülmemesidir. Bu yolda üzerlerine din ve devletime ait işler düştüğü zaman Diyarbakır ve Bağdat beylerbeyi ve etrafta bulunan Kürt beyleri birlik ve beraberlik içinde olmalı, cümle askerleri ve savaş araçları ile düşman üzerine saldırmak için dakika kaybetmemelidirler. Şeriat ve kanun dairesinden ayrılmayıp emirlerindeki reayaya zulüm ve her türlü fenalıklardan kesinlikle sakınmalıdırlar. Her zaman Devletimize itaatı, hayatın sermayesi, saadetin süsü bilip doğruluktan ve bağlılıktan kaçınılmamalıdır. Cenab-ı Hakkın lütuf ve keremiyle, benden sonra, her kim hilafet ve saltanat tahtına geçerse can ve gönülden doğrulukla ona tabi olmalı, tahta geçmeyip hariçte kalan oğullarımı düşmanım bilip yardım isteyecek olurlarsa kabul etmemeli, onlara asla uyulmamalıdır. Müzaheret eyleyeler ve şöyle bileler: Dünyayı süsleyen ve cihan fetheden alâmet-i şerifi görenler mübarek özünü gerçek bileler.”

Sosyal İşler ve Çalışma Bakanı Asos Necip : “Yaşama Özgürlüğünün sınırları toplumun genel özgürlükleri çerçevesinde olmalıdır”

Röportaj: Şivan Taweng -Diyalog

Bugün Kürt toplumundaki en önemli sorunlardan biri kadın sorunudur. Bunun sadece halkın günlük genel ve derin yaşantısıyla ilgisi yok, belki toplumun ilerlemesi ve Kürt siyasetinin idaresiyle de ilgisi vardır.

Hepimizin şu hakikat üzerinde anlaşması gerekiyor ki, özel olarak Kürt siyaseti ve genel olarak Ortadoğu ülkelerinin siyaseti, etkili bir siyasetin oluşturulması adına, geçmişte yapılanlar içinde kadın sorununun çözümü için hiçbir başarı elde edilmemiştir. Bu anlamda bu konuyu gündeme getirmeyi ve bunun için de Kürdistan Bölgesi Hükümeti Sosyal İşler ve Çalışma Bakanı Asos Necip Germiyani ile bir röportaj yapmayı gerekli gördük.

Kadın ve şiddet

Bildiğimiz gibi kadına karşı şiddet toplumsal bir sorundur. Komşu ülkelerdeki çoğu toplumlarda ve dikkat çektiğimiz gibi özellikle Kürdistan Bölgesi'nde de bu sorun var. Sizce bunun nedenleri nelerdir?

Kadına karşı şiddetin sadece birkaç ülkede ve belli bazı toplumlarda var olan ve diğer yerlerde olmayan bir görüntüsü olduğunu sanmıyorum. ABD'de ve hatta Avrupa'da da geniş ve yaygın bir şekilde var bu sorun. Bu sorunun çok çeşitli şekilleri vardır. Cinsel istismardan tutun dayağa, dayaktan tutun kötü söze kadar kadına karşı şiddet vardır. Bahsettiğimiz toplumlarda şu ana kadar kadına bakış tek taraflı ve eksiktir. Onlara göre kadın erkeğin kölesinden başka bir şey değildir. Top-

lumun adet ve gelenekleri erkeğin kadından üstün olduğunu onlara öğretmiş. Elbette bu tür görüş açısında erkek egemenliğin de rolü vardır. Ekonomik faktörü burada unutmamak gerekiyor. Zira bu da egemenliği erkeklere veriyor.

Siyasi açıdan bakacak olursak, Arap ülkelerinde ve geri kalmış ülkelerde son yıllara kadar da kadın sorununa destek olunmamıştır. Genel olarak bahsettiğim bu konular kadına karşı şiddetin başlıcalarını ihtiva ediyor. Hakikatte bu fenomen insani bütün değerlere karşı insanlığın yüz kızartıcı bir tarafıdır. Şüphesizki, bu sorunun çözümü uluslar arası denge ve harmoniye gereksinim duyuyor. Bu konuda etkin ve faal olan taraflar uygun bir mekanizmanın bulunması için iletişim ve koordinasyon içerisinde olmalı. Bu konuda söz veren ülkelerin sözlerinde durması ve cinsiyet ayrımcılığı yapan kanunların uygun bir hale getirilmesi için çalışmalıydılar. Cinsiyet ayrımcılığı sadece ekonomik, toplumsal ve kültürel açılardan gözlemlenmiyor belki hepsi

kanunlar üzerinde de görülebiliyor. Bu da yalnız şiddete değil öldürmeye kadar gidebilir.

Sizce şiddetin kaldırılması için sadece yasal düzenlemeler yeterli mi yoksa bunun yanında toplumsal bilinç ve ekonomik planlara da ihtiyaç var mı?

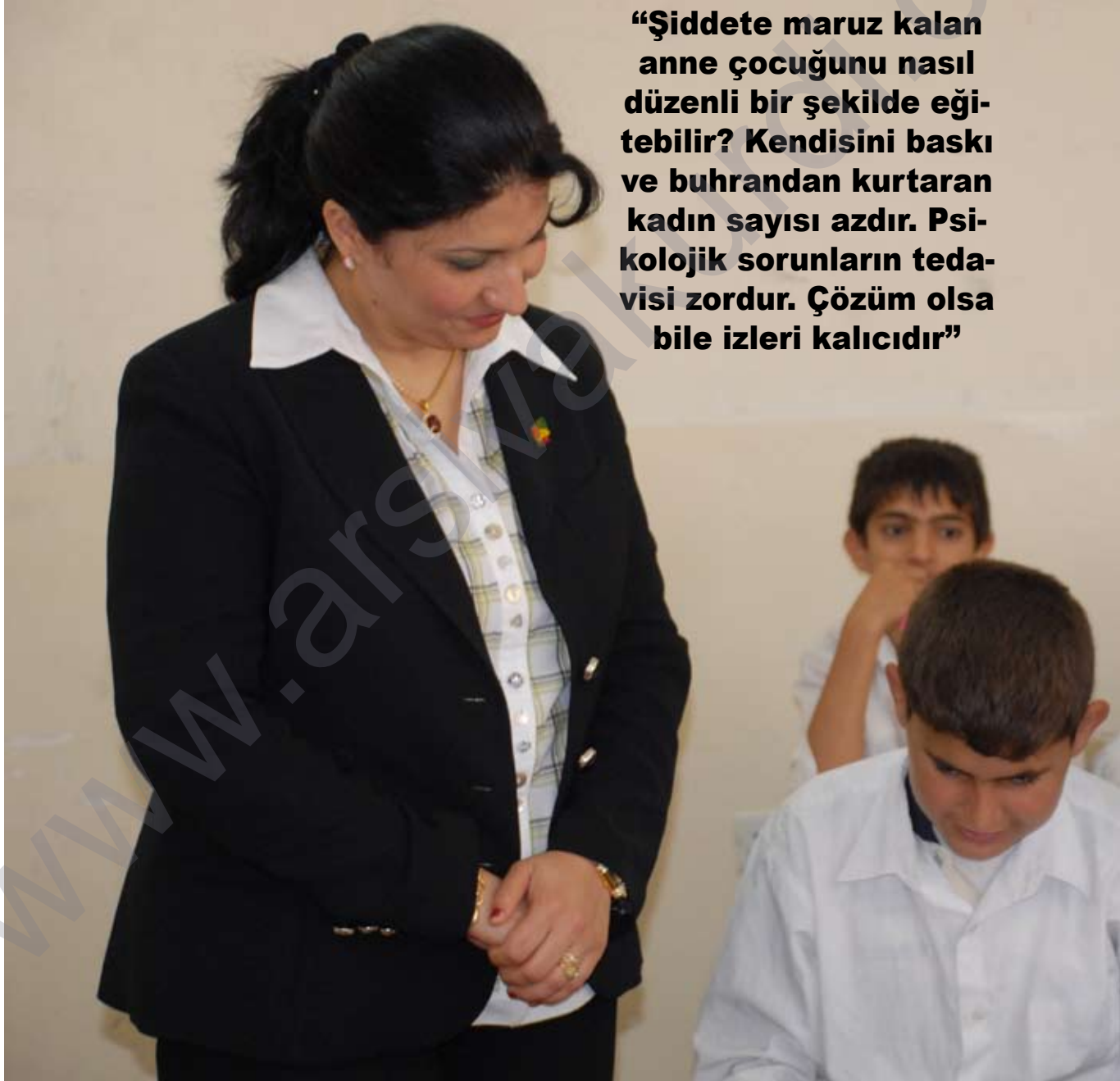
Elbette ki sadece yasal düzenlemeler yeterli değildir. Çünkü yasalara yoluyla durum reform için hazırlanıyor. Bundan dolayı şunu söylüyorum ki, küçüklükten itibaren bilince ihtiyaç var. Keşke bu bilinç okulun ilk dönemlerinde kazandırılrsa. Bu arada okumanın ilk evresi sayılan aileyi de unutmamak gerekiyor.

Toplumunu oluşturan insanların beyni eski adet ve geleneklerle dolu olduğunda yeni kanunları yapmanın faydası ne olabilir ki?

Kadın haklarını savunan sivil toplum kuruluşları artarken diğer bir taraftan da Ortadoğu’da ve bizi birinci derecede ilgilendiren Kürdistan’da intihar ve kendini yakma olayları devam etmekte. Bu konudaki düşünceleriniz nedir?

Daha önceki ifadelerimde de dile getirdi-

“Şiddete maruz kalan anne çocuğunu nasıl düzenli bir şekilde eğitebilir? Kendisini baskı ve buhrandan kurtaran kadın sayısı azdır. Psikolojik sorunların tedavisi zordur. Çözüm olsa bile izleri kalıcıdır”

ğim gibi bu tablo binlerce yıl öncesine dayanan eski adet ve geleneklere bağlı olarak gelişen bir tablodur. Bu, bizi bir kültür olarak sarmış ve kendimizi bundan kolay bir şekilde kurtaramıyoruz. Medeniyet ve modern kavramları inşaaya ihtiyacımız var. Bu konuda, eğitim sistemi, Kültür Bakanlığı ve medyaya önemli roller düşmektedir.

Genel olarak toplum ve özel olarak da

kadın üzerinde etkili olan şiddetin olumsuz etkileri nelerdir?

Bana göre en tehlikeli etki, psikolojik etkidir. Olaylar, toplumla uyumu güçleştiren psikolojik bir durum meydana getiriyor. Şiddete maruz kalan anne çocuğunu nasıl düzenli bir şekilde eğitebilir? Kendisini baskı ve buhrandan kurtaran kadın sayısı azdır. Psikolojik sorunların tedavisi zordur. Çözüm olsa bile izleri kalıcıdır.

Kadın sorunu ve çözüm perspektifinin belirlenmesi

Peki, sivil toplum kuruluşları ve medyanın görev ve sorumlulukları nedir? Şiddetin azaltılmasında nasıl bir mekanizma oluşturabilirler?

Yaşadığımız çağ medya çağıdır. Medya, değişimin en güçlü ve en etkili yoludur. Ancak, özellikle Ortadoğu'da medya, kadın hakkında yanlış düşünce ve yargılardan kurtulabilmiş değil. STK'ların köklü değişiklikler yapabileceğini sanmıyorum. Bunu yapmaya çalışanlar da geçici olmasının ötesine geçmiyor. Kısaca belirtmek gerekirse, çağımızın en etkili ve en güçlü aracı olan medya, büyük işler yapabilir. Bunun yanında, kadın kuruluşları da, birliğin hâkim olduğu bir hitaba sahip olmalı. Kadınlarla ilgili konularda daha uyanık ve gözü açık olmalılar.

Medyanın bu sorunu daha da derinleştirdiğine dair iddialar var. Medyanın kadın sorunundaki rolünü nasıl görüyorsunuz?

Bütün medya kuruluşları aynıdır. Bazı medya organları olayların önüne çıkmaz. Bazıları da olayları olduğundan büyük gösteriyor ve konunun içeriğinin dışına çıkıyor. Medyanın ve hükümetin vatandaşları uyardırma rolleri olmalıdır. Kadın ve toplumun sahip olduğu hakları bilmelidir. Kadın saygı duyulması gereken bir varlıktır. Şiddet uygulanmamalı ve eski adet ve geleneklerden kurtulmak gerekiyor. Bunun, bütün il, ilçe ve köylere uzanması gerekiyor. Kendim köyde olduğum için ne olup bittiğini iyi anlıyorum. Bunun için bazı seminerler düzenledik. Buna ek olarak uzmanlardan oluşan gezici bir time ihtiyacımız var. Biz bakanlık olarak sitemizi yayına geçirdik. Çok sayıda projemiz var ancak hepsini bir günde yapmak imkânsız.

Şiddetin azaltılmasına yönelik en iyi çözüm nedir?

Bilinçtir. Bundan sonra ise yasa ve kanunun rolü geliyor. Buradaki kastım, sadece yasa yapmak değil aynı zamanda da yapılacak yasanın egemen ve etkin olmasıdır.

Kadınların içinde yaşadığı çevreyi nasıl görüyorsunuz? Yani okuma, mesleki yapı ve diğer yönlerin şiddetin azaltılmasında etkisi var mı?

Şüphesiz bunların büyük rolü vardır. Ancak kadın kendisine karşı yapılan şiddetin önün geçemiyor. Burada sebep toplumdur. Kadın ve aile, şimdiye kadar da kendilerini ölüm korkusundan kurtarabilmiş değil

Kadın ve aile

Öyle sanyorum ki 6. Kabinede bayan bakan sadece sizsiniz. Kadınların siyasi partiler arasında, iktidarlarda ve karar meclisinde zayıf bir rolleri var. Siz, kadın özgürlüğünü neye bağlıyorsunuz?

Hükümetimizin ve toplumumuzun geri kaldığını söyleyemeyiz. Kabinede sadece bir bayan var ancak bunu yapabilecek bayan sayısı fazladır. Bunların kabinede ya da bir mekanizma içinde olmaları şartı yoktur. Kabinede sadece bir kadın olması hükümetin kadından habersiz olduğunu göstermez.

Bazıları kadınların iktidara gelmesiyle ya da iktidara yakınlaşmasıyla özgürleşebileceğini ileri sürüyorlar. Ancak, Ortadoğu'da kadın, siyaset içinde bir süs malzemesi şeklinde algılanıyor. Bazı sorunlar sadece kadınlarla ilgilidir. Bu da özünde ciddi bir sorundur. TV, konferans ve seminerler yoluyla eşitlik, hak ve özgürlükler konusuna değinildiğini gördüğümüzde bu konunun bir kalıp olduğunu mülhaza ediyorum. Çözüm konusunda yeni hiçbir şey görülüyor. Hiç şüphesiz ki bu durum, ilgili fikirsel ve kültürel karışıklığa işaret eder. Bu gerçekliğe dayanarak kadın özgürlüğüne yaklaşımınız nedir?

Bu konudan bahsetmek için toplumun genel özgürlüklerine değinmemiz gerekiyor. Çünkü kadının uğradığı şiddet insanın uğradığı şiddetin bir yansımasıdır. Bunun

içindir ki, kadının özgürlük sorunu insanın özgürlük sorunudur. Halkın özgürlüğünü kısıtlayanın kendisi de özgür değildir. Erkeğin kadının özgürlüğünü kısıtlamaya hakkı yoktur. Kadının özgürleşmesi de erkeğin köleşmesi anlamına gelmiyor. Özgür bir toplumda kadın özgürlüklerinden bahsedilmez ve kadın ile çocuk hakları normal ve olağan bir şey olur.

Kadın ve siyaset

Sizce kadın siyasete katılımın az olmasının sebebi demokrasinin olmamasından mı yoksa kadın iradesinin zayıflığından mı kaynaklanıyor?

Kadının siyasete katılımı şekilsel bir katılım olmamalı. Eğer kadın içten özgür olmazsa kadın marjinal olmaktan kurtulamayacaktır. İktidara katılmaları da pasif olabiliyor. Demokrasinin olmayışı ile kimlik kaybı arasında mücadelede dayanan bir ilişki vardır. Diktatör sistemlerde güçlü olan iktidarı eline alır. Burada iktidarda olanlar erkeklerdir. Burada baskı ve kölelik sorunu ortaya çıkıyor ve eğer iktidar bunun tersi bir durumda ortaya çıkmışsa insanlığa hizmet edecektir. Baskı ve rahatsızlıklar huzur ve özgürlüğe dönüşecektir. İktidarın bir cinsten diğer cinsine aktarımında ciddi sorunlar yaşanır. Eğer biz bu yönde çalışırsak bir şey yapmamış olacağız. Burada insan olduğumuzun farkına varmalıyız. Haklarımızı bilmeliyiz ve kimsenin haklarımızı gaspetmelerine izin vermemeliyiz. Bu şekilde karar kılıcılarla karar veren bir taraf olabiliriz.

Kadın ve ekonomi

Modern ve demokratik toplumlarda gözlemlendiği gibi kadının ekonomik sürece katılımı ve bu yönde ağırlığının olması nasıl sağlanabilir?

Çalışabilecek kadınlara büyük bir önem verilmelidir. Ekonomik açıdan bağımsızlığını kazanan her kadın şiddete maruz kalmaktan kurtulacak ve şiddetle karşılaştığında da hayır diyebilme gücü kazanabilecektir. Şiddetin azaltılması yönünde kadın ve erkek bilinçli olmalıdır. Çünkü şiddete uğrayan aynı zamanda erkektir.

‘Beni yeniden canlandır, ölümümden pişmanım’

Hazırlayan: Muhsin Yasin

**Leyla Feriği:
‘Gösteri,
bana göre
kelimenin
icrasıdır’**

Feriği, sanat yaşamında şu ana kadar dört albüm çıkardı. Bunlar; ‘Estere, Aşk ve acı, Sıya çemona, Beni dinleyin’. Feriği, sahip olduğu güzel sesiyle Kürt müziğinde yerini alabilmiş sanatçılardan biridir. Sanatçı, bu yılki Newroz’da, bazı etkinlikler dolayısıyla Süleymaniye’ye geldi. Ziyaret esnasında, Halepçe Kaymakamı’nın daveti üzerine Halepçe’ye giden Feriği, orada şehit mezarlarını ziyaret etti. Yorgunluğu yüzünden okunan Feriği ile sanat, toplum ve siyaset hakkında konuştuk.

Sanatçı kimliğinizin ailenizin sanat yapıyla ne düzeye kadar ilişkisi var?

Sanatsever bir ailenin içinde doğduğumu her zaman söylemişimdir. Sanat hissi, çocukluk dönemlerimde bende oluştu. Ancak ailemin sanat içinde oluşu, Leyla olarak beni de etkiledi.

Gurbetin sizdeki sanatsal patlamada ne kadar rolü olmuştur? Çünkü sanata başlamanız yurtdışına çıkışınızdan sonra başladı.

Evet doğru. Gerçekte yurtdışında bulunmamın sanata başlamam üzerinde doğrudan etkisi olmuştur. İran'da kalsaydım, sanatımı icra etmek için bana yol verilmezdi. Dışarıya çıkışımın büyük bir etkisinin olduğu açıktır.

İlk defa sahneye çıktığınızda hangi grupla beraberdiniz?

Özel bir grup değildi. Kendim yalnız çıktım. Bana 15 dakikalık gibi çok kısa bir süre verildi. O dönem müzikle iyi olmayan bir arkadaşla bunu icra ettim. Hatta çok iyi hatırlıyorum ki notaları dahi bana iyi vermedi. Ancak şunu ifade etmek isterim ki yine de 15 dakikalık süre içinde başarılı bir iş çıkardık.

Bu müzisyenin kim olduğunu öğrenebilir miyiz?

Şimdi ismini çok iyi hatırlamıyorum. Çünkü başkası tarafından tanıştırmıştım.

Kürt şairlerle ilişkileriniz nasıl? Hangi şairin şiirleri sizi etkiliyor ve dikkatinizi çekiyor?

Çok özel biri yok. Ancak, hislerimi harekete geçirecek her şiirin yanımda değeri vardır ve bunu kullanmak isterim. Tabi, 'her şiiri kullanacağım' diye bir şey yoktur. Bununla birlikte güzel ve hassas olan bütün şiirleri okurum.

Acaba şarkılarınız özel hayatınızı ne kadar ifade ediyor?

'Beni dinleyin' gibi bazıları özel hayatımı yansıtıyor. Ancak bazılarının özel hayatımı yansıtması şart değildir. Bazı şiirler üzerinde de özel olarak durduğum oluyor.

Bildiğimiz kadarıyla en başta 'To, to' şarkısıyla tanındınız. 'To'dan kastınızın 'ne' ve 'kim' olduğunu öğrenebilir miyiz?

Hayır. O sadece okuduğum bir şarkı ve Avaz Rızgar Khoshnaw'a ait.

Şarkı okurken bunu içten ve sevgi dolu bir şekilde yaptığınızı görüyoruz. Bu konuda bizi aydınlatır mısınız?

Bu çok zor ve çetin şartlarda edinilmiş bir aşktan kaynaklanan bir sevgidir.

Şarkı için sesin ne kadar önemli olduğunu düşünüyorsunuz?

Bana göre şarkıda en önde gelen şey sestir. Ancak şunu da çok kez tekrar etmişimdir. Şarkıcı sanatını sesin yanında başka özellikleri daha vardır. Öncelikli olarak ses çekici olmalı.

Sesin dışında hangi noktalar şarkı sanatı için önemli?

Sanatı anlamak, içinde yaşadığı toplumdan, mensubu olduğu milletten ve dünyadaki gelişmelerden haberdar olmak ve bunu şarkılara yansıtmak. Son olarak şunu söylemek istiyorum ki, eğer güzel bir yüzü varsa sanatçının, bu, diğer bölümlerin tamamlanması olmuş olur. Güzellik şart olmamakla birlikte tercih edilen bir faktördür.

Şarkının dışında ne arzunuzun olduğunu sorabilir miyiz?

Arzu çoktur. Şu anda bazıları gerçekleşmeyebilir. Ancak arzularımdan biri milletimin güvenliği ve istikrarıdır. Kürt milletinin her zaman ilerlemesi ve kendini her alanda kanıtlanması temennisinde bulunuyorum. Kültürümüzün diğer alanlarına da çok büyük bir önem vermeliyiz. Bunlar benim en büyük arzularımdır.

“Ben şarkıcı biriyim; siyasetle içli dışlı değilim. Ancak durumum hiç şüphesiz her Kürt gibi siyasi bir durumdur”

Siyasetle aranız nasıl?

Ben şarkıcıyım. Gerçekten siyasetle hiç işim yoktur. Ancak benim durumum her Kürt gibi siyasi bir durumdur. Şunu belirtmek isterim ki sanatçı, milletinden, toplumundan hatta dünyadan haberdar olmalı. Bunların, yapılan ve yapılacak işler üzerinde etkisi olmalıdır. Çok yüksek düzeyde olmamakla beraber gelişmelerden haberdarım. Özellikle dünyada ve Kürtler hakkında siyasi gelişmelerden haberdarım.

Bir Kürt kadını olarak Avrupa'nın özgürlük havasından ne kadar yararlandınız?

Hiç şüphe yok ki çok iyi bir fayda gördüm. İran gibi bir ülkede olsaydım bazı şeyleri özgürce yapamazdım. Ki, bu sayede özel hayata dair çok şeye sahip olabildim. Öğrendiğim özgürlükle beraber yaşadım. Bu İsviçre gibi bir ülkede gerçekleşti.

Sizce bir kadın sanatçının başarı için hazırladığı klibinde vücudunu sergilemesine ihtiyacı var mıdır?

Sergi benim yanımda kelimenin icrasıdır. Bir şarkı söylediğinizde bunu bedeninizle, kelimelerinizle ve kelimelerinizi hayatınızın gerçeklikleriyle uyumlu bir hale getirmelisiniz. Ancak icranın da farklı yönleri vardır. Sadece iş anlamında icra vardır ve bu da işle ilişkilidir. Bu, ürünün satışı içindir. Sanatçının özellikle bu çağda sergileme ve icra gücü olmalıdır.

Sizce canlı şarkı hangi şarkıdır?

Müzik, şiir, eda, şarkının dağıtımında iyi bir seviyeye yükseltmek canlı şarkının temel özellikleridir. Bu sayede şarkı ölümsüzdür.

Hayatınızda neden korkuyorsunuz?

Böyle bir şey yok ve bunu düşünmedim bile. Korktuğum özel bir şey yok.

Sizce Kürt sanatçılar ne düzeye kadar sorumluluk üstleniyor?

Ben diğer sanatçıların yerine cevap veremem. Ancak ben şahsen kendi adıma şunu diyebilirim ki, 'sanatçıyım' diyorsam sorumluluk üstlenmiyim. Ben şarkılarımdan dolayı sorumluyum. Gerçekçi sanatçı elbetteki sorumluluk noktasında duyarlı olmalıdır. Ben kendi adıma hiçbir sanatçının ağzıyla konuşmak istemem.

Sizce şimdiki sanat, hayat geçimi ve ünlü olmak için mi yoksa Kürt sanatının gelişmesi için mi?

Sanat, iş seviyesine ulaşacak bir düzeye gelmiş değil. Sanatçı, hayatını bir esas üzerine kurmalı ve günlerden bir gün iş yapması hakkıdır. Ancak bu iş birilerinin düşündüğü şekilde yanlış bir iş olmamalı. Temeli olan bir iş olmalı. Sizin bahsettikleriniz hepsi birbirlerini tamamlayan şeyler. Sanat, maddi ve manevi olarak çalışmalarını yerine getirmelidir.

Bütün sanat eserlerinin iyi ve kötü yanları vardır. 'Beni dinle' parçanızın iyi ve kötü yanları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bence dinleyiciler buna cevap vermeli. Ben bir iş yaptığımda işim kötüydü diyemem. Çünkü ben bütün işlerimin iyi ve güzel olmasını isterim.

Kürt bayan sanatçıları arasında yeni tarzlar oluştu. Bu farklı tarzlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Her zaman farklı tarzların olmasını istemişimdir. Bunun için çaba gösteren bir insanım. Ben başladığımda taklit edilecek kimse yoktu. Erkek sanatçıları dinliyordum. Çünkü bayan sanatçı yoktu. Farklı tarzlarda çalıştım.

Makam konusunda ne kadar yeteneklisiniz?

(Gülerek) bu konuda uzmanım demek istemiyorum. Ancak çok defa halktan da işittiğim gibi özel bir yeteneğim olduğunu düşünüyorum. Her zaman en iyisini sunmak istemişimdir. Çünkü bunda yeteneğim var. Ancak bu konuda cevabı, makam ve icrada uzman kişilere bırakmak istiyorum. Eğer onlar bu konuda yorum yaparlarsa benim için de çok iyi olur.

İngilizce şarkı hazırlığınız ne düzeyde? Acaba Kürdistan'da bunun için bir klip düşünüyor musunuz?

Zamanında bunu ifade ettim, eğer Kürdistan'da bir sponsor olursa bunu yapabilirim. Çünkü stüdyo işlerini bitirdim sadece klip çekimleri kalmıştı. Sponsor için birini bekledim. Ancak buna maalesef hiç önem verilmedi. Bu anlamda hizmet edecek bir şirketimiz hala yok. Ancak Allah'a şükür, gelecekte bununla ilgili planlarımı hayata geçirmek istiyorum.

Siz bayan sanatçıları arasında cesaretinizle tanınıyorsunuz. Sanat alanında çalışsan diğer bayanlar için ne diyorsunuz?

Çalışmaları temennisinde bulunuyorum. Umuyorum ki, ihmalkâr davranmazlar. Ben hem gelecek hem de onlar için çok çalıştım. Hiçbir şeyi ihmal etmemeleri ve güzel eserler çıkarmalarını temenni ediyorum. Artık bazı şeylerin değişmesi gerekiyor.

**Nina:
“Peshew’in
şiiirlerini
beğeniyorum
ve müzik tarzım
sesimle
uyumlu”**

Kürt sanatçı Nina, Kürt sanatında yeni bir ses. Ülkesinden uzak bir yerde Avustralya’da yaşıyor. Bazen ülkesine gelen Nina’ya sanat çalışmalarıyla ilgili olarak sorular yönelttik.

Klip çalışmalarından döndüğünüzü söylediniz. Bundan bahsetmeniz mümkün mü?

Bugünlerde klip çalışmaları son buluyor. Bu klipin çalışmaları Nihat Ubeyd'e aittir. Klipte kullanılan giysiler üzerinde de çok ince düşünüldü.

Sanat işini nasıl seçtiniz?

Küçüklüğümde beri sanata ilgim vardı ve okulda güzel sesimle tanınıyordum. Babam Ali Merdan'ın iyi dinleyicilerindendi. Bunun benim üzerimde etkileri olmuştur.

Avustralya'da niye çalışmadınız?

Sanatçı Raid Şamil bazı çalışmalarını Kürdistan'daki stüdyoda yaptı ve bir kısmını bana gönderdi. Türkiye'de yapılanlardan az değildi. Bundan dolayı Kürdistan'da çalışmayı uygun gördüm.

Hangi şarkı tarzını kendinize uygun görüyorsunuz?

Bir sanatçı hangi tarzı ve şekli seçiyorsa seçsin önemli değil. Önemli olan sesin uygunluğudur. Tarzın sesine uygun olması lazım. Klibimin tarzı konusunda bir şey söylemek istemiyorum. Bence bunu halka bırakalım.

Okumada ne kadar ilerleyebildiniz?

İlkokulda Kürdistan'daydım. Birinci sınıftan sonra bırakıp Avustralya'ya gittim. Daha sonra orda devam ettim. Üniversiteyi Sidney'de okudum. UTS üniversitesi muhasebe bölümünden mezun oldum.

Günlük hayatınız nasıl orada?

Müzik dinlerim, dolaşırım ve günde iki saat sesimin provası için çalışırım Türkmen bir usta vardı ve beni orga alıştırdı. Kardeşlerim de müzik aletlerini çalmayı öğrendiler.

Hangi şairi çok seviyorsunuz?

Abdullah Peshev'in şiirlerini okuyorum ve benim üzerimde etkisi var.

İlk çalışmanız neydi?

Üç yıl önceydi ve Avustralya'da kayıt ettim. Ancak kayıt ve stüdyo istediğim şekilde olmadığı için yayınlamayı uygun görmedim.

Avrupa ve Kürdistan'da hangi sanatçıları yakından tanıyorsunuz?

Kürtlerden sadece Raid Şamil'i tanıyorum. Vina ve Fershet Nwani ile tanıştım. Avrupa'da da Mikail'i tanıyorum.

Size niye Nina diyorlar?

Evde bana böyle diyorlar. Daha çok sevgi ifadesi olarak kullanılıyor. 1985'te Süleymaniye'de doğdum ve 4 erkek kardeşim var.

Çocukluğunuzda nasıldınız?

Çok sessizdim.

Son olarak şunu söylemek istiyorum ki, en kısa zamanda albümün yayınlanmasını istiyorum.

Sonuna Kadar Bekleyecekler

Savaş bizi kuruttu,
Yalnızlık başımızı yedi.

Yağmurdan dolu olan ömrümüzü
Kader minaresine astık.
Gözümüz ya bir hafızın, ya aşkı yazan kadının
Ya da dünyanın sonu gelmeyen savaşında yaralanan bir atın yolunu bekler.

Hangi türküyü söyleyeceksin,
Hangi kederi toplayacaksın?
Sadece bir ölüm seni bekler.
Sadece bir kavanoz seni ebediyetin raks eden pınarına götürür.
Sevin, sevin hiç olmazsa ölüm var.
Yalnızlığı senden alan!

Eylül 2009

*Ceviri: Nejla Rehim
Sirwan Rehim*

Cemal Gembar

Sebah Rencder`den iki siir

1.
Yeryüzü, gelişimini tamamladıktan sonra
Hic kimseye benim baskanım ve baskan yardımcım kimdir
Diye sormadı.
Kimi ağırlayacağına ve kucaklayacağına
Kendi iradesiyle karar verdi.
Onlara gözbebegini gösterdi ve
Onları kendi fenerinin ışığına aldı.

2.
İnsan hassas bir ağac gibidir.
Günesin ışığından tam olarak faydalanamayan bir ağac.
İçerden cürümeye baslar ve yikilir.
İnsan karyolada uyumaya korkar.
Çünkü; hastahanedeki bütün hastalar karyolada ölür.
Gözlerindeki duygu ve güzellikte
Koca bir ormanı görürsün
Kuşların kanatları, yarismaya güçlü duygular katar.
Yarismadan kazandığı zaferle
Günese gönül verir.
O güneş ki insani yakıp kavuran.

*Cevirenler: Nejla Rehim
Sirwan Rehim*

Kaynak:
Henar Dergisi-Süleymaniye.Sayı: 50. Mart 2010

Sebah Rencder

Bu Dağ Benim Oğlumdur, Geri Geldi

Benim oğlum olan bu dağ, geri döndü.
İki günden beri,
Bir güvercin gelmiş.
Sol göğsümün üzerine yuvasını yapmış.
Bilmiyorum,
Ne sen ona git dedin
Ne de Allah tarafından gönderildi.

İki günden beri,
Bir dağ,sağ parmağıma nişan yüzüğünü taktı.
Mutluluktan
Hem kendi ülkemden hem de dünyadan vazgeçtim.

İki günden beri
Bir kelebek gelmiş.
Kanatlarını sol gözümün üstüne koymuş.
Bilmiyorum,onu sen mi gönderdin,
Kürdistan mi gönderdi?

İki günden önce,
Telefonuma bir mesaj geldi:
Güvercin,
Sen her daim benim güvercinim olacaksın.
Dünyanın öbür ucuna uçsan da
Ben yine de ulaşırım sana.

İki günden beri,
Kara gözlü bir adam misafirimdir.
Bana,bir çift küpe getirmiş.
Ben,ona sarılmak için bütün dünyayı kendimle getirdim.

İki günden beri,
Dağlarımdan biri.
Hamile kalmış,
Mutluluktan
Alfabemdeki bütün harfleri unuttum.

Ama o günden beri,
Size anlattığım dağ,doğa ana olmuş.
İçimde her zaman,
Kıyameti koparırcasına
Haykırıyor.

2007

Çevirenler: Nejla Rehim
Sirwan Rehim

Nigar Nadir

Düşüncede Uçamayan Kanatlar

1.

Ben seni unutmak istiyorum.
Ama sendeki başka seni tanıdığım,
Bütün hayallerimin kemikleri,
Nefesimin külleri,
Ah u zarımın başağrısı
Yine yönünü sana döner.

2.

Hatırlanmak,mirasımız gibi bir şey.
Bizim düşüncemizde uçmaz.
Ay gölün içinde şarkı söyler.
Sonunda da gözümüze girer.
Son nefeste vazo, çiçeklerin tabutu olur.
İkimizin de hasreti olur.
Kelebek,rüzgar gemisinde zikreder.
İkimizde de düşünceye neden olur.
Mum,geceyi koynuna alır.
Ömrün erimesi,
İkimize miras kalır.

3.

Zindanda uçmak güzel ve çekici bir istektir.
Ama kanatlar kırıldığında,
Bir çift ayakkabı, uçmak için nereden cesaret alır?

4.

Son yolculuğun yapıldığı yerdir,mezarlık.
Mezarlık; ne emlakçının,
Ne ehliyet okulunun,
Ne modern serginin,
Ne kuyumcu pasajının,
Ne bir çift kanadın düşüncesi,
Ne gökyüzündeki kuşun sesidir.
Mezarlık böyle şeyleri tanımaz.
Mezarlık,herkesin derin bir uykuda olduğu yerdir.

5.

Kadın eğer taşa karşı sakinse,
Taş,onun yuvası olur.
Kadın eğer ağacın gözüyle yar olursa,
Ağac ona yol olur.
Kadın eğer pınarla aynı dili konuşursa,
Pınar ona ayna olur.
Kadın eğer Rüzgarla aynı ülkenin vatandaşı olursa,
Rüzgar,raks eden elbisesi olur.
Ama; kadın eğer ateşle uçmayı öğrenirse,
Ateş onun mezarı olur,her zaman için.

Roj Helebceyi

6.

Benim düşüncemde,yağmur semasıdır.
Yağmur,erkeğe bürünüp arkamdan koşuyor.
Elbisemi tutup
Vücudumu emmeye başlıyor.
Ah!Yağmur ne kadar da çocukmuş.
Bahane bulup bir tufan çıkartmasından çok korku-
yorum.
Gönlümü batırmasından korkuyorum.
Ah,yağmur erkeğe ne kadar da çok benziyormuş.

7.

Zincir,uçamayan güzel bir kuştur.
Ama gerdanda ve boyunda korunur.
Zincir,bir celladın uçmayan düşüncesidir.
El ve ayakları boğar.

Süleymaniye 15.4.2010

Çevirenler: Nejla Rehim
Sirwan Rehim

1.
O,
Ondan daha adil biri yoktur.
Herkes eşit davranır.
Ondan daha çirkini ve daha acımasız da yoktur.
Ölüm!

2.
Söz,
Kalemin sözü
Ne kısaltığı ne uzunluğu ne güzelliği ne inceliği ne ka-
lınlığı

Ne de rengi.
Kalem vardır,kısadır.
Ama konuştuğu zaman
Sözlerinde yarattığı etki,allahın kelamı gibi
Uzun boyludur.

Kalem vardır, çok iyi göremez.
Gözlük takar.
Ama kelimelerin gözü o kadar canlıdır ki
Etrafını aydınlatan parlak yıldız gibi...

Şerko Bekes

Kalem vardır,nefes darlığı çeker.
Ama kelimelerin göğsü,
Rüzgarın göğsünden daha geniştir.
Aynı zamanda ovanın ve nehrin nefesinden de daha et-
kilidir.

*Ceviri: Nejla Rehim
Sirwan Rehim*

1.
Olur da
Bir şavastan
Kör bir kurşun
Yolunu şaşırıp
Senin adına isabet eder diye
Adını hiçbir ağaca kazmam.

2.
Ben geldiğim zaman
Sen gidiyorsun
Sen geldiğin zaman
Ben gidiyorum
Ama ikimiz de birbirimizi arıyoruz.

3.
Şimdi anlıyorum ki
Rana Teyzenin bize anlattığı destandaki
Padişahın kızı ve benim sevdiğim senmişsin.
Sendin.

4.
Her zaman
Yeryüzünde
Çiçekleri bulur
Yağmur.

5.
Ben saati gizledim.
Onunla işim olmaz.
Gece ve gündüz
Sana bakarım.

6.
Yüzyıldır,ay görünmüyor.
Kuyumcu
Onu bir çift küpeye dönüştürmüş.
O küpeler de şimdi senin kulağında.

7.
Bu gece yıldızlar
Gökyüzünde görünmüyorlar.
Onları kendine gerdanlık mı yaptın?

*Ceviri: Nejla Rehim
Sirwan Rehim*

Letif Helmet

Kapalı kapıların ardında

Yazar: Arez Abdullah

Dil: Kürtçe

Baskı: 3. Baskı 2009

Kapalı kapıların ardında yada Diyarbakır zindanına dair bir hikaye yazar Ziya Navçeyi tarafından Latinceye transkribe edilmiş ve yazar Muhammed Emin Eren tarafında da Türkçe'ye çevrilip 2010 mart ayında da İstanbul'da basılmış.

Bu hikâye bir olaydan ya da bazı gerçek olaylardan yola çıkılarak oluşturulmuş ve edebi bir şekilde yazılmıştır. Hikaye, 88-89 yıllarında Diyarbakır Zindanı'ndaki koşulları konu alıyor. Saddam döneminde Kürt halkına karşı gerçekleştirilen Enfal sırasında Irak ve Türkiye sınırında 5 Peşmerge Türk güçlerine teslim edilir. Onlar sırasıyla Şemdinli, Hakkâri ve Diyarbakır zindanlarına gönderilirler. Peşmergelerin Türkiye'ye karşı hiçbir kötü niyetleri olmadığı gibi, Türkiye topraklarına girmek gibi bir niyetleri de yoktu. Ancak, mecburiyetten kendilerini Türk güçlerine teslim ediyorlar. Onlara esir muamelesi yapılıyor ve Güvenlik Mahkemesi'ne sevk ediliyorlar. Hikâye, zindanlarda meydana gelen olayları ve sorunları anlatıyor.

Kitabın üçüncü baskısı ilaveli olarak çıktı ve yayın görevi Kürt şahsiyetlerden Aslan Bayram tarafından üstlenildi.

